

**Міністерство освіти і науки України  
Державний вищий навчальний заклад  
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»  
Педагогічний факультет**

**EUROPEAN CREDIT TRANSFER SYSTEM**

**ECTS – ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ**

**013 ПОЧАТКОВА ОСВІТА (СПЕЦІАЛІСТ)**

## **1. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ:**

**1.1. Адреса:** вул. С. Бандери, 1, м. Івано-Франківськ, 76000

тел. (0342) 57-00-13

e-mail: dekanat\_pedinst@pu.if.ua

### **Інформація про склад керівних органів факультету:**

*Декан педагогічного факультету:*

**Рега Олексій Степанович** – кандидат педагогічних наук, доцент

тел. (0342) 57-00-14

e-mail: rega.oleksystepanovich@mail.ru

*Заступник декана з науково-методичної роботи:*

**Кондур Оксана Созонтівна** – кандидат фізико-математичних наук, доцент

тел. (0342) 57-00-07

e-mail: oxikon13@gmail.com

*Заступник декана з навчальної роботи:*

**Недільський Степан Андрійович** – кандидат педагогічних наук, доцент

тел. (0342) 57-00-12

e-mail: dekanat\_pedinst@pu.if.ua

*Заступник декана (заочне відділення):*

**Лемко Галина Іванівна** – кандидат педагогічних наук, доцент

тел. (0342) 57-00-07

e-mail: halyna.lemko@pu.if.ua

## **1.2. АДРЕСА, ТЕЛЕФОНИ ВІДПОВІДНОЇ КАФЕДРИ ФАКУЛЬТЕТУ, ВИКЛАДАЦЬКИЙ СКЛАД КАФЕДРИ:**

### **КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

(Адреса кафедри: вул. С. Бандери, 1, м. Івано-Франківськ (каб. 802)  
тел. (0342) 57-00-05; e-mail: socialna1ped@gmail.com)

#### **Професорсько-викладацький склад кафедри:**

1. Ковбас Богдан Іванович – завідувач кафедри, кандидат педагогічних наук, професор
2. Костів Володимир Іларійович – кандидат педагогічних наук, професор
3. Сабат Надія Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент
4. Петришин Роман Андрійович – кандидат педагогічних наук, доцент
5. Лемко Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент
6. Ворошук Оксана Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент
7. Зозуляк-Случик Роксоляна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент
8. Комар Ірина Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент
9. Кулик Іванна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент
10. Березовська Людмила Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент
11. Протас Оксана Любомирівна – кандидат педагогічних наук, доцент
12. Дідух Ірина Ярославівна – кандидат педагогічних наук, доцент
13. Тимків Лідія Степанівна – кандидат психологічних наук, доцент
14. Мисак Богдан Павлович – кандидат педагогічних наук, доцент
15. Яремчук Віталія Василівна – кандидат психологічних наук, викладач
16. Сабат Наталя Іванівна – асистент
17. Галушак Галина Володимирівна – асистент

### **КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

(Адреса кафедри: вул. С. Бандери, 1, м. Івано-Франківськ (ауд. 308)  
тел. (0342) 75-09-12; e-mail: kafedra-tmpo@i.ua, ktmpn@pu.if.ua)

#### **Професорсько-викладацький склад кафедри:**

1. Будник Олена Богданівна – завідувач кафедри, доктор педагогічних наук, професор, старший науковий співробітник
2. Оліяр Марія Петрівна – доктор педагогічних наук, професор
3. Білавич Галина Василівна – доктор педагогічних наук, професор
4. Благун Наталя Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор
5. Вовк Мирон Васильович – кандидат педагогічних наук, професор
6. Кіліченко Оксана Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент
7. Червінська Інна Богданівна – кандидат педагогічних наук, доцент
8. Ілійчук Любомира Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент
9. Матвеева Наталя Олексіївна – кандидат педагогічних наук, доцент

10. Довбенко Світлана Юріївна – кандидат педагогічних наук, доцент
11. Сливка Лариса Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент
12. Русин Галина Андріївна – кандидат педагогічних наук, доцент
13. Цюняк Оксана Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент
14. Копчук-Кашецька Марія Степанівна – кандидат педагогічних наук,  
доцент
15. Ткачук Ореста Владиславівна – кандидат педагогічних наук, доцент
16. Близнюк Тетяна Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент
17. Деркачова Ольга Сергіївна – кандидат філологічних наук, доцент
18. Гуменюк Ірина Михайлівна – кандидат філологічних наук, доцент
19. Наконечна Лариса Богданівна – кандидат філологічних наук, доцент
20. Довгий Олег Ярославович – кандидат фізико-математичних наук, доцент
21. Ткачук Оріся Миколаївна – кандидат фізико-математичних наук, доцент
22. Липа Ірина Юліанівна – кандидат педагогічних наук, доцент
23. Клепар Марія Василівна – заслужений працівник культури України,  
кандидат педагогічних наук, доцент
24. Кметюк Тарас Васильович – кандидат мистецтвознавства, доцент
25. Никорак Наталія Юріївна – викладач
26. Павлик Ярема Васильович – викладач
27. Сидорів Сергій Мирославович – асистент
28. Жеребецька Ірина Ігорівна – заслужена артистка України, викладач,  
концертмейстер
29. Кострабій Тетяна Йосипівна – концертмейстер
30. Коваль Олександра Василівна – концертмейстер

## **КАФЕДРА ФАХОВИХ МЕТОДИК І ТЕХНОЛОГІЙ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

(Адреса кафедри: вул. С. Бандери, 1, м. Івано-Франківськ (ауд. 706)  
тел. (0342) 57-00-10; e-mail: kmpd@pu.if.ua)

### **Професорсько-викладацький склад кафедри:**

1. Луцан Надія Іванівна – завідувач кафедри, доктор педагогічних наук,  
професор
2. Котик Тетяна Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор
3. Коваль Петро Миколайович – доктор педагогічних наук, професор
4. Бабельська Людмила Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент
5. Бай Ігор Богданович – кандидат педагогічних наук, доцент
6. Барило Світлана Богданівна – кандидат педагогічних наук, доцент
7. Височан Леся Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент
8. Замрозевич Світлана Романівна – кандидат педагогічних наук, доцент
9. Круль Лариса Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент
10. Максименко Наталія Борисівна – кандидат педагогічних наук, доцент
11. Плетеницька Лідія Степанівна – кандидат педагогічних наук, доцент
12. Романишин Руслана Ярославівна – кандидат педагогічних наук, доцент

13. Качмар Олександра Василівна – заслужена артистка України, кандидат педагогічних наук, доцент
14. Качак Тетяна Богданівна – кандидат філологічних наук, доцент
15. Ушневич Соломія Едуардівна – кандидат філологічних наук, доцент
16. Межиловська Любов Йосипівна – кандидат фізико-математичних наук, доцент
17. Гнатюк Михайло Васильович – кандидат мистецтвознавства, доцент
18. Хімчук Ліліана Іванівна – кандидат психологічних наук, доцент
19. Черсак Ольга Миколаївна – заслужений працівник культури України, заслужена артистка України, доцент
20. Воробець Олексій Дмитрович – кандидат філологічних наук, викладач
21. Струк Анна Василівна – кандидат педагогічних наук, викладач
22. Багрій Марія Антонівна – кандидат філологічних наук, асистент
23. Боклащук Ольга Іванівна – асистент

## **КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ**

(Адреса кафедри: вул. Мазепи, 10, м. Івано-Франківськ (ауд. 25)  
тел. (0342) 50-91-38; e-mail: doshki-na-osvita@i.ua, ktmdo@pu.if.ua)

### **Професорсько-викладацький склад кафедри:**

1. Лисенко Неллі Василівна – завідувач кафедри, доктор педагогічних наук, професор
2. Совіньскі Анджей Якуб – доктор педагогічних наук, професор
3. Недільський Степан Андрійович – кандидат педагогічних наук, доцент
4. Кирста Наталія Романівна – кандидат педагогічних наук, доцент
5. Мацук Людмила Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент
6. Чупахіна Світлана Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент
7. Борин Галина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент
8. Труш Надія Володимирівна – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
9. Лазарович Надія Богданівна – кандидат педагогічних наук, доцент
10. Марчій-Дмитраш Тамара Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент
11. Скоморовська Ірина Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент
12. Лисенко-Гелемб'юк Катерина Миколаївна – кандидат психологічних наук, доцент
13. Кравець Надія Степанівна – кандидат педагогічних наук, доцент
14. Лисенко Олександра Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент
15. Матішак Маріанна Василівна – кандидат педагогічних наук, викладач
16. Недільська Тетяна Степанівна – викладач

## **КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ІМЕНІ Б. СТУПАРИКА**

(Адреса кафедри: вул. С. Бандери, 1, м. Івано-Франківськ (ауд. 510)  
тел. (0342) 57-00-11; e-mail: kaf\_ped@ukr.net)

### **Професорсько-викладацький склад кафедри:**

1. Завгородня Тетяна Костянтинівна – завідувач кафедри, доктор педагогічних наук, професор
2. Нагачевська Зіновія Іванівна – доктор педагогічних наук, професор
3. Стражнікова Інна Василівна – доктор педагогічних наук, професор
4. Савчук Борис Петрович – доктор історичних наук, професор
5. Кіндратюк Богдан Дмитрович – доктор мистецтвознавства, доцент
6. Джус Оксана Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент
7. Єгорова Інга Вячеславівна – кандидат педагогічних наук, доцент
8. Ковальчук Віра Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент
9. Прокопів Любомир Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент
10. Салига Наталія Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент
11. Стинська Вікторія Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент
12. Деренько Віта Миколаївна – асистент

## 2. ПЕРЕЛІК НАПРЯМІВ ТА СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ З ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ ЗАЗНАЧЕННЯМ ЛІЦЕНЗІЙНОГО ОБСЯГУ ТА ТЕРМІНУ НАВЧАННЯ

Педагогічний факультет здійснює підготовку фахівців за базовими напрямками (спеціальностями):

| Галузь знань          | Спеціальність (напрямок підготовки) | Спеціалізація (освітня програма) |
|-----------------------|-------------------------------------|----------------------------------|
| 01 «Освіта»           | 012 «Дошкільна освіта»              | Дошкільна освіта                 |
| 01 «Освіта»           | 013 «Початкова освіта»              | Початкова освіта                 |
| 23 «Соціальна робота» | 231 «Соціальна робота»              | Соціальна педагогіка             |
| 23 «Соціальна робота» | 231 «Соціальна робота»              | Соціальна робота                 |
| 01 «Освіта»           | 011 «Науки про освіту»              | Педагогіка вищої школи           |

| Шифр | Спеціальність (напрямок підготовки) | Освітньо-кваліфікаційний рівень | Форма навчання | Ліцензійний обсяг | Термін навчання |
|------|-------------------------------------|---------------------------------|----------------|-------------------|-----------------|
| 012  | дошкільна освіта                    | бакалавр                        | денна          | 120               | 4р              |
| 012  | дошкільна освіта                    | бакалавр                        | заочна         | 120               | 4р              |
| 012  | дошкільна освіта                    | спеціаліст                      | денна          | 110               | 1р              |
| 012  | дошкільна освіта                    | спеціаліст                      | заочна         | 110               | 1р              |
| 012  | дошкільна освіта                    | магістр                         | денна          | 10                | 1р 6м           |
| 012  | дошкільна освіта                    | магістр                         | заочна         | 10                | 1р 6м           |
| 013  | початкова освіта                    | бакалавр                        | денна          | 250               | 4р              |
| 013  | початкова освіта                    | бакалавр                        | заочна         | 223               | 4р              |
| 013  | початкова освіта                    | спеціаліст                      | денна          | 235               | 1р              |
| 013  | початкова освіта                    | спеціаліст                      | заочна         | 225               | 1р              |
| 013  | початкова освіта                    | магістр                         | денна          | 15                | 1р 6м           |
| 013  | початкова освіта                    | магістр                         | заочна         | 15                | 1р 6м           |
| 231  | соціальна педагогіка                | бакалавр                        | денна          | 60                | 4р              |
| 231  | соціальна педагогіка                | бакалавр                        | заочна         | 50                | 4р              |
| 231  | соціальна педагогіка                | спеціаліст                      | денна          | 30                | 1р              |
| 231  | соціальна педагогіка                | спеціаліст                      | заочна         | 75                | 1р              |
| 231  | соціальна педагогіка                | магістр                         | денна          | 25                | 1р 6м           |
| 231  | соціальна педагогіка                | магістр                         | заочна         | 25                | 1р 6м           |
| 231  | соціальна робота                    | бакалавр                        | денна          | 60                | 4р              |
| 231  | соціальна робота                    | бакалавр                        | заочна         | 50                | 4р              |
| 011  | педагогіка вищої школи              | магістр                         | денна          | 30                | 1р 6м           |
| 011  | педагогіка вищої школи              | магістр                         | заочна         | 30                | 1р 6м           |

### **3. УМОВИ НАВЧАННЯ (КОРОТКА ІНФОРМАЦІЯ ПРО МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНУ БАЗУ ФАКУЛЬТЕТУ)**

Педагогічний факультет є складовою частиною ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Історія університету бере свій початок із 1940 р., коли було сформовано Станіславський учительний інститут, на базі якого у 1950 р. було створено Івано-Франківський державний педагогічний інститут імені Василя Стефаника. Указом Президента України 26 серпня 1992 р. він був реорганізований у Прикарпатський університет імені Василя Стефаника. У 2004 р. йому було надано статус «національного».

Педагогічний факультет функціонує з серпня 1959 р. як факультет підготовки вчителів початкових класів, а з 1989 р. – перейменований у педагогічний. Важливими завданнями діяльності факультету є сформувати високоосвічену гармонійно розвинену особистість із національно-державницьким світоглядом, здатну до постійного збагачення знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін та розвитку в різних галузях освіти, виховати інтелігентів, здатних вирішувати найскладніші економічні, технологічні, культурологічні проблеми, що стоять перед Україною.

Педагогічний факультет здійснює підготовку фахівців спеціальностей «Початкова освіта», «Дошкільна освіта», «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», «Педагогіка вищої школи», забезпечує належні умови та спрямує свою діяльність на якісну підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст», «магістр». Організація підготовки фахівців здійснюється на основі нормативного і правового забезпечення, яке визначає Закон України «Про вищу освіту». Нормативно-правове регулювання наукової, навчальної і виховної діяльності здійснюється через Статут університету, накази і розпорядження ректорату та рішення вчених рад університету та факультету.

У структурі педагогічного факультету функціонує 5 кафедр: теорії і методики дошкільної та спеціальної освіти (завідувач кафедри: доктор педагогічних наук, професор Лисенко Неллі Василівна), педагогіки початкової освіти (завідувач кафедри: доктор педагогічних наук, професор Будник Олена Богданівна), фахових методик і технологій початкової освіти (завідувач кафедри: доктор педагогічних наук, професор Луцан Надія Іванівна), педагогіки імені Богдана Ступарика (завідувач кафедри: доктор педагогічних наук, професор Завгородня Тетяна Костянтинівна), соціальної педагогіки та соціальної роботи (завідувач кафедри: кандидат педагогічних наук, професор Ковбас Богдан Іванович).

Одним із важливих напрямків діяльності педагогічного факультету є міжнародне науково-навчальне співробітництво. На сьогодні триває співпраця із Міжнародною громадською організацією розвитку особистості (США, Техас) у рамках міжнародної програми «Character international», кафедрою педагогіки Державної вищої професійної школи м. Хелм (Польща), у рамках проекту «Гірська школа: стан, проблеми, перспективи розвитку», науковці педагогічного факультету співпрацюють із науковцями Державного університету штату Теннессі (East Tennessee State University, м. Джонсон Сіті, США), Університету

Маршала в м. Хантінгтон (Західна Вірджинія, США). Для студентів педагогічного факультету у рамках реалізації Угоди між Державним вищим навчальним закладом «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Педагогічним університетом імені Комісії Національної освіти у Кракові (Республіка Польща) діє магістерська програма подвійних дипломів.

Навчальний процес здійснюється з урахуванням сучасних інформаційних технологій навчання та орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення своїх знань. Основним документом, через який реалізується підготовка майбутніх спеціалістів є навчальний план. Він підготовлений на основі відповідних державних стандартів ступеневої вищої освіти (бакалавр, спеціаліст, магістр). Навчальний план визначає перелік і обсяг нормативних і спеціальних навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу та практик, форми і засоби проведення поточного і підсумкового контролю. Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план. Для кожної навчальної дисципліни складені і постійно оновлюються робочі навчальні програми, тематика лекційних, семінарських, практичних і лабораторних занять, завдання для поточного та підсумкового контролю знань студентів.

З кожного напрямку підготовки наявні наскрізні програми практик, положення про організацію всіх видів практик, навчально-методичні матеріали щодо проходження практик студентами різних спеціальностей. Під час практики студенти виконують завдання з різних напрямів, відповідно до спеціальності, науково-дослідну роботу, проводять апробацію результатів курсових, дипломних та магістерських досліджень.

Важливою складовою змісту підготовки фахівців є забезпечення навчальних дисциплін підручниками і посібниками. У бібліотеці ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», читальному залі педагогічного факультету є достатня кількість відповідної літератури. Функціонує та постійно оновлюється новими надходженнями електронна бібліотека факультету. Викладачі кафедр беруть участь у підготовці методичних посібників, методичних рекомендацій та вказівок із навчальних дисциплін.

Педагогічний факультет має традиційно добрі міжнародні зв'язки, постійно зміцнює, розширює і поглиблює зв'язки із школами, дошкільними навчальними закладами, іншими освітніми закладами, виробничими підприємствами Прикарпаття в рамках навчально-науково-виробничого комплексу. Свою діяльність факультет здійснює спираючись на багаторічний досвід підготовки педагогічних кадрів, спеціалістів дошкільної освіти та соціальних педагогів послідовно впроваджуючи в життя кращі традиції вітчизняної і зарубіжної університетської освіти.

### **Матеріально-технічна база педагогічного факультету**

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» має сучасну матеріальну та розвинену соціальну інфраструктуру.

Для проведення навчального процесу педагогічний факультет володіє відповідною матеріально-технічною базою. Навчально-виховний процес

здійснюється в двох корпусах (вул. Мазепи, 10, вул. Бандери, 1), санітарно технічний стан яких приведений до відповідних вимог.

Площа навчально-лабораторних приміщень становить 3640 кв. м. Середня площа, яка припадає на одного студента денної форми, становить 10 кв. м. Майбутні педагоги мають змогу навчатись у 55 навчальних приміщеннях, у тому числі 13 лекційних, 42 навчально-методичних кабінетах, які оснащені сучасним обладнанням та комп'ютерною технікою. До послуг студентів педагогічного факультету – центр інформаційних технологій із 180 персональними комп'ютерами, підключеними до мережі Інтернет.

Педагогічний факультет має належну матеріальну базу для забезпечення викладання фундаментальних, гуманітарних, професійно-орієнтованих і спеціальних дисциплін. Кафедри оснащені сучасним навчальним обладнанням, комп'ютерною технікою. Для проведення лекційних, а також практичних занять використовуються фотоматеріали, слайди, слайдоскопи, комп'ютерне забезпечення, мультимедійне устаткування. Для потреб студентів, в університеті створено потужний комп'ютерний центр, який підключений до мережі Інтернет.

Важливою складовою змісту підготовки спеціалістів є забезпечення студентів підручниками і посібниками. У бібліотеці університету є достатня кількість відповідної літератури. Викладачі кафедр беруть участь у підготовці методичних посібників, рекомендацій та вказівок із відповідних дисциплін. З метою поліпшення навчально-методичного забезпечення створена спеціалізована бібліотека із читальною залом по вул. Бандери, 1.

Студенти, які потребують житла, забезпечуються місцями у гуртожитку. У навчальних корпусах факультету і гуртожитку функціонує розгалужена мережа громадського харчування: студентська їдальня, 4 буфети, санаторій-профілакторій на 50 місць.

Значного розвитку на факультеті набула спортивно-масова робота. До послуг студентів – університетський стадіон, дві спортивні зали, спортивно-оздоровчий комплекс «Смерічка» в с. Микуличині, туристична база у смт. Ворохта.

Матеріально-технічна база педагогічного факультету створює можливості для забезпечення навчального процесу та науково-дослідної роботи сучасними технічними засобами, інформаційними матеріалами і технологіями, необхідними побутовими умовами для викладачів, науковців та студентів.

#### **4. ОСНОВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ, СПОСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ**

У навчальному процесі використовуються різні методи та форми навчання студентів: вступні, тематичні та підсумкові лекції, лекції-практикуми, лекції-диспути, практичні, семінарські і лабораторні заняття, діалоги, тренінги, ділові ігри, конференції, колективні, індивідуальні та групові консультації, а також різноманітні види поточного та підсумкового контролю знань.

Основними формами організації навчального процесу є: навчальні заняття, самостійна робота студентів, практична підготовка, контрольні заходи.

##### **• Навчальні заняття.**

До основних видів навчальних занять відносяться: лекції, семінарські, практичні, індивідуальні заняття, консультації.

*Лекція* – логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, за необхідності, засобами наочності.

*Семінарське заняття* – вид навчального заняття, на якому викладач організовує обговорення студентами питань з попередньо визначених робочою навчальною програмою тем. Семінарські заняття проводяться у формі бесіди, рецензування та обговорення рефератів, доповідей, дискусій.

*Практичне заняття* – це вид навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідно сформульованих завдань.

*Індивідуальне заняття* проводиться з окремими студентами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей. Індивідуальні заняття проводяться, як правило, у позанавчальний час за окремим графіком.

*Консультація* проводиться з метою отримання студентом відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та для пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування. Консультації проводяться протягом семестру та перед контрольними заходами.

##### **• Самостійна робота студентів.**

*Самостійна робота студента* є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Самостійна робота з навчальної дисципліни для студентів може включати різні форми, які визначаються робочою навчальною програмою, залежно від мети, завдань та змісту навчальної дисципліни, зокрема: опрацювання теоретичних засад прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання; виконання домашніх завдань; підготовка до семінарських, практичних занять; підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; розв'язання і письмове оформлення практичних, методичних, термінологічних, тестових завдань; виконання індивідуальних завдань (написання реферату за заданою проблематикою;

підготовка анотації наукової статті; написання курсової роботи; написання дипломної роботи) тощо.

- **Практична підготовка.**

*Практична підготовка* студентів є невід'ємною складовою процесу підготовки фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів і здійснюється на оснащених відповідним чином базах практики, а також підприємствах, організаціях та установах різних галузей економіки.

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами і формами організації праці в галузі майбутньої професії, формування та поглиблення, на базі одержаних знань професійних умінь і навичок, здатності прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах.

- **Контрольні заходи.**

*Контрольні заходи* є необхідним елементом зворотного зв'язку в навчальному процесі та забезпечують визначення рівня досягнення завдань навчання і дозволяють коригувати, за необхідності, хід навчального процесу. Видами контролю є: поточний, модульний, підсумковий.

*Поточний контроль* здійснюється в формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях, експрес-контролю, виконання домашніх завдань, перевірки виконання самостійної роботи студентів тощо.

*Модульний контроль* виставляється на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

*Підсумковий контроль* здійснюється в формі семестрового контролю та державної атестації студентів.

*Семестровий контроль* охоплює семестровий екзамен або диференційований залік і є формою оцінювання результатів навчання на завершальному етапі вивчення дисципліни.

*Екзамен* – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмового матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо.

*Залік* – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу з визначеної дисципліни і складається із зданих залікових змістових модулів, виконаних тестових завдань, ситуаційних робіт, тематичних рефератів тощо.

*Державна атестація студентів* студента здійснюється державною екзаменаційною комісією після завершення навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні і з метою встановлення фактичної відповідності рівня підготовки до вимог освітньої (кваліфікаційної) характеристики. Форми та порядок проведення державної атестації визначається навчальним планом підготовки та локальними документами дирекції та кафедр.

**Контроль успішності студентів** здійснюється на основі накопичувальної системи оцінювання знань за 100-бальною шкалою.

| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Оцінка ECTS | Оцінка за національною шкалою                               |   |
|--|-------------|---|---|
|  |             | для екзамену, курсового проекту (роботи), практики відмінно | для заліку  |
| 90 – 100                                     | <b>A</b>    | добре<br><br>задовільно                                     | зараховано  |
| 80 – 89                                      | <b>B</b>    |   |   |
| 70 – 79                                      | <b>C</b>    |   |   |
| 60 – 69                                      | <b>D</b>    |   |   |
| 50 – 59                                      | <b>E</b>    |   |   |
| 26 – 49                                      | <b>FX</b>   | незадовільно з можливістю повторного складання              | не зараховано з можливістю повторного складання             |
| 0-25   | <b>F</b>    | незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни  | не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни |

Відповідно до видів контролю набутих студентом знань та вмінь, 100-бальна шкала передбачає врахування поточних оцінок, підсумкових балів, балів за контрольну роботу, балів за індивідуальну роботу, а також екзаменаційних балів.

• **Поточний контроль знань** студентів під час проведення семінарських (практичних) занять здійснюється в аудиторії, в години, відведені для семінарських (практичних) занять згідно розкладу. Завдання контролю знань студентів під час проведення семінарських (практичних) занять зводяться до того, щоб: виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається; визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення; виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи; стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Контроль знань студентів під час проведення семінарських (практичних) занять може відбуватись в наступних формах: детальний усний аналіз поставлених питань; вибіркоче усне опитування «з місця»; дискусійне обговорення питань; індивідуальне розв'язування практичних завдань, творчих, проблемних запитань чи завдань; фронтальне стандартизоване опитування за картками, тестами протягом 5-10 хв.; письмова (до 30 хв.) самостійна робота по варіантах тощо. Викладач в процесі проведення семінарських (практичних) занять повинен поєднувати різні форми контролю, забезпечуючи опитування більшої кількості студентів, активізації уваги студентської аудиторії.

Результати контролю знань студентів на семінарських (практичних) заняттях оцінюються в національній шкалі (2, 3, 4, 5) і заносяться до журналу обліку роботи академгрупи.

Оцінка 5 «відмінно» ставиться, якщо студент вільно володіє навчальним матеріалом, основними ідеями, концепціями, теоріями, ознайомлений з найновішими досягненнями вітчизняної та зарубіжної науки, знає спеціальну

термінологію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історії становлення науки, логічно висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань. Опрацював джерельну базу. Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань. Виявив глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички щодо застосування знань на практиці, володіє логікою предмета, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу. Відповідь чітка і завершена, у письмовій роботі не повинно бути помилок. Вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати. Має синтетичне мислення (тобто вміння бачити зв'язки і тенденції, які безпосередньо не спостерігаються); дає характеристику альтернатив розвитку окремих ситуацій; пояснення того, чому події склалися саме так, а не інакше; вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї; обдумувати ризикованість; терпимо ставитись до своїх та чужих помилок.

*Оцінка 4 «добре»* ставиться, якщо студент має глибокі і повні знання програмного матеріалу, знає основні ідеї, концепції, теорії, досягнення фахової науки, виявляє розуміння духовних, соціокультурних процесів; визначає причини, сутність, наслідки та значення духовних, соціальних явищ та процесів, зв'язки між ними; робить аргументовані висновки; характеризує ці явища і процеси, вміє порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати інформацію, використовуючи різні джерела; вміє виявляти суперечності в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп й окремих осіб, їх роль в соціокультурному процесі, тенденції та напрями соціокультурного розвитку; оцінювати різні версії й думки про людину і світ; рецензує відповіді студентів; зіставляє і систематизує дані і застосовує їх при характеристиці педагогічних явищ, процесів; виявляє знання термінів та понять; встановлює синхронність подій; вміє аналізувати, синтезувати та узагальнювати значний обсяг фактів, простежуючи зв'язки і тенденції. Проте, наявні незначні неточності, пропуски, помилки (не більше однієї-двох) та недостатній досвід у творчому застосуванні умінь і навичок; власне ставлення студента висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності: писемне мовлення добре.

*Оцінка 3 «задовільно»* ставиться, якщо студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знайомий з основними ідеями, поняттями навчального матеріалу. При цьому аргументація слабка, є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках, наявні помітні прогалини, писемне мовлення спрощене. Має елементарні нестійкі навички виконання завдання.

*Оцінка 2 «незадовільно»* ставиться, якщо студент не вміє орієнтуватися в матеріалі, має фрагментарні знання (менше половини) при незначному

загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки, допускається велика кількість помилок у встановленні причинно-наслідкових зв'язків, студент не володіє навичками порівняння, аналізування, синтезування, структурування і т.д.

• Виконання **модульних контрольних робіт (МКР)** здійснюється по завершенню вивчення навчального матеріалу даного модуля.

Критерії оцінки завдання модульної контрольної роботи, виходячи з максимальної кількості балів, передбачених за його виконання:

- всі бали передбачені для відповідного завдання (*відмінно*) ставляться в тому разі, коли: відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; студент має навички користування нормативним матеріалом і вміло застосовує його при відповідях; відповідь на теоретичні запитання дає з використанням відповідної термінології, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу.

- 2/3 балів передбачених для відповідного завдання (*добре*) ставиться в тому разі, коли: відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді; орієнтується в матеріалі; студент має навички користування нормативним матеріалом; допускає 3-4 недоліки.

- 1/2 балів передбачених для відповідного завдання (*задовільно*) ставиться в тому разі, коли: студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у нормативній базі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки; допускає 5-6 недоліків.

- від 1/4 до 1/10 балів у цілих числах (*незадовільно*) ставиться в тому разі, коли: студент виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки.

- 0 балів передбачених для відповідного завдання – ставиться коли студент не виконав відповідного завдання або виконав його повністю неправильно. У випадку неявки студента на повторне написання модульної контрольної роботи, за неї йому виставляється 0 балів.

• Контроль **індивідуальної роботи** може відбуватися під час семінарських (практичних) занять, а також в позанавчальний час та оцінюється максимально в 5 балів. Основне завдання контролю: стимулювання самостійної роботи студентів протягом семестру, підвищення мотивації студентів до набуття знань та вмінь. Перелік індивідуальних (індивідуально-дослідних завдань) розробляється керівниками курсів із залученням викладачів, що ведуть семінарські заняття, та затверджуються на засіданні кафедри. Вони можуть включати: письмове

обґрунтоване виконання практичних завдань, задач; складення списку бібліографічних джерел по заданій проблемі; формування схем, таблиць до відповідної теми; реферування наукових статей; аналіз судової практики з відповідних питань; анотація наукових поглядів по заданій проблемі; конспектування хрестоматійних джерел; аналіз нормативного регулювання (законів, підзаконних, відомчих актів) певного виду відносин та ін.

**Підсумковий семестровий контроль** проводиться у формі екзамену чи заліку і є формою оцінювання результатів навчання на завершальному етапі вивчення дисципліни. Основна мета підсумкового семестрового контролю – встановлення сукупного змісту знань студентів за обсягом, якістю, глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності з рахуванням всіх видів навчальних робіт. Екзамен оцінюється від 1 до 50 балів. Зміст питань, що виносяться на екзамен, форма та структура завдань та їх оцінювання визначається керівником курсу, затверджується на засіданні кафедри.

**Обчислення балів для студентів денної форми, якщо з навчальної дисципліни передбачено семестровий контроль у формі екзамену.**

Підсумковий бал з навчальної дисципліни складається з підсумкового семестрового балу та балу за екзамен.

Упродовж семестру студент отримує бали за різні види робіт, які сумуються в підсумкові семестрові бали. Підсумковий семестровий бал складається з суми балів, отриманих студентом денної форми навчання за свою навчальну діяльність протягом семестру і дорівнює сумі підсумкового балу за семінарські (практичні), лабораторні заняття (максимально 30 балів), балу за модульну контрольну роботу (максимально 15 балів) і балу за індивідуальну роботу (максимально 5 балів) чи участь в науковій роботі (максимально 10 балів) та в сукупності може складати максимального 50 балів.

При обчисленні підсумкового семестрового балу враховується:

- поточні оцінки успішності (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно») – виставляються під час проведення семінарських (практичних, лабораторних) занять;

- підсумкова оцінка за семінарські (практичні), лабораторні заняття виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на семінарських (практичних) заняттях і є середнім арифметичним (заокругленим до сотих) всіх отриманих оцінок за семінарські (практичні), лабораторні заняття та оцінок за відпрацьовані заняття. Отримані «незадовільні» оцінки (крім відпрацьованих) не враховуються при додаванні оцінок, але входять у загальну кількість отриманих оцінок.

Приклад обрахунку підсумкової оцінки за семінарські (практичні) заняття:

З певної навчальної дисципліни студент протягом семестру отримав 4, 5, 3, 3, 3, 4. Підсумкова оцінка за семінарські (практичні) заняття за семестр складає:  $(4+5+3+3+3+4) : 6 = 3,666667 \approx 3,67$ .

З певної навчальної дисципліни студент протягом семестру отримав 3, 4, 3, 2, 3, 2. Підсумкова оцінка за семінарські (практичні) заняття за семестр складає:

$(3+4+3+3) : 6 = 2,166667 \approx 2, 17$ . У випадку, якщо одна незадовільна оцінка відпрацьована, то враховується відпрацьована позитивна оцінка (3, 4, 3, 2/4, 3, 2. Підсумкова оцінка:  $(3+4+3+4+3) : 6 = 2,833333 \approx 2, 83$ .

*Підсумковий бал за семінарські (практичні), лабораторні заняття (максимально 30 балів)* – підсумкова оцінка за семінарські (практичні) заняття, помножена на коефіцієнт 6, заокруглена до цілого (наприклад, якщо підсумкова оцінка за семінарські (практичні) заняття 3,67, то підсумковий бал за семінарські (практичні) заняття буде становити  $3,67 \times 6 = 22,02 \approx 20$  балів);

*Бал за модульну контрольну роботу (максимально 15 балів)*. Якщо з навчальної дисципліни передбачено написання двох контрольних робіт, то остаточні бали за модульну контрольну роботу визначаються як середнє арифметичне, заокруглене до цілого (наприклад, за першу контрольну студент отримав 15 балів, а за другу – 12, то остаточний бал за контрольну роботу буде становити  $(15+12) : 2 = 13, 5 \approx 14$  балів);

*Бал за індивідуальну роботу (максимально 5 балів)* – бали за виконані індивідуальні (індивідуально-дослідні) завдання;

Студенту, який має наукові публікації, виступи на наукових конференціях, бере активну участь у роботі студентського наукового гуртка, був учасником олімпіад, конкурсів з відповідної (чи суміжної) навчальної дисципліни за поданням наукових керівників чи керівників наукових гуртків та рішенням кафедри в підсумковий семестровий бал може додаватись *максимально 10 балів за участь у науковій роботі* (за умови, що підсумковий семестровий бал не перевищує 50 балів).

Результати екзамену (*бал за екзамен*) оцінюється *максимально 50 балів*.

**Обчислення балів для студентів заочної форми, якщо з навчальної дисципліни передбачено семестровий контроль у формі екзамену.**

Підсумковий бал з навчальної дисципліни складається з підсумкового семестрового балу (максимально 50 балів) та балу за екзамен (максимально 50 балів).

Підсумковий семестровий бал дорівнює сумі підсумкового балу за семінарські (практичні) заняття і роботу на лекціях (максимально 20 балів) і балу за самостійну роботу (максимально 30 балів) та в сукупності може складати *максимально 50 балів*.

Підсумковий бал за семінарські (практичні) заняття визначається так само, як для студентів денної форми навчання з урахуванням коефіцієнту 4 (наприклад, студент отримав за семінарські заняття оцінки 2, 3, то підсумковий бал за семінарські становить:  $(0 \text{ (незадовільна оцінка не враховується)} + 3) : 2 \text{ (кількість оцінок)} = 1,5 \times 4 = 6$  балів). У випадку, коли студент був відсутній на семінарських (практичних) заняттях або отримав на них лише незадовільні оцінки, йому виставляється 0 балів.

**Обчислення балів для студентів денної форми, якщо з навчальної дисципліни передбачено семестровий контроль у формі заліку.**

Підсумковий бал з навчальної дисципліни, яка завершується заліком, розраховується та виставляється викладачем на останньому семінарському (практичному занятті) та складається з суми підсумкового балу за семінарські

(практичні), лабораторні заняття (максимально 45 балів), балу за модульну контрольну роботу (максимально 50 балів) і балу за індивідуальну роботу (максимально 5 балів) та в сукупності становить максимально 100 балів.

Підсумковий бал за семінарські (практичні) лабораторні заняття обраховується як і в екзаменаційних дисциплінах, але з урахуванням коефіцієнту 9.

**Приклад** обрахунку підсумкового балу за семінарські (практичні) заняття для залікових дисциплін:

З певної навчальної дисципліни студент протягом семестру отримав 4, 5, 3, 3, 3, 4. Підсумкова оцінка за семінарські (практичні) заняття за семестр складає:  $(4+5+3+3+3+4) : 6 = 3,666667 \approx 3,67$ . Підсумковий бал за семінарські (практичні) заняття складає:  $3,67 \times 9 = 33,03 \approx 33$  бали.

**Обчислення балів для студентів заочної форми, якщо з навчальної дисципліни передбачено семестровий контроль у формі заліку.**

Семестровий залік виконуються всіма студентами заочної форми в обов'язковому порядку. Варіанти завдань на залік, бали за їх виконання, критерії оцінювання розробляються викладачами, які ведуть семінарські (практичні) заняття за погодженням з керівником курсу та затверджуються на засіданнях кафедри з розрахунку *максимально 100 балів*.

Якщо навчальна дисципліна вивчається упродовж кількох семестрів, то у кожному семестрі навчальні досягнення студентів оцінюються за 100-бальною шкалою, а загальна рейтингова кількість балів з дисципліни визначається як середньозважена з урахуванням кількості годин у кожному семестрі за формулою:

$$P_d = \frac{\sum_{i=1}^s B_i \cdot t_i}{t}$$

де  $B_i$  – кількість балів, отриманих студентом з даної дисципліни в  $i$ -му семестрі;

$t_i$  – кількість годин, відведених на вивчення дисципліни в  $i$ -му семестрі;

$t$  – загальна кількість годин, що відводиться навчальним планом на вивчення дисципліни;

$s$  – кількість семестрів вивчення дисципліни.

**Оцінювання виробничої практики** здійснюється за 100-бальною шкалою.

Робочими програмами проходження практик визначені звітні документи по різних видах практик, які оцінюються відповідною кількістю балів.

Виробнича практика студентів 5 курсу:

- наказ про зарахування студента на практику та призначення керівника від бази практики;

- характеристика з підписом керівника від бази практики та печаткою;

- письмовий звіт – *від 5 до 10 балів*;

- щоденник проходження практики – *від 5 до 10 балів*;

- інша методична документація (із врахуванням напряму підготовки, спеціальності студента) – *від 5 до 70 балів*;

- індивідуальне завдання – від 5 до 10 балів.

Відсутність будь-якого із звітних документів є підставою для недопуску студента до захисту матеріалів практики.

Захист матеріалів практики відбувається при комісії, відповідно до розпорядження дирекції педагогічного факультету та оцінюється *максимально в 50 балів*.

### **Критерії оцінювання за 100-бальною шкалою**

**А «Відмінно» (90-100 балів).** Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані, якість їх виконання оцінена балом, близьким до максимального.

**В «Дуже добре» (80-89 балів).** Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінена балом, близьким до максимального.

**С «Добре» (70-79 балів).** Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання кожного з них не оцінена максимальним балом, деякі завдання виконані з помилками.

**Д «Задовільно» (60-69 балів).** Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки.

**Е «Достатньо» (50-59 балів).** Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінена балом, близьким до мінімального.

**FX «Умовно незадовільно» (26-49 балів).** Теоретичний курс засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінені балом, близьким до мінімального. При додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань.

**Ф «Безумовно незадовільно» (0-25 балів).** Теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до підвищення якості виконання.

Зат вердж ую  
Проректор \_\_\_\_\_  
" \_\_\_\_ " \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника"  
**РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН**  
на 2016 - 2017 навчальний рік  
Спеціальність 013 Початкова освіта. Спеціалізація: Практична психологія

ОКР спеціаліст  
Форма навчання: *д* денна  
Курс: *п'ят ий (перший)*

| №                     | Навчальна дисципліна        | форми контролю |       |         | кредитів ЄКТС | Кількість годин на: |           |        |                    |                  |                  |                |        |           |        |                    |                       | форми контролю |       |         | кредитів ЄКТС | Кількість годин на: |                |    |    |    |    |    |    |    |    |                |  | Кафедра, яка забезпечує читання дисципліни |
|-----------------------|-----------------------------|----------------|-------|---------|---------------|---------------------|-----------|--------|--------------------|------------------|------------------|----------------|--------|-----------|--------|--------------------|-----------------------|----------------|-------|---------|---------------|---------------------|----------------|----|----|----|----|----|----|----|----|----------------|--|--|
|                       |                             | екзамен        | залік | курсова |               | семестр             |           |        |                    |                  |                  |                |        |           |        |                    |                       | екзамен        | залік | курсова |               | семестр             |                |    |    |    |    |    |    |    |    |                |  |  |
|                       |                             |                |       |         |               | всього              | аудиторні | лекції | практ. (сем.) зан. | лаборат. заняття | індивід. заняття | самост. робота | всього | аудиторні | лекції | практ. (сем.) зан. | лаборат. заняття      |                |       |         |               | індивід. заняття    | самост. робота |    |    |    |    |    |    |    |    |                |  |  |
| 1                     | 2                           | 3              | 4     | 5       | 6             | 7                   | 8         | 9      | 10                 | 11               | 12               | 13             | 14     | 15        | 16     | 17                 | 18                    | 19             | 20    | 21      | 22            | 23                  | 24             | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33             |  |  |
| <b>Перший семестр</b> |                             |                |       |         |               |                     |           |        |                    |                  |                  |                |        |           |        |                    | <b>Другий семестр</b> |                |       |         |               |                     |                |    |    |    |    |    |    |    |    |                |  |  |
| 1                     | Логіка                      | *              |       |         | 2,0           | 60                  | 10        | 8      | 2                  |                  |                  | 50             |        |           |        |                    | *                     |                |       | 3,0     | 90            | 10                  | 4              | 6  |    |    |    |    |    |    |    | Філософії      |  |  |
| 2                     | СУМ з практикумом           |                | *     |         |               |                     |           |        |                    |                  |                  |                |        |           |        |                    |                       |                |       |         |               |                     |                |    |    |    |    |    |    |    |    | ФМПО           |  |  |
| 3                     | Сучасна укр. література     |                | *     |         | 2,0           | 60                  | 14        | 8      | 6                  |                  |                  | 46             |        |           |        |                    | *                     |                |       | 4,0     | 120           | 12                  | 4              | 8  |    |    |    |    |    |    |    | ФМПО           |  |  |
| 4                     | Дит. заруб. література      |                |       |         |               |                     |           |        |                    |                  |                  |                |        |           |        |                    | *                     |                |       | 3,0     | 90            | 10                  |                | 10 |    |    |    |    |    |    |    | ФМПО           |  |  |
| 5                     | Практикум з математики      |                |       |         |               |                     |           |        |                    |                  |                  |                |        |           |        |                    | *                     |                |       |         |               |                     |                |    |    |    |    |    |    |    |    | МПДПО          |  |  |
| 6                     | Акт. пробл. пед. поч. шк.   | *              |       |         | 2,0           | 60                  | 14        | 8      | 6                  |                  |                  | 46             |        |           |        |                    |                       |                |       |         |               |                     |                |    |    |    |    |    |    |    |    | ТМПО           |  |  |
| 7                     | Тех. навч. "Рід. мова" в ПШ |                |       |         |               |                     |           |        |                    |                  |                  |                |        |           |        |                    | *                     |                |       | 2,0     | 60            | 8                   | 4              | 4  |    |    |    |    |    |    |    | ФМПО           |  |  |
| 8                     | Тех. навч. "Математика" в І |                |       |         |               |                     |           |        |                    |                  |                  |                |        |           |        |                    | *                     |                |       | 2,0     | 60            | 8                   | 4              | 4  |    |    |    |    |    |    |    | МПДПО          |  |  |
| 9                     | Інклюзивна освіта           | *              |       |         | 2,0           | 60                  | 14        | 8      | 6                  |                  |                  | 46             |        |           |        |                    |                       |                |       |         |               |                     |                |    |    |    |    |    |    |    |    | ТМПО           |  |  |
| 10                    | СК з технолог. навч. В      |                | *     |         | 1,5           | 45                  | 14        | 4      | 10                 |                  |                  | 31             |        |           |        |                    |                       |                |       |         |               |                     |                |    |    |    |    |    |    |    |    | ТМПО           |  |  |
| 11                    | ДВ ВНЗ (Шк. театр)          |                | *     |         | 1,5           | 45                  | 12        | 4      | 8                  |                  |                  | 33             |        |           |        |                    | *                     |                |       | 3,0     | 90            | 8                   | 6              | 2  |    |    |    |    |    |    |    | ФМПО           |  |  |
| 12                    | Псих. девіант. поведінки    |                |       |         |               |                     |           |        |                    |                  |                  |                |        |           |        |                    | *                     |                |       |         |               |                     |                |    |    |    |    |    |    |    |    | Соц. псих.     |  |  |
| 13                    | Психокорекція               |                |       |         |               |                     |           |        |                    |                  |                  |                |        |           |        |                    | *                     |                |       | 3,0     | 90            | 8                   | 6              | 2  |    |    |    |    |    |    |    | ВПІ            |  |  |
| 14                    | Псих.-педагог. експ.        |                |       |         |               |                     |           |        |                    |                  |                  |                |        |           |        |                    | *                     |                |       | 4,0     | 120           | 8                   | 4              | 4  |    |    |    |    |    |    |    | Загальн. псих. |  |  |
| 15                    | Патогн. психологія          |                |       |         |               |                     |           |        |                    |                  |                  |                |        |           |        |                    | *                     |                |       | 3,0     | 90            | 8                   | 6              | 2  |    |    |    |    |    |    |    | Соц. пед.      |  |  |
| 16                    | СК за вибором               |                | *     |         | 1,0           | 30                  | 12        | 4      | 8                  |                  |                  | 18             |        |           |        |                    |                       |                |       |         |               |                     |                |    |    |    |    |    |    |    |    |                |  |  |
| 17                    | Виробнич. практик. в школі  |                | *     |         | 18,0          | 540                 |           |        |                    |                  |                  | 540            |        |           |        |                    |                       |                |       |         |               |                     |                |    |    |    |    |    |    |    |    |                |  |  |
| 18                    | Державна атестація          |                |       |         |               |                     |           |        |                    |                  |                  |                |        |           |        |                    |                       |                |       | 3,0     | 90            |                     |                |    |    |    |    |    |    |    |    |                |  |  |
|                       | <b>Всього</b>               | 1              | 7     |         | 30,0          | 900                 | 90        | 44     | 46                 |                  |                  | 810            |        |           |        |                    | 5                     | 4              |       | 30,0    | 900           | 80                  | 38             | 42 |    |    |    |    |    |    |    |                |  |  |

| Практика |                             |                  |                 | Державна атестація |                            |         |
|----------|-----------------------------|------------------|-----------------|--------------------|----------------------------|---------|
| № з/п    | Назва практики              | Кількість тижнів | Кількість годин | Форма контролю     | Назва                      | Семестр |
| 1        | Виробнич. практика в школах | 12               | 540/18          | екзамен            | Комплексн. кваліф. екзамен | 10      |

Директор/Декан \_\_\_\_\_ ( \_\_\_\_\_ )      Дата \_\_\_\_\_  
Начальник навчально-методичного управління (Чупровська М.Я.)      Дата \_\_\_\_\_









## **7. АНОТАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ОКР «СПЕЦІАЛІСТ» 013 «ПОЧАТКОВА ОСВІТА»**

### **1. ЦИКЛ ГУМАНІТАРНОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ**

*Навчальна дисципліна:* **Логіка**

*Статус:* нормативна

*Рік:* 1, *семестр:* 1

*Мета:* ознайомлення студентів із проблематикою дисципліни, відмінністю щодо інших наукових дисциплін, а також здобуття необхідних теоретичних знань, практичних умінь і навичок.

*Завдання:* забезпечення логіко-методологічний рівень досліджень при підготовці спеціалістів, ознайомлення студентів з правилами і законами логічного мислення, враховуючи особливість підготовки спеціалістів на основі спеціальних прикладів опанування студентами логіки професіонального дослідника, забезпечити глибоке засвоєння специфіки логічно вірного осягнення дійсності при підготовці спеціалістів, опанування студентами методів професіонального дослідження, формування розуміння сутності логіки.

*Тривалість:* 60 год.

*Форма контролю:* залік

*Навчальна дисципліна:* **Сучасна українська література**

*Статус:* нормативна

*Рік:* 1, *семестр:* 1

*Мета:* ознайомити студентів із провідними ідейно-естетичними тенденціями літературно-мистецького життя в Україні у ХХ столітті, окреслити специфіку літературного процесу на зламі ХХ – ХХІ ст., розглянути діяльність літературно-мистецьких угруповань 90-х років ХХ ст., висвітлити специфіку художнього мислення та представити літературні портрети сучасних письменників, інтерпретувати прозові та поетичні тексти; навчити аналізувати художні тексти та розвивати навички критичного мислення, вміння давати оцінку сучасним літературним явищам та процесам.

*Завдання:* у результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати провідні тенденції української літератури 20-30-х років ХХ століття; ідейно-естетичні та жанрово-стильові особливості творчості представників літературного «шістдесятництва»; літературно-мистецькі угруповання 90-х рр.; зміст сучасних антологій; передбачені програмою художні тексти, біографії поетів та прозаїків; художні аспекти розвитку жіночої літератури на рубежі ХХ – ХХІ століть; літературно-критичні матеріали, які висвітлюють специфіку розвитку сучасного українського літературного процесу; вміти давати рецепцію провідним тенденціям літературного процесу в Україні кінця ХХ – початку ХХІ ст.;

визначати ідейно-художню специфіку творчості сучасних письменників; аналізувати художні твори в історико-літературному, ідейно-художньому, жанрово-стильовому аспектах; використовувати здобутки сучасної літературознавчої науки.

*Тривалість:* 60 год.

*Форма контролю:* залік

*Навчальна дисципліна:* **Дитяча зарубіжна література**

*Статус:* нормативна

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* ознайомити студентів із зарубіжною літературою для дітей; дати глибокі знання з історії зарубіжної літератури для дітей та теорії літератури, сформувані літературну компетентність майбутніх педагогів та сприяти засвоєнню знань, розвитку, вмінь і навичок з організації дитячого читання у початкових класах та дошкільних закладах.

*Завдання:* розкрити багатство художніх творів, адресованих дітям та тих, що ввійшли до кола дитячого читання; ознайомити із біографіями зарубіжних письменників, які розвивали традицію літератури для дітей; поглибити знання з історії французької, російської, німецької, англійської, італійської, шведської, польської, американської літератури для дітей; закріпити шкільні знання з теорії літератури; удосконалити вміння аналізувати художній текст відповідно до вимог; виробити навички системного підходу до вивчення літератури.

*Тривалість:* 120 год.

*Форма контролю:* екзамен

## **2. ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ**

*Навчальна дисципліна:* **Сучасна українська мова з практикумом**

*Статус:* нормативна

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* формування у студентів систематизованих наукових знань про традиційні й нові підходи щодо класифікації та кваліфікації синтаксичних категорій і синтаксичних одиниць з послідовним розмежуванням формально-синтаксичного, семантико-синтаксичного, власне семантичного і комунікативного аспектів, аналізом зв'язків між складниками словосполучення, речення, складного синтаксичного цілого; встановлення відношень (предикативних, напівпредикативних, суб'єктних, об'єктних, атрибутивних, обставинних, єднальних, приєднувальних, зіставно-протиставних, градаційних) між компонентами, які структурують синтаксичні одиниці; подання відомостей з сучасної української пунктуації про систему розділових знаків, основні правила їх використання.

*Завдання:* засвоєння студентами теоретичних знань із синтаксису сучасної української мови, що дасть змогу краще й повніше кваліфікувати й аналізувати основні синтаксичні одиниці; вироблення у студентів вміння коментувати мовні факти, аналізувати синтаксичні одиниці; застосовувати набуті знання на практиці; ознайомлення студентів з дискусійними питаннями сучасної мовознавчої науки; підвищення культури усного та писемного мовлення студентів; засвоєння логіко-граматичних принципів використання розділових знаків; удосконалення і закріплення пунктуаційних навичок оформлення тексту.

*Тривалість:* 90 год.

*Форма контролю:* екзамен

*Навчальна дисципліна:* **Практикум з математики**

*Статус:* нормативна

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* опанування теоретичним і практичним матеріалом курсу, яке відіграє важливу роль в усвідомленні студентами зв'язків між математичними поняттями і методами та у засвоєнні логіко-математичних конструкцій шкільного курсу математики; застосування набутих знань для математичної обробки експериментальних даних, отриманих в процесі наукових досліджень.

*Завдання:* сформувати практичні вміння і навички використання теоретичних основ вивчених розділів математики, приділити увагу логіці викладу матеріалу, деталізувати питання про структуру математичних тверджень, методи доведення теорем, логічні схеми міркувань, види понять і способи їхнього означення, функції та їх графіки; ознайомити студентів з початками статистичної обробки даних педагогічного експерименту.

*Тривалість:* 90 год.

*Форма контролю:* залік

*Навчальна дисципліна:* **Актуальні проблеми педагогіки початкової школи**

*Статус:* нормативна

*Рік:* 1, *семестр:* 1

*Мета:* розкрити особливості організації навчально-виховного процесу в сучасній школі та висвітлити її нові підходи; ознайомити студентів з проблемами розвитку початкової школи в Україні та основними шляхами їх подолання в сенсі врахування психолого-педагогічних особливостей підготовки дітей до навчання в школі, формування навчально-пізнавальної культури молодших школярів за допомогою інноваційних форм навчання, формування розвиваючого середовища.

*Завдання:* у результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати особливості організації цілісного педагогічного процесу; актуальні проблеми розвитку освіти в Україні, актуальні проблеми початкової ланки освіти; психолого-педагогічні особливості підготовка дитини до навчання в школі; шляхи формування навчально-пізнавальної культури молодших школярів;

інноваційні форми організації навчання у початковій школі: способи проектування педагогічної діяльності вчителів і проектування діяльності учнів, шляхи формування розвиваючого середовища; сучасні технології організації навчально-виховного процесу в початковій школі; вміння проектувати і моделювати педагогічний процес у сучасній школі, проектувати і моделювати різні підходи до його організації.

*Тривалість:* 60 год.

*Форма контролю:* екзамен

**Навчальна дисципліна: Технології навчання освітньої галузі «Рідна мова» в початковій школі**

*Статус:* нормативна

*Рік: 1, семестр: 2*

*Мета:* навчальний курс орієнтований на формування лінгводидактичних знань, умінь та навичок майбутніх учителів початкових класів.

*Завдання:* узагальнити педагогічні технології початкової школи, виявити їх фундаментальну спільність, виділити істотні ознаки; сформувати позитивне ставлення й прагнення майбутнього вчителя початкової школи до творчого оволодіння новими навчальними технологіями; учити студентів обирати оптимальні технології навчання відповідно до індивідуальних можливостей учнів початкових класів, рівню їх підготовки, умов; формувати вміння орієнтуватися в концептуальних положеннях інноваційних педагогічних технологій, готовність до упровадження сучасних технологій у практику початкової школи під час проведення уроків української мови та літературного читання.

*Тривалість:* 60 год.

*Форма контролю:* залік

**Навчальна дисципліна: Технології навчання освітньої галузі «Математика» в початковій школі**

*Статус:* нормативна

*Рік: 1, семестр: 2*

*Мета:* формування методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів і застосування інноваційних технологій навчання в процесі вивчення змістових ліній освітньої галузі «Математика».

*Завдання:* ознайомлення студентів з завданнями, змістом і особливостями побудови альтернативних програм початкового курсу математики; нормативними документами, якими має керуватись вчитель при застосування навчальних технологій на уроках математики; альтернативними підручниками з математики для початкових класів, методикою застосування навчальних технологій основних тем відповідно до результатів навчання за змістовими лініями Державного стандарту загальної початкової освіти освітньої галузі «Математика»; відмінностями у використанні технологій вивчення змістових ліній числа; дії з

«числами», «величинами», «сюжетними задачами», «робота з даними», «просторовими відношеннями», «геометричними фігурами»; формування у студентів готовності застосовувати освітні технології під час вивчення математики у початковій школі; готовність до реалізації здобутих знань та вмінь під час реальних уроків за будь-яким навчально-методичним комплектом.

*Тривалість:* 60 год.

*Форма контролю:* залік

**Навчальна дисципліна: Інклюзивна освіта**

*Статус:* нормативна

*Рік: 1, семестр: 1*

*Мета:* засвоєння студентами теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад початкової інклюзивної освіти.

*Завдання:* сформувані в студентів цілісне уявлення про сутність та головні завдання інклюзивної освіти в Україні; розвинути навички здійснення індивідуального підходу в навчанні й вихованні дітей з особливими потребами; забезпечити опанування майбутніми вчителями початкових класів методами міжособистісної взаємодії з батьками дітей з особливими потребами, сформувані навички диференційованого викладання та оцінювання в умовах інклюзивного навчання.

*Тривалість:* 60 год.

*Форма контролю:* залік

### **3. ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН САМОСТІЙНОГО ВИБОРУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

**Навчальна дисципліна: С/К з технологій навчання в ПШ**

*Статус:* вибіркова

*Рік: 1, семестр: 1*

*Мета:* підготовка майбутніх вчителів початкових класів до організації здоров'язберігаючого навчально-виховного процесу у початкових класах.

*Завдання:* розширити загальноосвітній світогляд студентів щодо проблеми організації здоров'язберігаючого навчально-виховного процесу в 1-4 класах; ознайомити майбутніх вчителів початкових класів з деякими сучасними здоров'язберігаючими і здоров'яформуючими педагогічними технологіями.

*Тривалість:* 45 год.

*Форма контролю:* залік

**Навчальна дисципліна: Шкільний театр**

*Статус:* вибіркова

*Рік: 1, семестр: 1*

*Мета:* ознайомити студентів з історією театру, показати спектр можливостей у використанні елементів театру у навчально-виховній діяльності загальноосвітньої школи.

*Завдання:* дати студентам необхідні знання для роботи з учнями загальноосвітньої школи, спрямовані на ознайомлення зі специфікою театру, театральною лексикою, професіями людей, які працюють у театрі; розуміння авторського задуму п'єси; дати змогу студентам реалізувати знання з теорії та історії театру; набути навиків зі створення театрального дійства, орієнтованого на молодших школярів.

*Тривалість:* 45 год.

*Форма контролю:* залік

#### **4. ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН ВІЛЬНОГО ВИБОРУ СТУДЕНТА**

##### **Спеціалізація: Хореографія**

*Навчальна дисципліна:* **Теорія і методика класичного танцю**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* ознайомлення студентів з формуванням і розвитком системи класичного танцю, методикою побудови уроку класичного танцю, специфікою роботи з дитячим колективом.

*Завдання:* оволодіння методикою педагогічної, постановочної і репетиційної роботи в сфері класичного танцю в дитячому хореографічному колективі; засвоєння знань про цілі та завдання дисципліни; педагогічний досвід видатних викладачів класичного танцю; методику підготовки викладача до уроку; можливості розвитку виконавської майстерності та використання акторської майстерності на уроках класичного танцю; оволодіння методикою виконання рухів, типових помилок при виконанні рухів та прийоми їх подолання; засвоєння методики проведення уроку та окремих його частин в закладах освіти.

*Тривалість:* 75 год.

*Форма контролю:* екзамен

*Навчальна дисципліна:* **Теорія і методика народно-сценічного танцю**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* виховання викладача дисципліни «Народно-сценічний танець», керівника самодіяльного танцювального колективу, артиста ансамблю танцю.

*Завдання:* освоєння студентами методики виконання вправ народно-сценічного екзерсису біля станка та на середині залу, вивчення особливостей проведення уроку народно-сценічного танцю для дітей різних вікових груп,

враховуючи характерні особливості хореографічної лексики; закріпити знання з народно-сценічного тренажу біля станка, відпрацювати на середині залу технічні (сольні) рухи характерного танцю (чоловічі і жіночі); удосконалити професійну хореографічну майстерність.

*Тривалість:* 90 год.

*Форма контролю:* залік

*Навчальна дисципліна:* **Мистецтво балетмейстера**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* оволодіння знаннями, вміннями і навичками з проведення уроків з ритміки і хореографії, створення танцювальних номерів, постановочної та репетиційної роботи в дитячих хореографічних колективах.

*Завдання:* набуття у студентів навичок з організації дитячого колективу, постановочної, репетиційної, виховної роботи з дітьми; оволодіння знаннями для створення хореографічного твору, постановки та репетиційної роботи; ознайомлення майбутніх фахівців з основними поняттями балетмейстерського мистецтва, законами та прийомами постановки хореографічного твору, оволодіння знаннями, уміннями та навичками, які необхідні для створення хореографічних композицій.

*Тривалість:* 45 год.

*Форма контролю:* екзамен

*Навчальна дисципліна:* **Методика роботи з самодіяльним колективом**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* полягає у формуванні майбутнього спеціаліста на основі сучасних науково-практичних теорій і методик по організації і роботі з дитячим самодіяльним хореографічним колективом.

*Завдання:* ознайомлення студентів з історією і практикою самодіяльного хореографічного мистецтва, методикою викладання ритміки і хореографії в дошкільних установах та початкових класах загальноосвітніх шкіл, організацією роботи дитячих гуртків художньої самодіяльності з диференційованим підходом до різних вікових груп, плануванням роботи з школярами, включаючи і виховну роботу, вивчення методики роботи з урахуванням комплексного планування навчально-виховного процесу школи та позашкільних установ.

*Тривалість:* 60 год.

*Форма контролю:* підсумкова оцінка

*Навчальна дисципліна:* **Дитячий сучасний танець**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* засвоєння студентами основ дитячого сучасного хореографічного мистецтва, оволодіння знаннями про особливості виконання сучасного танцю, методикою організації сучасного дитячого танцю.

*Завдання:* ознайомити студентів із змістом хореографічної роботи в дитячому колективі; пояснити завдання педагога-хореографа в навчально-виховній роботі з дітьми; визначити, якими якостями повинен володіти педагог-хореограф для успішної роботи з дитячим хореографічним колективом; сприяти засвоєнню майбутніми фахівцями теоретичних знань, практичних умінь і навичок щодо методики організації та проведення сучасного дитячого танцю.

*Тривалість:* 45 год.

*Форма контролю:* підсумкова оцінка

*Навчальна дисципліна:* **Ритміка і хореографія**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* вивчити та удосконалити техніку виконання і методику навчання спеціальних вправ хореографії; навчити студентів сприймати музику, передавати в русі її зміст, закріпити та удосконалити елементи музичної грамоти і рухові навички; сприяти розвитку творчості в самостійному складанні комбінацій вправ комплексу ритмічної гімнастики; прищепити студентам професійно-педагогічні навички в проведенні навчальних і позакласних занять з ритміки та хореографії в загальноосвітній школі та закладах позашкільної освіти.

*Завдання:* оволодіння студентами науковими знаннями про ритміку і хореографію як про художнє і музичнє явище; музично-ритмічне відчуття як основний вид відображення музики в русі, яке ґрунтується на взаємодії слухових, м'язових і зорових аналізаторів; індивідуальну хореографічну майстерність; формування практичних умінь і навичок, які необхідні для розвитку хореографічних даних, створення в навчанні творчої атмосфери на заняттях, підтримуванні чіткого ритму роботи, дисципліни, культури відносин.

*Тривалість:* 45 год.

*Форма контролю:* підсумкова оцінка

*Навчальна дисципліна:* **Організація і керівництво гуртком класичного танцю**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 1

*Мета:* поглиблення знань студентів з методики викладання класичного танцю в хореографічних колективах відповідного спрямування; методикою та змістом організації навчального процесу в гуртку класичного танцю.

*Завдання:* майбутні керівники танцювальних гуртків повинні знати зміст та методику організації навчального процесу, основні напрями та складові роботи гуртка класичного танцю; вміти складати навчальні та робочі програми з

класичного танцю, враховуючи специфіку роботи навчального закладу, хореографічного колективу та вікових особливостей дітей, а також примірні схеми проведення занять.

*Тривалість:* 30 год.

*Форма контролю:* залік

### **Спеціалізація: Інформатика**

*Навчальна дисципліна:* **Сучасні інформаційні технології в шкільній освіті і науці**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* сформувати у студентів теоретичні знання, практичні уміння та навички, необхідні для ефективного використання засобів сучасних інформаційних технологій у шкільній освіті та науці; забезпечити формування інформаційної та загальної культури майбутніх фахівців.

*Завдання:* розкрити значення основ інформаційної культури у загальній і професійній освіті людини, вплив засобів сучасних інформаційних технологій на науково-технічний і соціально-економічний розвиток суспільства; показати практичну значимість методів і засобів СІТ, можливості їх застосування до розв'язування найрізноманітніших гуманітарних, технічних і наукових проблем; забезпечити ґрунтовне вивчення студентами способів використання в навчальному процесі комп'ютерної техніки і відповідного програмного забезпечення, розуміння методичних ідей використання методів і засобів сучасних інформаційних технологій; виховати у майбутніх вчителів творчий підхід до використання засобів СІТ у педагогічній діяльності; сформувати знання, вміння і навички, необхідні для самостійного аналізу навчального процесу, практичного проведення навчально-виховної роботи в умовах широкого використання СІТ у навчальному процесі загальноосвітньої школи.

*Тривалість:* 120 год.

*Форма контролю:* екзамен

*Навчальна дисципліна:* **Методика викладання інформатики в загальноосвітній школі**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 1-2

*Мета:* показати студентам основні компоненти теорії сучасного навчання інформатики у навчальних закладах і на цій основі навчити студентів використовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань; ознайомити майбутніх фахівців із сучасними тенденціями навчання інформатики учнів загальноосвітньої школи.

*Завдання:* у процесі вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати

основні компоненти методичної системи навчання інформатики в школі та їх взаємозв'язків у навчальному процесі; розуміти суть й призначення освітніх стандартів навчання інформатики; володіти методикою навчання окремих тем і питань шкільного курсу інформатики; уміти використовувати програмну підтримку курсу і оцінювати її методичну доцільність; планувати навчальний процес з інформатики, вибирати організаційні форми і методи, адекватні змісту матеріалу, що вивчається; розробляти і використовувати засоби перевірки, об'єктивно оцінювати знання і вміння учнів, коригувати методику навчання за результатами різних видів контролю знань.

*Тривалість:* 120 год.

*Форма контролю:* екзамен

**Навчальна дисципліна: Спецкурс з інформатики**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* формування ІКТ-компетентностей майбутнього вчителя початкової школи, а також надання науково-методичної та практичної допомоги педагогічним працівникам загальноосвітніх навчальних закладів з питань використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення ефективності та результативності навчально-виховного процесу.

*Завдання:* формування систематизованого уявлення про сучасні інформаційно-комунікаційні технології; ознайомлення з можливостями використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів; формування у слухачів курсів бази знань, умінь і навичок, необхідних для кваліфікованого та ефективного використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі; розвиток уміння самостійно опановувати та раціонально використовувати програмні засоби різного призначення, цілеспрямовано шукати й систематизувати інформацію, що стосується педагогічної діяльності; формування у слухачів уміння застосовувати інформаційно-комунікаційні технології та веб-ресурсів з метою ефективного розв'язання різноманітних завдань щодо отримання, обробки, збереження, подання інформації, які пов'язані з виконанням їх службових обов'язків в умовах інформаційного суспільства; сформувати у майбутнього вчителя інформатики знання, вміння і навички, які необхідні для творчого навчання шкільного курсу інформатики в різних умовах технічного і програмно-методичного забезпечення; розкрити значення інформаційної культури в загальній і професійній освіті людини, вплив засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на науково-технічний і соціально-економічний розвиток суспільства; показати практичну значимість методів і засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, можливості їх застосування до розв'язування найрізноманітніших гуманітарних, технічних і наукових проблем; виховати у майбутніх вчителів

творчий підхід до розв'язування проблем навчання інформатики, формувати вміння і навички для самостійного аналізу процесу навчання, дослідження методичних проблем і психолого-педагогічних ситуацій; розвинути здатність і відчуття необхідності до постійної самоосвіти і самовдосконалення, наукового пошуку шляхів удосконалення процесу навчання інформатики.

*Тривалість:* 90 год.

*Форма контролю:* залік

## **Спеціалізація: Практична психологія**

*Навчальна дисципліна:* **Психологія девіантної поведінки**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* розкриття психологічних закономірностей становлення девіантної поведінки у різноманітних виявах та психологічне забезпечення профілактичної та корекційної роботи з метою їх запобігання; формування навичок та вмінь здійснення профілактичної роботи з різними віковими групами.

*Завдання:* у результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати зміст, основні поняття та категорії, предмет психології девіантної поведінки; основні наукові підходи щодо дослідження сутності девіантної поведінки та її видів та типів (психологічний, соціально-психологічний підхід тощо); вияви, симптоми, характерні особливості девіантної поведінки, розрізняти її види; сутність, етапи, зміст психопрофілактики девіантної поведінки; вміти використовувати знання психологічних закономірностей на практиці, у виховній роботі з різними віковими групами, зокрема дітьми та юнаками; діагностувати окремі види адиктивної та делінквентної поведінки; надавати психологічну допомогу батькам у їх спілкуванні з проблемними підлітками та педагогам у їх роботі з проблемними підлітками, педагогічно занедбаними, важковиховуваними учнями, студентами; здійснювати психопрофілактичну роботу з урахуванням специфіки девіанції.

*Тривалість:* 90 год.

*Форма контролю:* екзамен

*Навчальна дисципліна:* **Психокорекція**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* ознайомлення студентів з теоретико-методологічними основами, практичними методами й психокорекційними прийомами психотерапевтичного впливу на дискретні характеристики внутрішнього світу людини.

*Завдання:* у процесі вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати співвідношення термінів «психологічна корекція» та «психотерапія»; особливості організації психокорекційного процесу; специфіку психокорекційної ситуації,

етапи психокорекційної роботи; основні компоненти професійної готовності до корекційного впливу; вміти здійснювати корекційну роботу з тривожними, агресивними, гіперактивними дітьми, виявляти загальну характеристику емоційних порушень у дітей; використовувати ігротерапію як метод корекції; застосовувати психогімнастику; організовувати групові форми психокорекційної роботи; здійснювати оцінку результатів психокорекційної роботи; виявляти чинники ефективності психокорекційної роботи з дітьми.

*Тривалість:* 90 год.

*Форма контролю:* залік

*Навчальна дисципліна:* **Психолого-педагогічний експеримент**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* оволодіння студентами теоретичними знаннями про сутність експерименту і його різновиди; елементарними методичними прийомами та уміннями побудови педагогічного експерименту і його практичного проведення.

*Завдання:* ознайомити студентів із основними проблемами та змістовими елементами експериментальної психології як галуззю наукової психології і навчальною дисципліною, що включає в себе суму знань, отриманих шляхом відповідного застосування контрольованих спостережень за особливостями поведінки та переживань учасників педагогічного процесу; знання про методи, процедури та інструментарій, які використовують психологи при вивченні психолого-педагогічних проблем шляхом системного контролю за залежними і незалежними змінними у спеціально створених дослідницьких ситуаціях або ж відібраних зі звичного для досліджуваних педагогічного процесу; сукупність певним чином описаних спеціальних умінь і навичок організації та проведення експерименту, а також інтерпретації виявлених залежностей; формування у студентів навичок і умінь аналізу виховних, навчальних, психолого-педагогічних проблем щодо доцільності їх дослідження через використання експерименту забезпечити можливість осмислення ролі і значення експериментальних досліджень в освітній практиці і в психолого-педагогічній науці.

*Тривалість:* 120 год.

*Форма контролю:* екзамен

*Навчальна дисципліна:* **Патопсихологія**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* засвоєння студентами особливостей психологічної структури особистості та закономірностей розвитку порушень пізнавальної діяльності і властивостей особистості в порівнянні з закономірностями формування і протікання психічних процесів в нормі.

*Завдання:* формування у майбутніх фахівців знань про розлади психічної

діяльності при різних психічних захворювань, практичних навиків з патопсихологічної діагностики для підвищення ефективності психіатричної допомоги різним категоріям населення (своєчасної діагностики психічних захворювань, лікування, реабілітації, профілактики суспільно небезпечних вчинків психічно хворих).

*Тривалість:* 90 год.

*Форма контролю:* екзамен

## **Спеціалізація: Англійська мова і література**

*Навчальна дисципліна:* **Теоретичний курс англійської мови**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 1-2

*Мета:* ознайомлення студентів з основними поняттями стилістики, лінгвістичними засобами різних рівнів мови.

*Завдання:* формування у студентів елементарних навичок стилістичного аналізу тексту, вміння розпізнавати стилістичні засоби різних рівнів; визначення стилістики як галузі мовознавства, розкриття функціонального стилю мови, встановлення зв'язку стилістики з фонетикою; обґрунтування типів лексичних значень; оволодіння лексико-фразеологічними та синтаксичними стилістичними засобами англійської мови (метафора, метонімія, іронія, епітет, гіпербола, порівняння, алюзія, інверсія, порівняння тощо).

*Тривалість:* 210 год.

*Форма контролю:* екзамен

*Навчальна дисципліна:* **Сучасна англійська література**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* ознайомити студентів з історією сучасної англійської та американської літератури мовою оригіналу; поглибити знання студентів із літератури країн, мова яких вивчається; поліпшити навички практичного володіння англійською мовою.

*Завдання:* у результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: особливості сучасної англійської художньої літератури [як виду мистецтва](#); основні тенденції розвитку сучасної англійської літератури; основні положення творчих методів та літературних напрямів, різні погляди дослідників на явища сучасної англійської літератури; етапи життєвого і творчого шляху провідних митців доби; вміння робити аналітичний огляд літературно-критичних статей та досліджень творчості окремих письменників та літературного процесу загалом; виявляти основні проблеми у творі, що вивчається; з'ясовувати взаємозв'язок між подіями епохи та світоглядом і творчістю окремих письменників; виявляти характерні ознаки творчих методів та літературних напрямів у текстах творів; вільно оперувати фактичним та теоретичним матеріалом у рамках вивчення

навчального курсу.

*Тривалість:* 120 год.

*Форма контролю:* екзамен

*Навчальна дисципліна:* **Країнознавство**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* підвищення вихідного рівня володіння іноземною мовою, досягнутого на попередніх етапах навчання; оволодіння студентами необхідним і достатнім рівнем комунікативної компетенції для вирішення соціально-комунікативних завдань у різних галузях побутової, культурної, професійної та наукової діяльності при спілкуванні з майбутніми учнями початкової школи, вітчизняними та зарубіжними колегами, при підготовці наукових робіт, а також для подальшої самоосвіти та самовдосконалення.

*Завдання:* формування соціокультурної компетенції і поведінкових стереотипів студентів, необхідних для успішної адаптації випускників на ринку праці; розвиток у студентів уміння самостійно здобувати знання для здійснення побутової та професійної комунікації іноземною мовою; підвищення рівня навчальної автономії, здатності до самоосвіти, до роботи з мультимедійними програмами, електронними словниками, іншомовними ресурсами мережі Інтернет; розвиток когнітивних і дослідницьких умінь, розширення кругозору та підвищення інформаційної обізнаності студентів у контексті пізнання культури англomовних країн; формування уявлення про основи міжкультурної комунікації, виховання толерантності та поваги до духовних цінностей різних країн і народів; розширення словникового запасу і формування термінологічного апарату іноземною мовою в межах професійної сфери; удосконалити вміння студентів організовувати різні типи уроків англійської мови, застосовуючи різноманітні завдання, які містять країнознавчу пізнавальну тематику, цікаву для учнів початкової школи; виховати у студентів розуміння і повагу до інших культур, любов до роботи з дітьми та професії педагога загалом.

*Тривалість:* 60 год.

*Форма контролю:* залік

### **Спеціалізація: Дошкільна освіта**

*Навчальна дисципліна:* **Організація і керівництво дошкільною освітою**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* з'ясування студентами особливостей організації дошкільної освіти в Україні; озброєння кожного випускника комплексом сучасних знань, умінь і навичок, формування у нього професійних компетенцій, які б дозволили швидко адаптуватися в дошкільному закладі, уміло застосовувати одержані знання,

активно впроваджувати наукову організацію праці, успішно вирішувати завдання всебічного розвитку, виховання та навчання дітей дошкільного віку.

*Завдання:* у процесі вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати основні засади управління дошкільною освітою; мету, завдання та зміст провідних концептуальних, базових та варіативних програмних документів, що регламентують діяльність дошкільного закладу, науково-методичне забезпечення дошкільної освіти; вміння орієнтуватися у питаннях планування науково-методичного забезпечення дошкільної освіти, керівництва навчально-виховною, методичною, організаційно-педагогічною, адміністративно-господарською роботою дошкільного навчального закладу; організувати власну навчальну діяльність, скласти програму професійного самовиховання.

*Тривалість:* 120 год.

*Форма контролю:* екзамен

**Навчальна дисципліна: Художня праця з основами дизайну**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 1

*Мета:* підготовка майбутнього вихователя до оволодіння методикою навчання основ художньої праці та дизайну дітей дошкільного віку; формування системи педагогічних знань, умінь і навичок та готовності їх практичного використання у процесі художньо-естетичного виховання і різнобічного розвитку дітей дошкільного віку засобами художньої праці.

*Завдання:* ознайомити майбутніх вихователів із методами та прийомами навчання дошкільників різним видам художньої праці; оволодіння методикою навчання художньої праці дітей дошкільного віку; сформуванню вміння та навички в роботі з різними матеріалами; навчити організувати освітньо-розвивальне середовище для художньо-естетичної діяльності в сучасному дошкільному навчальному закладі; володіти різноманітними техніками проведення занять з художньої праці, використовуючи різні матеріали; використовувати традиційні та інноваційні форми навчання; обґрунтовувати закономірності композиції; забезпечити оволодіння студентами методикою навчання художньої праці; психологічними основами готовності дітей до естетичного сприйняття творів мистецтва.

*Тривалість:* 30 год.

*Форма контролю:* залік

**Навчальна дисципліна: Методика проведення занять з народознавства**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* сприяти відродженню національної свідомості, духовності молоді, творчому використанню багатств української культури в педагогічній діяльності, підготовці студентів до роботи в дошкільних закладах; ознайомлення майбутніх фахівців з основами методики проведення народознавства у дошкільному закладі.

*Завдання:* у результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати теоретичні основи курсу народознавства; програму дошкільного виховання і народознавства; педагогічний досвід педагогів різних регіонів України; українську державну та національну символіку; здобутки української національної культури; вміти використовувати на заняттях різні методи та прийоми ознайомлення дітей з народознавством; складати конспекти занять з народознавства, сценарії розваг, національних свят; практично використовувати в роботі з дітьми здобутки народознавства; виготовляти наочно-дидактичний матеріал з народознавства для роботи з дітьми дошкільного віку; проводити діагностичне обстеження дітей з метою встановлення рівня обізнаності дітей з народними традиціями і звичаями.

*Тривалість:* 90 год.

*Форма контролю:* екзамен

*Навчальна дисципліна:* **Організація художньо-мовленнєвої діяльності дошкільників**

*Статус:* вибіркова

*Рік:* 1, *семестр:* 2

*Мета:* підготовка майбутніх вихователів до організації художньо-мовленнєвої діяльності дошкільників, оволодіння студентами педагогічними технологіями розвитку художнього мовлення, художньо-естетичного сприймання творів мистецтва, методами оцінки художньо-мовленнєвої компетенції дітей.

*Завдання:* оволодіння студентами ефективними сучасними методами організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей на різних етапах дошкільного дитинства; ознайомлення з перспективним педагогічним досвідом у контексті формування художньо-мовленнєвої діяльності дошкільника; засвоєння закономірностей, принципів та методики формування художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку; підготовка до практичного здійснення формування художньо-мовленнєвої діяльності дітей в сучасних умовах дошкільного виховання; формування мотивації до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку; розвиток здатності до аналізу особливостей художньо-мовленнєвого розвитку дітей на кожному віковому етапі.

*Тривалість:* 90 год.

*Форма контролю:* залік

## **8. ФАХОВЕ СПРЯМУВАННЯ ТА КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ФАХІВЦІВ ОКР «СПЕЦІАЛІСТ» 013 «ПОЧАТКОВА ОСВІТА»**

Спеціаліст початкового навчання має бути підготовлений до навчально-виховної, науково-методичної та організаційно-управлінської діяльності в системі освіти у відповідності з отриманою спеціальністю. Спеціалісти готуються для роботи в початкових класах загальноосвітньої школи. Діяльність спеціаліста передбачає знання загальних засад організаційної діяльності навчально-виховних закладів різного типу, адміністративних, наукових установ.

Мета підготовки фахівців із початкової освіти полягає в оволодінні професійними компетенціями в галузі педагогіки, загальної психології, вікової та педагогічної психології, методик і технологій сучасної початкової освіти, основ педагогічної майстерності; формуванні теоретичної та практичної готовності до вирішення професійних завдань різного рівня, розвитку педагогічного мислення, здатності до пошуку й упровадження інноваційних технологій, проведення науково-педагогічних досліджень.

Випускник спеціальності 013 «Початкова освіта» **повинен знати:** основні теоретичні положення гуманітарних, соціально-економічних, фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін, які дають змогу забезпечити якісне розв'язання навчально-виховних, науково-методичних та організаційних завдань у загальноосвітній школі; методико викладання кожної дисципліни, яка передбачена відповідними програмами і навчальними планами; принципи організації, планування педагогічного процесу в загальноосвітній школі, особливості навчально-виховного процесу в початковій школі; різні форми вивчення й узагальнення педагогічного досвіду; методико керівництва дитячими й молодіжними об'єднаннями; зміст і структуру навчальних програм і підручників для початкової школи, найновіші методичні посібники з дисциплін початкового навчання.

Випускник спеціальності 013 «Початкова освіта» **повинен вміти:** застосовувати одержані знання в процесі навчання і виховання дітей з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів та конкретних педагогічних ситуацій; володіти методикою психолого-педагогічного вивчення дітей молодшого шкільного віку; вивчати, впроваджувати у власну практику елементи прогресивного педагогічного досвіду, новітніх технологій навчання і виховання; здійснювати самоосвіту і самовиховання; доречно використовувати наочні засоби і дидактичні посібники; аналізувати педагогічні явища і процеси, моделювати і забезпечувати керівництво різними видами діяльності учнів; проводити просвітницьку роботу з актуальних педагогічних проблем; здійснювати співпрацю з різними установами і родинами в справі навчання, виховання дітей, їх творчого розвитку.

Спеціаліст за професійним спрямуванням «Початкова освіта» **повинен мати:** відповідний рівень етичної та психологічної культури, чітко сформоване

філософське, економічне, політичне мислення, розумітися в проблемах ринкової економіки, соціальних, національних, історичних та демографічних процесах розвитку суспільства; засвоїти закономірності та особливості культурного розвитку людства; мати активну життєву, громадянську позицію. Рівень професійно культури повинен мати тенденцію до удосконалення, вироблення потреби постійного і всебічного нарощування знань у процесі своєї діяльності.

Випускник спеціальності 013 «Початкова освіта» призначений для роботи в початковій загальноосвітній школі, школах-інтернатах різного профілю, позашкільних навчальних закладах, літніх оздоровчих закладах, центрах дитячої творчості. Випускник-спеціаліст здатний виконувати професійну навчально-виховну та позакласну роботу в початковій школі; навчально-пізнавальну і виховну роботу в групах і школах продовженого дня; виховну в школах-інтернатах; культурно-дозвільну в літніх оздоровчих закладах.

Фахівець початкової освіти підготовлений до роботи в таких видах економічної діяльності (відповідно КВЕД Державному класифікатору видів економічної діяльності ДК 009-96):

| Код КВЕД |         | Вид економічної діяльності  |
|----------|---------|---|
| Розділ   | Підклас |   |
| Група    |         |   |
| Клас     |         |   |
| Секція   |         | ОСВІТА  |
| М        |         |   |
| 80       |         | <b>Ця секція включає :</b><br>державну та приватну освіту усіх структур (дошкільну, загальну середню освіту, професійно-технічну освіту, вищу освіту) та за всіма галузями, у тому числі заочною, а також освітні передачі по радіо та телебаченню.   |
| 80.1     |         | <b>Ця секція включає</b> не тільки освіту, яка надається різними закладами щодо традиційної системи навчання з різними рівнями, але також освіту дорослих, програми ліквідації безграмотності тощо. Для кожного освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня класифікація включає також спеціальну освіту учнів, що страждають фізичними та розумовими вадами. |
| 80.10    |         | Перелічені в поясненнях до цієї секції рівні відповідають Міжнародній класифікації типів освіти (МКТО)  |
|          |         | <b>Ця секція включає також:</b><br>інші типи освіти: навчання в автошколах  |
|          |         | <b>Ця секція не включає:</b><br>навчання, що носить розважальний характер: курси гри в бридж чи в гольф тощо.   |
|          |         | ОСВІТА  |
|          |         | Початкова загальна освіта   |
|          |         | Початкова шкільна освіта  |
|          | 80.10.1 | <b>Цей підклас включає:</b>   |

|                                 |         |   |
|---------------------------------|---------|---|
|                                 |         | початкову загальну освіту, що забезпечується середніми загальноосвітніми школами першого ступеня<br><b>Цей підклас не включає:</b><br>програми ліквідації безграмотності серед дорослих.  |
| Секція Р<br>95<br>95.0<br>95.00 | 95.00.0 | <b>Послуги домашньої прислуги</b><br>Послуги домашньої прислуги<br>Послуги домашньої прислуги<br>Послуги домашньої прислуги<br><b>Цей підклас включає :</b><br>роботу в домашньому господарстві з використанням прислуги: домашніх робітниць, нянь, кухарів чи кухарок, слуг та служанок, лакеїв та покоївок, дворецьких, офіціантів, пральниць, садівників, воротарів, конюхів, швейцарів, гувернанток, осіб, які доглядають за дітьми протягом дня, домашніх вчителів, секретарів тощо. |

Спеціаліст початкової освіти здатний виконувати зазначену професійну роботу і може займати первинні посади згідно з Державним класифікатором професій ДК 003-95:

|        |  |
|--------|--|
| 232    | Викладачі середніх навчальних закладів   |
| 233    | Вчителі початкової школи та робота в дошкільному закладі (з дипломом про вищу освіту, що відповідає рівню спеціаліста) |
| 2331   | Вчитель початкового навчального закладу  |
| 2332   | Вихователі дошкільних закладів   |
| 235    | Інші професіонали в галузі навчання і методів  |
| 2351.1 | Наукові співробітники  |
| 2359.2 | Інші фахівці в галузі навчання   |

У відповідності до посад, що може займати випускник ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» із спеціальності 013 «Початкова освіта», він придатний до виконання виробничих функцій та здійснення певних типових задач діяльності при здійсненні конкретних виробничих функцій.

Виробничі функції, типові задачі діяльності та уміння, якими повинен володіти випускник ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» **013 «Початкова освіта»** подано в таблиці:

| Зміст виробничої функції | Назва типової задачі діяльності | Шифр типової задачі діяльності | Зміст уміння | Шифр уміння |
|--------------------------|---------------------------------|--------------------------------|--------------|-------------|
| 1                        | 2                               | 3                              | 4            | 5           |

|                                |  |         |  |                   |
|--------------------------------|--|---------|--|-------------------|
| Охорона життя і здоров'я дітей | Забезпечення повноцінного фізичного розвитку, зміцнення та збереження фізичного здоров'я дітей | ПФ.Д.01 | На основі знань про морфо-функціональну організацію фізіологічних систем організму, їх становлення в онтогенезі та методів функціональної діагностики рівня здоров'я і оцінки біологічного віку визначати показники фізичного і психічного здоров'я учнів.   | ПФ.Д.01.ПП.О.001  |
|                                |  |         | На основі показників фізичного здоров'я, їх відповідності біологічному віку вміти організувати раціональне харчування, дотримуватися рівня фізичного навантаження, так необхідних для формування, підтримання і збереження здоров'я учнів.   | ПФ.Д.01.ПП.О.002  |
|                                |  |         | Під час організації та здійснення навчально-виховного процесу, нормування навчальних та позакласних занять вміти визначати рівень розумової працездатності учнів на основі показників фізичного і психічного здоров'я, їх відповідності біологічному віку з метою збереження здоров'я дітей.   | ПФ.Д.01.ПП.О.003  |
|                                |  |         | Враховуючи психо-фізіологічні особливості кожної дитини, здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до учнів під час організації навчально-виховного процесу на уроках та в позаурочній діяльності з метою комплексного розв'язання завдань навчання, виховання та розвитку особистості згідно з програмними вимогами.        | ПФ.Д.01. ПР.Р.004 |
|                                |  |         | На основі знань про основи поведінки в екстремальних ситуаціях у школі, на вулиці та у побуті, враховуючи фактори ризику життя і здоров'я дітей, вміти забезпечувати безпеку їх життєдіяльності шляхом ознайомлення учнів з моделями дій у складних умовах, психологічно готувати молодших школярів та їх батьків до уникнення ситуацій, | ПФ.Д.01.ПП.О.005  |

|  |  |         |  |                    |
|--|--|---------|--|--------------------|
|  |  |         | пов'язаних із загрозою для життя.  |                    |
|  |  |         | З метою забезпечення обов'язкового рівня фізкультурної освіти учнів початкової школи вміти доцільно обирати різні види фізичних вправ, рухливих ігор, фізкультхвилинок, загартовувальних процедур, спортивних розваг відповідно до визначених показників рівня здоров'я кожної дитини та її біологічного віку.   | ПФ.Д.01. ПР. Р.006 |
|  |  |         | На основі знань про репродуктивну систему організму, біологічну роль статевого розмноження і враховуючи інформацію про демографічну ситуацію в Україні, проблеми сім'ї, зростання дитячої інвалідності, соціальне сирітство, формувати в учнів уявлення про репродуктивне здоров'я, соціальну функцію сім'ї, роль чоловіка і жінки, гендерну рівність.   | ПФ.Д.01.3Р. О.007  |
|  |  |         | Під час проведення різних форм позаурочної роботи, базуючись на знаннях про вікову періодизацію, критичні періоди розвитку, значення зовнішнього захисту життя і здоров'я дітей різних вікових груп, забезпечувати профілактику захворювань і дитячого травматизму, закріплювати сформовані на уроках навички особистої гігієни, здорового способу життя, безпечної поведінки, проводити елементарні санітарно-епідеміологічні заходи щодо попередження розповсюдження інфекційних хвороб у навчальному закладі. | ПФ.Д.01. ПП.О.008  |
|  | Здійснення орієнтовної діагностики стану здоров'я дитини за основними доступними ознаками та визначення обсягу надання | ПФ.Д.02 | Використовуючи знання з анатомії та фізіології про життєво важливі органи та системи, вміти визначати загрозливі для життя стани, які потребують надання невідкладної першої медичної та долікарської допомоги .   | ПФ.Д.02. ПП. Р.009 |

|  |  |         |  |                       |
|--|--|---------|--|-----------------------|
|  | долікарської допомоги.                   |         |  |                       |
|  |  |         | Базуючись на визначених показниках стану потерпілого, вміти надати невідкладну першу медичну допомогу при радіаційних ураженнях, отруєннях, синдромах тривалого здавлювання, опіках, відмороженнях, електротравмах, утопленнях, зовнішніх або внутрішніх кровотечах, відкритих або закритих ушкодженнях кісток різної локалізації з метою зниження ризику для життя і здоров'я.  | ПФ.Д.02.<br>ПП. Р.010 |
|  |  |         | З метою здійснення оперативної діяльності під час надання першої медичної допомоги вміти здійснювати: штучне дихання, закритий масаж серця, зупинку кровотеч, в тому числі легневих та шлункових, іммобілізувати потерпілого, накладати пов'язки на різні частини тіла, промивати шлунок з метою збереження життєдіяльності.   | ПФ.Д.02.<br>ПП.О.011  |
|  |  |         | Базуючись на інформації про стан хворого та знаннях про етіопатогенез хвороби і можливі ускладнення, вміти надати долікарську допомогу в невідкладних станах (стенокардія, інфаркт, зупинка серця; непритомність, колапс, гіпо- або гіпертонічна криза; раптове припинення дихання, механічна або асмастична задуха; діабетична, гіпоглікімічна, уремична кома; анафілактичний шок; гіпертермічний синдром; апендицит, проривна виразка шлунку або дванадцятипалої кишки; печінкова або ниркова коліка; невроз, психоз, епілепсія) з метою зниження ризику для життя і здоров'я. | ПФ.Д.02.ПП.<br>Р.012  |
|  | Здійснення освітньої і виховної роботи з | ПФ.Д.03 | На основі знань про вікові особливості учнів, враховуючи інтелектуальний рівень, пізнавальні   | ПФ.Д.03.ПР.<br>О.013  |

|                |  |         |  |                      |
|----------------|--|---------|--|----------------------|
|                | питань формування, збереження та зміцнення здоров'я дітей                |         | інтереси у зоні ближнього розвитку, вміти забезпечити обов'язковий рівень освіти з валеології, безпеки життєдіяльності, особистої гігієни та фізичної культури.  |                      |
|                |  |         | Під час проведення різних форм роботи з учнями та з метою профілактики захворювань і дитячого травматизму вміти: формувати в учнів навички особистої гігієни, пропагувати здоровий спосіб життя, попереджувати фактори ризику щодо здоров'я під час занять з праці, фізичної культури, травм на вулиці, у транспорті, уникати різних видів перенавантаження, травм органів чуття, проводити профілактику заразних хвороб, спрямовану на загальносанітарні заходи та підвищення стійкості дитячого організму. | ПФ.Д.03.<br>ПП.О.014 |
| <b>Освітня</b> | Забезпечення реалізації мети і завдань початкової ланки середньої освіти | ПФ.Д.04 | Використовуючи знання про систему освіти і виховання в Україні, принципи і структуру її побудови, систему управління підрозділами, вміти відповідно до мети і завдань середньої освіти забезпечувати всебічний розвиток молодших школярів та повноцінне оволодіння всіма компонентами навчальної діяльності, плануючи та організовуючи різні види діяльності згідно з основними законодавчими і нормативними документами про освіту.   | ПФ.Д.04.<br>ПР.О.015 |
|                |  |         | З метою повноцінного забезпечення інваріантної і варіативної складових змісту початкової освіти згідно з нормативно-правовими актами і документами забезпечувати формування в учнів повноцінних мовленнєвих, читацьких, обчислювальних умінь і навичок, набуття ними достатнього особистого досвіду, культури спілкування і співпраці у різних   | ПФ.Д.04.<br>ПР.О.016 |

|  |   |         |   |                      |
|--|---|---------|---|----------------------|
|  |   |         | видах роботи, самовираження у творчих видах завдань, спираючись на знання про наукові основи управління навчально-пізнавальною діяльністю, організацію різних форм та видів контролю особистості, забезпечення навчально-виховного процесу у різних типах шкіл.   |                      |
|  |   |         | Користуючись знаннями про основні функціональні обов'язки вчителя початкової школи та способи їх реалізації в урочній, позаурочній та позашкільній діяльності, вміти здійснювати педагогічну працю на основі принципів наукової організації, впроваджуючи у практику роботи школи досягнення психолого-педагогічної та методичної науки, поширювати передовий досвід вчителів з метою оптимального забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями, батьками, педагогічним колективом, громадськістю при вирішенні основних завдань початкової ланки освіти. | ПФ.Д.04.<br>ПР.О.017 |
|  | Ознайомлення учнів з двома формами мовлення (усним та писемним), з виражальними засобами мови та етичними нормами спілкування | ПФ.С.05 | На основі знань і умінь з орфоєпії та граматики, враховуючи різноманітні види літературних жанрів, з метою удосконалення техніки читання вміти поєднувати прийоми роботи для формування і удосконалення навчальної активності та читацької самостійності дітей шляхом використання високохудожньої допоміжної літератури, вивчення усної народної творчості, проведення предметних та народних ігор, екскурсій, спостережень за навколишнім світом, ранків казок, поезій, спілкування з природою, нестандартних уроків та уроків-блоків.                        | ПФ.С.05. ПР. Р.018   |
|  |   |         | Користуючись знаннями про   | ПФ.С.05.             |

|  |  |         |   |                    |
|--|--|---------|---|--------------------|
|  |  |         | основні напрями розвитку мовлення, загальними правилами культури мовлення й етапами мовного спілкування, з метою вироблення в учнів етичних норм спілкування в усній та писемній формах вміння удосконалювати звуковимову, підвищувати вимовну культуру, активізувати словниковий запас шляхом аналізу текстів, передачі їх змісту за опорними словами та реченнями, із заміною особи, творчим додатком, написанням текстів, описів, міркувань, роздумів. | ПР.О.019           |
|  |  |         | На основі орфоепічних, орфографічних та лексичних знань з метою формування в учнів умінь дотримуватися норм мовленнєвого етикету, правил мовленнєвої поведінки вміння розробляти нестандартні уроки на “замовлення”, уроки-диспути, ігри, дискусії засобами використання інтегрованого матеріалу та високохудожніх зразків допоміжної літератури.   | ПФ.С.05. ПР. Р.020 |
|  |  |         | На основі знань з лексикології та граматики з метою цілеспрямованого розвитку творчих здібностей та логічного мислення молодших школярів вміння укладати допоміжний зміст навчання до основного та підвищувати пізнавальну активність учнів шляхом використання малюнкових планів для написання творів, графічного зображення сюжету з титрами, проведення екскурсій у природу, ранків поезій, літературних вікторин, уявних подорожей.                   | ПФ.С.05. ПР. Р.021 |
|  | Формування в учнів умінь працювати з текстом | ПФ.С.06 | Користуючись психо-лінгвістичними знаннями як основою методики розвитку зв'язного мовлення з метою ознайомлення дітей із зразками зв'язного мовлення в умовах   | ПФ.С.06. ПР. Р.022 |

|  |  |  |   |                    |
|--|--|--|---|--------------------|
|  |  |  | <p>школи: (оповіданням, казкою, доповіддю, розгорнотою усною відповіддю, переказом, твором),<br/> уміти добирати види вправ на вироблення у дітей умінь давати розгорнуту відповідь за алгоритмом запитань; вести у щоденниках записи спостереження за природою і погодою; будувати розповідь на завдану тему;<br/> здійснювати словесне малювання картин природи; складати відгуки на прочитані книжки, спектаклі, кінофільми; писати ділові папери, оголошення, телеграми;<br/> створювати уявну екранізацію художніх творів.</p>   |                    |
|  |  |  | <p>На основі знань з граматики з метою вдосконалення умінь молодших школярів будувати речення, поширювати їх образними словосполученнями, ознаками дій, прикладками та порівняннями, об'єднуючи дібраний матеріал у текст, уміти добирати за аналогією та самостійно складати конструктивні і творчі вправи, спрямовані на удосконалення уміння учнів висловлювати думки реченнями правильної синтаксичної будови; розробляти сценарії дидактичних ігор і конкурсів для розвитку пізнавальної діяльності дітей у роботі над словосполученням, реченням, текстом; будувати алгоритм запитань на вироблення в учнів умінь оперувати зв'язним мовленням.</p> | ПФ.С.06. ПР. Р.023 |
|  |  |  | <p>На основі знань про текст та його структуру з метою підготовки учнів до написання текстів різних типів – розповідей, описів, міркувань – уміти формувати в учнів стилістичні уміння і навички, реалізувати їх у практичній мовленнєвій діяльності шляхом проведення бесід, спостереження, синонімічної</p>   | ПФ.С.06. ПР. Р.024 |

|  |   |         |   |                    |
|--|---|---------|---|--------------------|
|  |   |         | заміни граматичних засобів, використання словників, контекстного порівняння, переконструювання, редагування, саморедагування.   |                    |
|  |   |         | На основі знань із стилістики та синтаксису з метою розвитку навчально-творчих здібностей молодших школярів уміти своєчасно виправляти помилки в усному мовленні учнів, толерантно ставитися до їх думок, вказувати на стилістичні огріхи в усному мовленні, дотримуватися норм етикету в спілкуванні з школярами засобами проведення диспутів, виконання практичних робіт, творчих завдань, написання казок, оповідань та поезії.  | ПФ.С.06. ПР. Р.025 |
|  | Вироблення в учнів умінь будувати словосполучення, речення різних типів, правильно інтонувати їх та вживати розділові знаки на письмі | ПФ.С.07 | Користуючись теоретичними знання про словосполучення як лексико-граматичну єдність слів у реченні, з метою розвитку в учнів правильно їх будувати та виділяти з речень уміти формувати у дітей стилістичні уміння і навички у практичній мовленнєвій діяльності, удосконалювати культуру мовлення у роботі над “моделями” словосполучень; розвивати чуття мови на основі усвідомлення сполучності слів; формувати і розвивати пізнавальну активність та самостійність у практичній навчальній діяльності. | ПФ.С.07. ПР. Р.026 |
|  |   |         | На основі знань про речення як основну мовленнєву одиницю, складову зв'язного тексту з метою удосконалення дитячого мовлення уміти організувати роботу, спрямовану на формування та вдосконалення у дітей навичок правильно будувати різноманітні речення залежно від мети, ситуацій спілкування; використовувати різні типи речень за метою висловлювання в діалозі; добирати вправи на розвиток   | ПФ.С.07. ПР. Р.027 |

|  |   |         |  |                    |
|--|---|---------|--|--------------------|
|  |   |         | <p>уміння правильно сприймати емоційно–оцінну інформацію висловлення; членувати логічними паузами речення на синтагми для надання виразності висловлюваній думці у ході виконання практичних вправ, побудови розповідей, переказів, текстів, описів предметів, педагогічних ігор.</p>  |                    |
|  |   |         | <p>Оперуючи знаннями з синтаксису як лінгвістичною основою роботи над реченням у процесі мовленнєвої діяльності з метою вироблення в учнів навичок будувати складні речення та правильно їх вживати і ставити розділові знаки, уміти розвивати у дітей за оптимального поєднання різних прийомів роботи творчі здібності, пізнавальну самостійність, навчальну активність шляхом: виконання синтаксичних вправ на побудову речень за поданими зразками; вироблення умінь знаходити межі речень у тексті; поширення їх за запитаннями та скорочення; складання речень із засобами образності.</p> | ПФ.С.07. ПР. Р.028 |
|  | Збагачення активного словника учнів лексикою різних тематичних і стилістичних груп та фразеологізмами | ПФ.С.08 | <p>Враховуючи лінгводидактичні основи формування українського стилю мислення особистості молодшого школяра з метою збагачення словникового запасу учнів та успішного використання ними лексики різних тематичних груп для побудови словосполучень і речень, уміти організувати роботу школярів, спрямовану на оволодіння прийомами розкриття лексичного значення слів.</p>   | ПФ.С.08. ПР. Р.029 |
|  |   |         | <p>На основі знань лексикології з метою розвитку образного мовлення учнів уміти пояснювати дітям молодшого шкільного віку відтінки слів-синонімів, значення експресивно-забарвленої лексики, антонімічних пар, метафоричних висловів при створенні художнього</p>  | ПФ.С.08. ПР. Р.030 |

|  |   |         |  |                     |
|--|---|---------|--|---------------------|
|  |   |         | образу на уроках мови, читання та розвитку зв'язного мовлення.   |                     |
|  |   |         | На основі знань з граматики та лексикології з метою практичного закріплення якісного та кількісного словникового запасу учнів молодшого шкільного віку уміти добирати матеріал для словниково-стилістичних, словниково-логічних та словниково-граматичних вправ, а також розробляти сценарії дидактичних ігор типу: ”Назви, що в чому ? ”, “Хто виготовив ці предмети ?”, “Як буде навпаки ?”, “Коли можна так сказати ?”, “Запроси в гості розшифровані слова”, “Уяви себе поетом” і т.д. | ПФ.С.08. ПР. Р.031  |
|  |   |         | На основі лексико-граматичних знань з метою удосконалення та підвищення культури мовлення учнів 2 – 4 класів навчити їх прийомам запобігання помилкам у писемному та усному мовленні, здійснюючи диференційований підхід до учнів на уроках, використовуючи парну та групову форми навчання, розширюючи методичний апарат вправ основного змісту навчання завданнями, спрямованими на збагачення якісно-кількісного словника молодших школярів.  | ПФ.С.08. ПР. Р. 032 |
|  | Вироблення в учнів умінь визначати морфемну будову слова та з'ясовувати роль окремих морфем | ПФ.С.09 | Використовуючи знання про морфемну будову слова з метою удосконалення у молодших школярів практичних умінь визначати основу слова та окремі морфеми в ній, уміти виявляти в основному та допоміжному змісті лексику для аналізу, яка відповідає віковим особливостям учнів згідно з лінійно-концентричним принципом програми.  | ПФ.С.09. ПР. Р.033  |

|  |  |          |   |                    |
|--|--|----------|---|--------------------|
|  |  |          | Враховуючи значення і завдання роботи над морфемною будовою слова в початковій школі, з метою пропедевтичного вивчення елементів словотвору з дітьми уміти добирати зміст навчання для побудови різних видів вправ із словотворення, добирати до них методичний апарат для подолання посильних розумових труднощів молодших школярів.   | ПФ.С.09. ПР. Р.034 |
|  | Формування в учнів умінь визначати належність слова до певної частини мови, розрізняти з-поміж них змінні та незмінні, вживати слова змінних частин мови в різних граматичних формах, розуміти функцію службових частин мови | ПФ.С. 10 | Враховуючи принцип розташування граматичного матеріалу за роками навчання у 1-4 класі, використовуючи знання граматичного матеріалу за вищу школу з метою формування в учнів молодшого шкільного віку уявлень про частини мови на основі становлення їх семантики, граматичних ознак і синтаксичної ролі, уміти виявляти труднощі у засвоєнні граматичних понять учнями початкових класів, створювати педагогічно-психологічні умови, що забезпечують засвоєння граматичних понять на уроці, добирати тексти для вивчення частин мови, керуватися лінійно-концентричним принципом у вивченні частин мови за програмою початкової школи. | ПФ.С.10. ПР. Р.035 |
|  |  |          | На основі знань з морфології з метою усвідомлення молодшими школярами граматичних ознак основних трьох частин мови (іменника, прикметника, дієслова) уміти до основного змісту навчання укладати додаткову систему вправ, опрацювання якої удосконалювало уміння дітей аналізувати частини мови, користуватися прийомами синтезу, порівнювати мовні явища, зіставляти написання з вимовою, класифікувати матеріал, розв'язувати проблемні ситуації.   | ПФ.С.10. ПР. Р.036 |
|  |  |          | Керуючись основою знань з   | ПФ.С.10. ПР.       |

|  |   |         |  |                       |
|--|---|---------|--|-----------------------|
|  |   |         | граматики, вмiти формувати та удосконалювати в учнiв умiння розрiзняти змiннi та незмiннi частини мови, вживати слова змiнних частин мови в рiзних граматичних формах, розумiти функцiю службових частин мови; вмiти забезпечувати розумiння учнями повного та часткового морфологiчного аналізу, поєднувати роботу над словом i словосполученням iз розвитку контекстного мовлення, виробляти та закрiплювати елементарнi навички складати схеми речень з роздiловими знаками, визначаючи в них головнi, другоряднi члени та частини мови для їх вираження. | Р.037                 |
|  | Забезпечення опанування учнями звуковим складом мови та графiчними знаками (буквами) для його позначення, калiграфiчним їх написанням, основами орфоепiчних та найуживанiших орфографiчних правил | ПФ.С.11 | На основi фонетико-графiчного, орфоепiчного та орфографiчного матерiалу з метою формування у дiтей лiтературної вимови як найважлившого засобу забезпечення орфографiчної навички умiти створювати дидактичнi умови успiшного засвоєння найуживанiших орфографiчних правил, складати план-конспект уроку з вивчення орфографiчної теми, доповнюючи основний змiст самостiйно укладеними репродуктивними, конструктивними та контекстуальними вправами, спрямованими на поглиблене вивчення мовного матерiалу у зв'язку з розвитком мовлення учнiв.           | ПФ.С.11. ПР.<br>Р.038 |
|  |   |         | На основi блоку орфоепiчно-орфографiчних знань з метою створення єдиного мовного режиму у класному колективi умiти формувати та удосконалювати умiння учнiв виконувати вимоги щодо писемного й усного мовлення, порядку ведення зошитiв, виправлення помилок та проведення роботи над ними.  | ПФ.С.11. ПР.<br>Р.039 |
|  |   |         | Керуючись обсягом орфографiчних  | ПФ.С.11. ПР.          |

|  |   |         |  |                    |
|--|---|---------|--|--------------------|
|  |   |         | <p>знань з метою розвитку навчально-пізнавальної активності молодших школярів, уміти знаходити нові підходи до вивчення орфографічних тем у початковій школі, створювати проблемні ситуації, добирати тексти виховного та розвивального характеру, які можуть служити основою вивчення певного орфографічного правила, організовувати позакласну роботу, спрямовану на підвищення інтересу до орфоепічно-орфографічного матеріалу.</p>   | P.040              |
|  |   |         | <p>На основі знань і умінь з орфографії та відповідних методичних рекомендацій МО і науки України з метою запобігання орфографічним помилкам уміти добирати матеріал для диктантів як окремого виду вправ за способом сприймання і характеру відтворення учнями диктованого тексту з урахуванням конкретної дидактичної мети та особливостей засвоєння певного типу орфограм, а також запроваджувати парну, групову та колективну форми навчання на базі гомогенних та гетерогенних груп, робота яких підпорядкована загальній темі уроку з установкою на взаємодопомогу в опануванні виучуваного матеріалу.</p> | ПФ.С.11. ПР. P.041 |
|  | <p>Формування особистості дитини засобами художнього слова.</p> | ПФ.С.12 | <p>На основі програмних вимог МО і науки України щодо знань, умінь та навичок молодших школярів на уроках читання з метою формування та удосконалення читацької культури дітей уміти оптимально поєднувати прийоми роботи з формування якостей повноцінного читання, забезпечувати умови вироблення способів динамічного читання, розвивати пізнавальний інтерес та задовольняти внутрішні пізнавальні потреби дітей при опрацюванні літературних жанрів.</p>  | ПФ.С.12. ПР. P.042 |

|  |  |  |  |                    |
|--|--|--|--|--------------------|
|  |  |  | <p>Оперуючи блоком знань про літературні жанри з метою розвитку у дітей логічного мислення на уроках читання, уміти опрацьовувати з дітьми твори як єдине складне ціле, у якому всі компоненти взаємопов'язані, запроваджуючи у навчальний процес такі види робіт, як: поділ тексту на частини; складання плану до них; переказ вибіркового, дослівний, з творчим доробком; передача змісту за опорною лексикою та ін.</p>   | ПФ.С.12. ПР. Р.043 |
|  |  |  | <p>Керуючись знаннями про вплив високохудожніх творів на формування особистості молодших школярів з метою розвитку їх творчих здібностей, уміти виявляти та розвивати потенційні можливості дітей шляхом проведення хвилин “митців художнього слова”, творчих вправ, дискусій, літературних ігор, вікторин, словесного малювання, уявної екранізації та інсценізації.</p>  | ПФ.С.12. ПР. Р.044 |
|  |  |  | <p>На основі знань з найновіших досліджень в галузі методики читання з метою розвитку пізнавального інтересу учнів до уроків читання та пізнавальної самостійності уміти використовувати допоміжний матеріал до виучуваної теми, аналізувати зображувальні засоби та особливості мови персонажів у єдності з розкриттям змісту та оцінкою поведінки героїв, удосконалювати механізм “випереджувального синтаксису” в процесі читання для розвитку смислової здогадки, задовольняти бажання дітей ставити питання до змісту виучуваного тексту та одержувати на них відповіді від однокласників, створювати умови для перенесення знань з позакласного читання на уроки класного, об'єктивно оцінюючи</p> | ПФ.С.12. ПР. Р.045 |

|  |   |          |   |                       |
|--|---|----------|---|-----------------------|
|  |   |          | знання й уміння дітей молодшого шкільного віку.   |                       |
|  | Формування в учнів операцій з числами                         | ПФ.С. 13 | Спираючись на обґрунтування арифметичних дій в множинні цілих невід'ємних чисел, вміти виконувати арифметичні дії з багатоцифровими числами з метою формування обчислювальних навичок, застосовуючи підручник, дидактичні матеріали в процесі навчальної діяльності на уроці і в позаурочний час.   | ПФ.С.13.<br>ЗР.Р. 046 |
|  |   |          | Аналізуючи закони арифметичних дій в множині цілих невід'ємних чисел, вміти застосовувати закони додавання і множення до обчислень в початкових класах з метою поглиблення в учнів обчислювальних навичок і пошуку раціональних шляхів розв'язування прикладів і задач на уроці і в позаурочний час.  | ПФ.С.13.<br>ЗР.Р. 047 |
|  |   |          | Користуючись алгоритмами арифметичних дій в десятковій та в не десятковій системах числення, принципами роботи ЕОМ, вміти виконувати арифметичні дії в десятковій і не десятковій системах числення, використовуючи ЕОМ в початкових класах, з метою розвитку пізнавальних здібностей молодших школярів у процесі навчальної діяльності в урочний та позаурочний час. | ПФ.С.13.<br>ЗР.Р. 048 |
|  | Забезпечення в учнів формування поняття відношення на множині | ПФ.С.14  | Використовуючи теоретико-множинний апарат, структурний аналіз відношень "рівно", "більше на", "менше на", "більше в", "менше в", вміти визначати вид відношення, оперувати відношеннями при порівнянні величин, при розв'язуванні різних видів арифметичних задач в початкових класах з метою розвитку логічного мислення учнів.                                      | ПФ.С.14.<br>ЗР.Р. 049 |
|  |   |          | На основі елементів теорії математичної логіки, операцій над висловленнями вміти наводити   | ПФ.С.14.<br>ЗР.Р. 050 |

|  |  |  |   |                               |
|--|--|--|---|-------------------------------|
|  |  |  | <p>прикладів висловлень та визначати їх істинність, користуватися математичною символікою, встановлювати існування слідування, рівносильність між твердженнями, які використовуються в початковій школі, з метою формування алгоритмічного мислення учнів, застосовуючи програмовані навчальні посібники на уроці і в позаурочний час.</p>  |                               |
|  |  |  | <p>На основі аналізу структури математичних тверджень, оперуючи поняттям предиката, вміти виконувати операції над предикатами, складати структурні формули тверджень, користуючись кванторами існування і загальності, наводити приклади алгоритмів, що вивчаються в початкових класах, з метою розвитку логічного мислення учнів, застосовуючи перфокарти, програмовані посібники ЕОМ на уроках в початкових класах.</p> | <p>ПФ.С.14.<br/>ЗР.Р. 051</p> |
|  |  |  | <p>Використовуючи елементи комбінаторики, вміти розрізняти різні види комбінаторних сполук, обчислювати їх значення за відповідними формулами з метою розвитку пізнавальних інтересів учнів, застосовуючи різні види комбінаторних задач в навчальній діяльності молодших школярів.</p>   | <p>ПФ.С.14.<br/>ЗР.Р. 052</p> |
|  |  |  | <p>Спираючись на означення і властивості відношення подільності, теорем про подільність суми, різниці і добутку, на множині цілих невід'ємних чисел, вміти користуватись поняттями "дільник і кратне", "просте і складене число", аналізувати числові вирази з метою формування в учнів початкових класів доказових міркувань, застосовуючи правило подільності різних видів виразів на уроці і в позаурочний час.</p>    | <p>ПФ.С.14.<br/>ЗР.Р. 053</p> |
|  |  |  | <p>На основі знань найбільшого</p>  | <p>ПФ.С.14.</p>               |

|  |  |         |  |                       |
|--|--|---------|--|-----------------------|
|  |  |         | спільного дільника (НСД) і найменшого спільного кратного (НСК) кількох чисел вміти знаходити НСД і НСК кількох чисел різними способами, розв'язувати текстові задачі з метою розвитку в учнів початкових класів алгоритмічного мислення.   | ЗР.Р. 054             |
|  | Забезпечити формування в учнів початкових класів елементів алгебри | ПФ.С.15 | Спираючись на розвиток відповідних мовленнєвих умінь, пов'язаних з використанням математичних термінів та символів, вміти : виявляти числовий вираз та обчислювати його значення, мати уявлення про буквений вираз; знаходити числове значення буквеного виразу при заданих числових значеннях букв, що входять до нього, з метою розвитку логічного мислення учнів, зв'язного математичного мовлення. | ПФ.С.15.<br>ЗР.Р. 055 |
|  |  |         | З метою формування в учнів поняття рівність і нерівність, використовуючи аналіз математичних виразів, вміти читати і записувати рівності і нерівності, використовувати властивості рівностей і нерівностей при розв'язуванні задач в урочний і позаурочний час.  | ПФ.С.15.<br>ЗР.Р. 056 |
|  |  |         | З метою формування в учнів поняття рівняння з однією змінною вміти відрізнити рівняння від інших математичних виразів, знаходити область визначення і множину значень рівняння, розв'язувати різні види рівнянь, використовувати рівняння при розв'язуванні задач в початкових класах, застосовуючи підручники, ілюстративні таблиці, дидактичні матеріали на уроці і в позаурочний час.               | ПФ.С.15.<br>ЗР.Р. 057 |
|  |  |         | На основі теоретичних положень про функціональну залежність між величинами вміти розрізнити конкретні види функцій, знаходити область визначення і множину значень функцій, аналізувати  | ПФ.С.15. ЗП.<br>Р.058 |

|  |  |          |   |                     |
|--|--|----------|---|---------------------|
|  |  |          | властивості функцій і будувати їх графіки з метою формування в учнів початкових класів функціональної залежності в процесі урочної і позаурочної діяльності.  |                     |
|  | Забезпечення формування в учнів уявлень про основні геометричні фігури | ПФ.С. 16 | На основі теоретичних положень про геометричну фігуру як множину точок вміти оперувати основними геометричними поняттями, визначати властивості геометричних фігур, виконувати побудову геометричних фігур з метою розвитку просторової уяви, креслярських навичок молодших школярів, застосовуючи лінійку, циркуль, моделі геометричних фігур. | ПФ.С.16. ПР. Р. 059 |
|  |  |          | Використовуючи властивості планіметричних фігур, вміти розв'язувати геометричні задачі на обчислення, побудову, доведення з метою формування в учнів умінь доводити твердження, будувати геометричні фігури за допомогою лінійки, косинця, циркуля.   | ПФ.С.16. ПР. Р. 060 |
|  |  |          | Використовуючи властивості стереометричних фігур, вміти розв'язувати геометричні задачі на обчислення, побудову, доведення з метою формування в учнів просторової уяви, орієнтації у просторі, застосовуючи стереометричні фігури, таблиці, індивідуальні картки.   | ПФ.С.16. ПР. Р. 061 |
|  | Розширення меж натуральних чисел в учнів початкових класів             | ПФ.С. 17 | У зв'язку із ознайомленням учнів з різними числовими множинами вміти виконувати арифметичні дії в множині цілих чисел, раціональних чисел, дійсних чисел з метою розширення меж натуральних чисел, використовуючи таблицю класів і розрядів, розрізні числа в процесі навчальної діяльності учнів початкових класів.                            | ПФ.С.17.3П. Р. 062  |
|  |  |          | Використовуючи поняття дроби в множині раціональних чисел, вміти порівнювати дроби, виконувати дії  | ПФ.С.17.3П. Р. 063  |

|  |   |          |   |                          |
|--|---|----------|---|--------------------------|
|  |   |          | з дробами, розв'язувати задачі на знаходження дроби від числа і числа за його дробом з метою формування в учнів поняття цілого і частини, використовуючи розбірні моделі на уроці і вдома.  |                          |
|  |   |          | Користуючись поняттям дійсного числа, вміти виконувати дії з дійсними числами, оперувати поняттям наближене значення ірраціонального числа з метою формування в учнів уявлень про різні числові множини, застосовуючи класифікацію, порівняльну характеристику об'єктів навчальної діяльності молодших школярів.  | ПФ.С.17.3П.<br>Р. 064    |
|  | Забезпечення ознайомлення учнів з основними величинами та їх вимірюванням | ПФ.С. 18 | На основі знань про адитивно-скалярні величини, вимірювання величин вміти формувати в учнів знання мір довжини (кілометр, метр, дециметр, сантиметр, міліметр) та співвідношення між ними з метою забезпечення учнів початкових класів знаннями про зв'язки математики з життям, використовуючи еталони довжини, маси, часу, масштабну лінійку з цифровою шкалою і без неї. | ПФ.С.18.3П.<br>Р. 065    |
|  |   |          | Вміти будувати і вимірювати довжини відрізків за допомогою лінійки, порівнювати відрізки, перетворювати іменовані числа, виконувати додавання і віднімання величин, виражених в одиницях різних найменувань.  | ПФ.С.18..ПП<br>. Р. 0 66 |
|  |   |          | На основі знань про прямокутну систему координат, квадратовану фігуру, площу фігури та її властивості вміти формувати в учнів уявлення про многокутник та периметр многокутника з метою розвитку просторової уяви, образного мислення молодших школярів, використовуючи геометричні моделі, креслярські інструменти на уроці і позаурочний час.                             | ПФ.С.18.<br>.ПР. Р. 067  |

|  |  |  |   |                         |
|--|--|--|---|-------------------------|
|  |  |  | Вміти оперувати одиницями довжини і співвідношення між ними з метою організації практики вимірювання у дітей, побудові, конструюванні, малюванні, використовуючи масштабну лінійку, косинець, циркуль, палетку, геометричні моделі на уроці і позаурочний час.  | ПФ.С.18..ПР.<br>Р. 068  |
|  |  |  | Вміти обчислювати периметр многокутників, площу прямокутника і квадрата за довжиною їх сторін з метою розвитку просторової уяви учнів, навичок малювання і конструювання в процесі навчальної діяльності учнів.   | ПФ.С.18..ПР.<br>Р. 069  |
|  |  |  | На основі знань про міри часу вміти порівнювати часові проміжки, визначати за годинником час, виконувати арифметичні дії з одиницями часу з метою формування в учнів уявлень про різні одиниці вимірювання часу, практичних навичок оперування з годинником, використовуючи моделі годинника, таблиці часу.   | ПФ.С.18..ПП<br>. Р. 070 |
|  |  |  | На основі знань про масу, одиниці маси, застосовуючи терези, набори цифр, спеціально підібрані предмети різного об'єму, але однакової маси, таблиці мір маси, малюнки, вміти формувати в учнів знання мір маси (грам, кілограм, центнер, тонна), їх скороченого запису, співвідношень між ними, вміти використовувати співвідношення між мірами маси під час розв'язування задач. | ПФ.С.18..ПП<br>. Р. 071 |
|  |  |  | З метою формування в учнів знань про грошові одиниці (гривня, копійка), їх скорочений запис, співвідношення між ними вміти використовувати співвідношення між гривнею і копійкою під час розв'язування задач, застосовуючи сюжетно-рольові ігри, екскурсії; застосовувати знання грошових   | ПФ.С.18..ПП<br>. Р. 072 |

|  |  |         |   |                         |
|--|--|---------|---|-------------------------|
|  |  |         | одиниць і співвідношень між ними в процесі навчальної та позаурочної роботи.  |                         |
|  |  |         | На основі знань про об'єм геометричного тіла, властивості об'єму, застосовуючи різні мірки, вміти формувати в учнів поняття про об'єм, міру об'єму тіл з метою розвитку просторової уяви, навичок конструювання та малювання, обчислювальних навичок молодших школярів, використовуючи масштабну лінійку, моделі просторових геометричних фігур, таблиці мір на уроці і позаурочний час.  | ПФ.С.18..ПП<br>. Р. 073 |
|  |  |         | На основі знань величин ціна, кількість, вартість; швидкість, час, відстань ; довжина прямокутника, його ширина і площа ; зв'язків між величинами кожної групи, застосовуючи таблиці, предметні малюнки, ілюстрації у виді креслення, вміти формувати в учнів знання про залежності між швидкістю, часом і відстанню; ціною, кількістю, вартістю, розв'язувати прості арифметичні задачі на визначення швидкості, часу, відстані, ціни, кількості, вартості з метою формування в учнів функціональної залежності між величинами різного виду. | ПФ.С.18..ПР.<br>Р. 074  |
|  | Забезпечення виконання основних завдань галузі "Фізична культура і здоров'я" | ПФ.С.19 | Керуючись основними поняттями теорії і методики фізичного виховання, його завданнями та принципами реалізації, вміти забезпечувати формування в учнів знань чинники понять "здоров'я", вплив різноманітних факторів на способи його підтримання та збереження шляхом фізичних вправ, загартування організму, притримання правил гігієни, розпорядку дня та рухового режиму у навчальний та позанавчальний час.  | ПФ.С.19.3Р.<br>Р. 075   |
|  |  |         | Застосовуючи соматометричні,  | ПФ.С.19.3Р.             |

|  |  |         |   |                        |
|--|--|---------|---|------------------------|
|  |  |         | соматоскопічні та фізіометричні показники, тотальні розміри тіла, пульс, тиск, спірометрію з метою оцінювання фізичного здоров'я учнів, вміти проводити заміри і користуватися оціночними таблицями, паспортом здоров'я школяра, державними тестами і нормативними оцінками фізичної підготовленості та здоров'я учнів з метою забезпечення виконання різних видів навчальних вправ і завдань під час організації шкільних і позашкільних видів роботи з фізичної культури. | Р. 076                 |
|  |  |         | За допомогою знань з методики формування в учнів гармонійного фізичного розвитку, постави, загартування вміти на уроках з фізичної культури, під час проведення ігор спортивного характеру, самостійного виконання дитиною комплексу вправ ранкової гімнастики, фізкультпауз тощо, забезпечувати об'єктивно необхідний для молодшого школяра обов'язковий рівень фізкультурної освіти (включаючи здоровий спосіб життя) для його повноцінної життєдіяльності.               | ПФ.С.19.<br>ПП. Р. 077 |
|  | Забезпечення організації та проведення уроків і позаурочних форм занять фізичними вправами | ПФ.С.20 | В спортзалі або на спортмайданчику, користуючись знаннями про закономірності динаміки працездатності організму людини, ознаки уроку, вміти раціонально розподіляти навчальний матеріал між трьохскладовою структурою уроку для здійснення оптимального відбору засобів навчання учнів фізичним вправам.   | ПФ.С.20. ПР.<br>О. 078 |
|  |  |         | Забезпечувати щільність уроку фізичної культури у початкових класах за допомогою регулювання навантажень, раціональної зміни обсягу та інтенсивності вправ оптимального дозування, враховуючи стать та рівень   | ПФ.С.20. ПР.<br>Р. 079 |

|  |  |         |   |                     |
|--|--|---------|---|---------------------|
|  |  |         | фізичної підготовленості учнів, розуміння ними впливу фізичних вправ на організм та формувати усвідомлену індивідуальну установку щодо необхідності забезпечення основних якостей фізичного розвитку дітей.   |                     |
|  |  |         | В умовах школи за допомогою активного відпочинку, використовуючи фізкультурну хвилинку, рухливі перерви, спортивну годину в групах продовженого дня, вміти відновити розумову працездатність учнів з метою сприяння фізичному розвитку дитини та запобіганню перевтоми.   | ПФ.С.20. ПР. Р. 080 |
|  | Формування вміння навчати фізичним вправам | ПФ.С.21 | Вміти під час проведення уроку фізичної культури, використовуючи особливості розв'язання поставлених освітніх завдань фізичного виховання, за допомогою показу, розповіді, підвідних рухів навчити учнів вправам основної гімнастики та елементам спортивних ігор.  | ПФ.С.21. ПП. О. 081 |
|  |  |         | В басейні, спортмайданчику за допомогою підводних рухів, користуючись особистим показом і методом розучування за частинами, вміти навчити учнів плавати; виконувати стартовий стрибок з тумбочки, повороту біля бортика басейну; основним легкоатлетичним вправам з метою формування передбачених базовими програмами фізичної культури умінь виконувати навчальні нормативи з легкої атлетики та плавання під час уроків та позаурочній діяльності, користуючись різноманітними способами виконання бігу, стрибків, метання м'яча, плавання. | ПФ.С.21. ПП. О. 082 |
|  |  |         | Для забезпечення потрібного рівня розвитку координаційних здібностей учнів 1-4 класів в умовах зими шляхом використання   | ПФ.С.21. ПП. О. 083 |

|  |  |          |   |                     |
|--|--|----------|---|---------------------|
|  |  |          | лижної або ковзанярської підготовки за допомогою спеціальних вправ вміти навчати пересуванню попереми́ним двокроковим ходом, сходити “драбинкою” та “ялинкою”, гальмувати “плугом”, ковзатися на двох ковзанах.   |                     |
|  | Розвиток фізичних якостей у дітей початкових класів                                      | ПФ.С. 22 | На основі розуміння сутності розвитку фізичних якостей, використовуючи знання про їх різновиди і методи формування, особливості застосування відповідних вправ, вміти складати рухові комплекси для набуття учнями швидкості, витривалості, спритності, гнучкості і прояву цих якостей на уроках фізичної культури та позашкільній спортивно-фізичній діяльності. | ПФ.С.22. ПР. О. 084 |
|  |  |          | Для забезпечення нормативного рівня розвитку фізичних якостей дітей 1-4 кл. за допомогою схеми раціональної послідовності дій та спеціальних вправ вміти навчити школярів ними користуватися у процесі виконання домашніх завдань з фізичної культури.  | ПФ.С.22. ПР. О. 085 |
|  |  |          | Керуючись анатомо-фізіологічними особливостями організму учнів 1-4кл. за допомогою знань методики розвитку фізичних якостей у дітей конкретного віку та сприятливих періодів вміти забезпечувати задовільний рівень фізичної підготовки учнів після закінчення початкової школи згідно показників рухових властивостей під час виконання контрольних вправ.       | ПФ.С.22. ПП. О. 086 |
|  | Забезпечення планування та обліку навчальної і позанавчальної роботи з фізичної культури | ПФ.С. 23 | Використовуючи знання про об’єктивні основи та види планування за допомогою державної програми з фізичної культури вміти складати для учнів початкових класів план-графік урочних занять на навчальний рік з урахуванням даних діагностики фізичного стану учнів та динаміки  | ПФ.С.23. ЗП. О. 087 |

|  |   |          |  |                        |
|--|---|----------|--|------------------------|
|  |   |          | його розвитку протягом року.   |                        |
|  |   |          | Відповідно до нормативних документів галузі вміти розподіляти зміст навчального матеріалу з фізичної культури з урахуванням сучасних вимог до організації, проведення навчальних і позанавчальних занять з урахуванням нормування та регулювання навантаження згідно закономірностей динаміки працездатності організму дитини.   | ПФ.С.23. ЗП.<br>О. 088 |
|  |   |          | Користуючись знаннями про функції, роль і місце планування і контролю у навчально-виховному процесі школи, вміти вести облік навчальних досягнень учнів в урочній та позаурочній діяльності, вносити результати тестування та показники нормативного оцінювання фізичної підготовленості та здоров'я учнів у «Паспорт здоров'я школяра» з метою забезпечення наступності у плануванні різних видів і форм роботи з дітьми. | ПФ.С.23. ЗП.<br>О. 089 |
|  | Ознайомлення учнів з технологічними процесами сучасного виробництва | ПФ.С. 24 | На основі досвіду виконання технологічних операцій з обробки паперу, тканини, пластичних матеріалів, металів вміти забезпечувати на уроках та в позаурочній діяльності формування доступних уявлень про виробництво і технології, про місце дизайну і декоративно-ужиткового мистецтва у виробничому процесі, використовуючи відеотехніку, твори мистецтва, екскурсії.   | ПФ.С.24. ПР.<br>О. 090 |
|  |   |          | Користуючись знаннями про художню обробку паперу, текстильних та волокнистих матеріалів, пластичних матеріалів, металів, деревини з метою організації творчої трудової діяльності дітей на уроках та в позаурочний час, вміти забезпечувати формування знань про сучасне виробництво, про  | ПФ.С.24. ПР.<br>О. 091 |

|  |  |                 |  |                            |
|--|--|-----------------|--|----------------------------|
|  |  |                 | <p>трудоу діяльність українського народу, місцеві традиційні ремесла : вишивання, витинанку, гончарство, фарбування, різьблення по дереву.</p>   |                            |
|  |  |                 | <p>При проведенні уроків, орієнтуючись на знання та уміння з конструювання з паперу, картону, деталей конструкторів, використовуючи завдання з неповними даними, деформовані плани, конструювання за певними умовами, вміти формувати елементи технічного мислення у дітей, основи конструкторських умінь, забезпечувати розвиток умінь творчо розв'язувати проблемні ситуації, використовувати нестандартні шляхи їх вирішення у власній творчій діяльності.</p>  | <p>ПФ.С.24. ПР. Р. 092</p> |
|  |  |                 | <p>Орієнтуючись на знання та уміння з обробки паперу, картону, тканини, пластичних та природних матеріалів, металу, дроту, деревини, брускових матеріалів з метою забезпечення умов для поєднання інтелектуального, фізичного і соціального розвитку учнів у трудовій і конструктивно-технологічній діяльності, враховуючи інтереси та нахили дітей, вміти забезпечувати організацію творчої конструктивно-перетворювальної діяльності в позаурочний час : на заняттях продовженого дня, в гуртках, клубах, секціях.</p> | <p>ПФ.С.24. ПП. О. 093</p> |
|  | <p>Формування навичок самообслуговування в процесі побутової праці та навчання</p> | <p>ПФ.С. 25</p> | <p>На основі знань та практичного досвіду з самообслуговування в побутовій праці під час проведення навчальних занять та в позаурочній діяльності з метою формування навичок самообслуговування, економічного виховання учнів, уміти забезпечувати формування досвіду з догляду за одягом, взуттям, сервірування столу, роботи з побутовою технікою, прибирання</p>  | <p>ПФ.С.25. ПП. О. 094</p> |

|  |                                     |         |  |                        |
|--|-------------------------------------|---------|--|------------------------|
|  |                                     |         | робочого місця, умінь дрібного ремонту книг, іграшок, знарядь праці, доцільно розраховувати економічні витрати, використовуючи систему проблемних завдань, сюжетно-рольові та дидактичні ігри, драматизацію.   |                        |
|  |                                     |         | При проведенні навчальних занять та в позаурочній діяльності на основі знань та умінь з математики, образотворчого мистецтва, природознавства, використовуючи уміння з обробки паперу, картону, тканини, металів, дроту, природних та утилізованих матеріалів, вміти забезпечувати формування умінь з виготовлення навчально-дидактичних матеріалів для занять та декоративно-художніх виробів, естетичного оформлення класної кімнати та побуту, розвиваючи в учнів дизайнерські уміння, естетичний смак. | ПФ.С.25.<br>ПП. О. 095 |
|  |                                     |         | Орієнтуючись на програму трудового навчання під час уроків і в позаурочній діяльності та використовуючи уміння з природознавства, вміти забезпечувати систематичне залучення дітей до господарської діяльності в процесі вирощування кімнатних рослин, садово-городніх та квітково-декоративних рослин, догляду за птахами, рибами, дрібними тваринами з метою розвитку в учнів потреби в систематичній господарській роботі.  | ПФ.С.25.<br>ПП. О. 096 |
|  | Ознайомлення з різними видами праці | ПФ.С.26 | З метою формування знань про професії людей, орієнтуючись на знання, практичний досвід та уміння з виконання технологічних операцій по обробці паперу, тканини під час уроків і в позаурочній діяльності та використовуючи розроблення і виготовлення емблем професій (на  | ПФ.С.26. ПР.<br>О. 097 |

|  |  |         |   |                        |
|--|--|---------|---|------------------------|
|  |  |         | основі кольорів-символів, аналогій форм рукотворних і природних об'єктів), костюмів-саморобок, вмiти формувати уявлення про професiї за сферами : людина - природа, людина - художнi образи, людина - знаковi системи, людина - технiка, людина - людина.   |                        |
|  |  |         | Орiєнтуючись на знання та практичний досвiд з обробки паперу, картону, текстильних та волокнистих матерiалiв, деревини, металiв, пластичних матерiалiв пiд час проведення навчальних занять, екскурсiй, вмiти на основi використання емблеми професiй, костюмiв-саморобок видiляти головне, суттєве в певних професiях; з метою розвитку iнтересу дiтей до суспiльно-корисної трудової дiяльностi та художньої творчостi, вмiти формувати уявлення про процес виробництва в цiлому та професiї людей, зайнятих у цьому виробництвi. | ПФ.С.26.<br>ПП. О. 098 |
|  |  |         | При проведеннi навчальних занять та органiзацiї позаурочної дiяльностi, орiєнтуючись на умiння з обробки рiзних пластичних матерiалiв, використовуючи виготовленi альбоми-саморобки, оформленi iндивiдуальнi папки-конструктори, та враховуючи рiвнi пiзнавальної активностi, творчої iнiцiативи та самодiяльностi учнiв, вмiти забезпечувати розвиток природних здiбностей та нахилiв дiтей.   | ПФ.С.26.<br>ПП. О. 099 |
|  | Ознайомлення з квалiфiкацiйними якостями працiвникiв | ПФ.С.27 | Орiєнтуючись на програму з трудового навчання та художньої працi пiд час проведення навчальних занять та в позаурочнiй дiяльностi, на базi умiнь з обробки рiзних матерiалiв та використовуючи наочнi посiбники, таблицi, тощо, з метою формування знань про квалiфiкацiйнi якостi  | ПФ.С.27.<br>ПП. О. 100 |

|  |  |          |  |                     |
|--|--|----------|--|---------------------|
|  |  |          | працівників, вмiти формувати уявлення про дисциплiнованiсть, охайнiсть, зiбранiсть, умiння працювати в колективi, доводити розпочату справу до кiнця, розвивати творчий, нестандартний пiдхiд до вирiшення трудових завдань, умiти об'єктивно оцiнювати свої знання та умiння, свій вклад у загальну справу.   |                     |
|  |  |          | При проведеннi навчальних занять, орієнтуючись на знання з методики трудового навчання та художньої праці, використовуючи таблиці, схеми, предметні та технологічні карти, на основі умiнь з обробки паперу, тканини, пластичних та природних матерiалів, металів, дроту, утилізованих матерiалів, деревини, вмiти забезпечувати формування умiнь аналізувати об'єкт праці та планувати художньо-трудові дії.  | ПФ.С.27. ЗП. О. 101 |
|  |  |          | При проведеннi навчальних занять та в позаурочній діяльності на основі знань та умiнь користуватися інструментами з обробки паперу, картону, тканини, пластичних та природних матерiалів, деревини, металів, дроту, вмiти формувати умiння безпечного користування цими інструментами з метою охорони життя та здоров'я дітей.   | ПФ.С.27. ПП. О. 102 |
|  | Навчання плануванню трудових дій, праці в групі, колективі | ПФ.С. 28 | На основі знань та практичного досвіду, з обробки паперу, тканини, природних та пластичних матерiалів, деревини, металів, дроту на уроках та в позаурочній діяльності, вмiти забезпечувати формування умiнь працювати в колективі, пiдпорядковувати свою діяльність діяльності групи, об'єктивно оцiнювати результати своєї праці та праці своїх товаришів з метою пiдготовки учнів до навчання і трудової діяльності в подальшому навчанні в школі. | ПФ.С.28. ПП. О. 103 |
|  | Ознайомлення   | ПФ.С. 29 | Орієнтуючись на знання та умiння з   | ПФ.С.29.            |

|  |  |          |   |                        |
|--|--|----------|---|------------------------|
|  | архітектурною творчістю (архітектурою, декоративно-ужитковим мистецтвом, дизайном) |          | математики, образотворчого мистецтва, під час проведення занять та в позаурочній діяльності, використовуючи таблиці, схеми, малюнки, креслярські інструменти з метою розширення загального кругозору, вміти забезпечувати : формування уявлень про архітектонічну творчість (архітектура, декоративно-ужиткове мистецтво, дизайн) ; освоєння елементів графічної грамоти: навчання малювання, креслення графічних зображень, елементів графічного дизайну.  | ПП. О. 104             |
|  |  |          | Орієнтуючись на знання, уміння та практичний досвід із створення образів на основі різних технік декоративно-ужиткового мистецтва: орнамент, аплікація, витинанка тощо, під час проведення навчальних занять та в позаурочній діяльності дітей, використовуючи різні інструменти для обробки паперу, тканини, пластичних та природних матеріалів, вміти забезпечувати формування умінь виконувати репродуктивні (за зразком, малюнком, кресленням, ескізом, схемою, словесним описом) та творчі завдання. | ПФ.С.29.<br>ПП. О. 105 |
|  |  |          | При проведенні навчальних занять та організації позаурочної діяльності, орієнтуючись на знання та практичні уміння з конструювання і технічного моделювання та використовуючи технічні, будівельні та геометричні конструктори, вміти розвивати елементи технічного мислення, формувати конструктивні уміння з трудового навчання та художньої праці, уміння виконувати творчі завдання (за власним задумом).   | ПФ.С.29.<br>ПР.Р. 106  |
|  | Формування системи уявлень та елементарних понять про                              | ПФ.С. 30 | На основі раніше отриманих знань про молекулярну будову речовин, про значення речовин для життя рослин і тварин, про масу тіл з   | ПФ.С.30. ПР.<br>Р. 107 |

|  |                         |  |  |                        |
|--|-------------------------|--|--|------------------------|
|  | об'єкти неживої природи |  | метою формування знань про існування трьох агресивних станів речовин вміти забезпечувати учнів знаннями про властивості твердих, рідких, газоподібних речовин, проводячи досліди та практичні роботи під час уроків та в позаурочній роботі.   |                        |
|  |                         |  | З метою формування в учнів поняття про “атмосферу” на основі раніше отриманих знань про повітря, вітер вміти формувати в учнів здатність самостійно дослідницьким шляхом виявляти повітря навколо нас та його властивості, а також користуватися термометром та записувати його показники під час уроків, екскурсій та в позаурочній роботі.   | ПФ.С.30.<br>ПР.О. 108  |
|  |                         |  | Орієнтуючись на раніше отримані знання про «воду», її властивості, за допомогою дослідів та практичних робіт вміти формувати здатність порівнювати воду в трьох станах на основі виділених істотних ознак з метою встановлення взаємозв'язків між водою та іншими компонентами неживої і живої природи, виховуючи бережливе ставлення до води. | ПФ.С.30. ПР.<br>О. 109 |
|  |                         |  | З метою формування в учнів поняття про “грунт”, склад, властивості, утворення та родючість ґрунтів вміти порівнювати різні типи ґрунтів, досліджуючи практичним шляхом окремі їх властивості та формувати у дітей уявлення про охорону ґрунтів, організовуючи різні види навчальних та домашніх завдань учнів.                                 | ПФ.С.30. ПР.<br>О. 110 |
|  |                         |  | З метою формування уявлень про охорону ґрунтів на основі раніше отриманих знань про склад, властивості, утворення та родючість ґрунтів вміти забезпечувати розуміння учнями спільного та відмінного в різних типах ґрунтів,  | ПФ.С.30. ПР.<br>О. 111 |

|  |   |          |   |                     |
|--|---|----------|---|---------------------|
|  |   |          | досліджувати окремі їх властивості на уроках та в позаурочній діяльності.   |                     |
|  |   |          | З метою формування в учнів уявлень про літосферу на основі раніше отриманих знань про корисні копалини, добування, використання та їх значення вміти будувати форми організації навчання природознавства з урахуванням основних завдань розвитку особистості, застосовуючи прийоми мислення та активізації дитячої діяльності.  | ПФ.С.30. ПР. О. 112 |
|  |   |          | На основі знань про енергоносії (сонячне випромінювання, вітер, кам'яне вугілля, нафта, природний газ, рухома вода), теплові процеси (нагрівання тіл, випаровування та кипіння) на уроках та в позаурочний час вміти забезпечувати формування навичок спостерігати та порівнювати теплові, світлові відчуття, вимірювати температуру повітря і води, зберігати тепло та електроенергію в побуті з метою формування в учнів уявлень про Сонце- головне джерело енергії на Землі.   | ПФ.С.30. ПР. О. 113 |
|  | Формування системи уявлень та елементарних понять про об'єкти живої природи | ПФ.С. 31 | Користуючись знаннями з анатомії та фізіології людини, з метою формування уявлень про організм як про цілісну систему на основі знань про властивості організму (живлення, дихання, виділення, подразливість, розмноження, ріст, розвиток, рух, старіння) вміти послідовно та цілеспрямовано розвивати в учнів спостережливість за процесами життєдіяльності живих організмів під час уроків та в позаурочній роботі, аналізуючи результати власної діяльності, вчити контролювати хід протікання досліду, спостереження, давати йому оцінку. | ПФ.С.31. ПР. О. 114 |
|  |   |          | Маючи систему знань про   | ПФ.С.31. ПР.        |

|  |  |  |   |                        |
|--|--|--|---|------------------------|
|  |  |  | особливості живого організму, рослин та тварин, вмiти забезпечити самостійне планування та виконання учнями найпростіших дослідів з виявлення росту, розвитку та поведінки живих організмів в куточку живої природи та навчально-дослідній ділянці з наступним аналізом на уроках.  | О. 115                 |
|  |  |  | На основі знань про організм людини, що здатний розвиватися, рости, старіти, і з метою формування уявлень про залежність людського організму від дії зовнішнього організму вмiти забезпечувати в учнів сприйняття навколишнього світу різними органами чуття, дотримуючись режиму дня, харчування, правила особистої гігієни. | ПФ.С.31. ПР.<br>О. 116 |
|  |  |  | На основі знань про життєві форми рослин, рослинні угруповання, сезонні зміни в житті рослин вмiти послідовно та цілеспрямовано розвивати спостережливість в учнів за рослинами як в природних так і в лабораторних умовах на уроках та в позаурочний час з метою формування уявлень про рослину як цілісну систему.          | ПФ.С.31. ПР.<br>О. 117 |
|  |  |  | Орієнтуючись на знання про рослини як частину природи, органи рослин, умови проростання насіння, вмiти розвивати в учнів здатність самостійно розмножувати рослини відомими способами, доглядати за ними в куточку живої природи та навчально-дослідній ділянці з метою формування бережливого ставлення до природи.          | ПФ.С.31. ПР.<br>О. 118 |
|  |  |  | На основі знань про тварину як частину живої природи, про екологічні угруповання тварин, про річні цикли тварин з метою формування уявлень про різноманітність груп тварин, залежність тварин від умов середовища вмiти навчити учні  | ПФ.С.31. ПР.<br>О. 119 |

|  |  |         |  |                     |
|--|--|---------|--|---------------------|
|  |  |         | розрізняти комах, риб, земноводних, плазунів, птахів, ссавців (звірів), свійських тварин, спостерігати та доглядати за ними в куточку живої природи.   |                     |
|  |  |         | На основі знань про організм людини як цілісну систему під час занять з метою формування в учнів уявлень про взаємозв'язок органів та їх систем, вміти забезпечувати формування елементарних навичок з лікарської медичної допомоги при незначних травмах (ударах), порізах, опіках, використовуючи таблиці, муляжі, макети.   | ПФ.С.31. ПР. О. 120 |
|  |  |         | Спираючись на знання анатомії та фізіології людини, про шкідливість алкоголю, нікотину, наркотиків для здоров'я, використовуючи науково-популярну літературу, відеотехніку, вміти забезпечити формування в учнів виконання елементарних правил збереження здоров'я.  | ПФ.С.31. ПР. О. 121 |
|  |  |         | На основі знань з ботаніки, зоології, землезнавства, анатомії та фізіології людини про сезонні зміни в природі, про взаємодію людини і природи, цінність природи для життя людини з метою формування уявлень про взаємозв'язки в природі під час екскурсій вміти розвивати в учнів здатність самостійно встановлювати найпростіші зв'язки в природі: неживий, живий, між живою і неживою природою. | ПФ.С.31. ПР. О. 122 |
|  | Формування в учнів знань про планету Земля | ПФ.С.32 | З метою формування в учнів уявлень про Землю –планету Сонячної системи на основі знань про Всесвіт, будову Сонячної системи, добове обертання та річний рух Землі навколо Сонця, використовуючи телурій під час занять, забезпечувати формування вмінь описувати природні об'єкти, явища, процеси на основі власних спостережень.  | ПФ.С.32. ПР. О. 123 |
|  |  |         | З метою формування в учнів   | ПФ.С.32. ПР.        |

|  |   |         |  |                        |
|--|---|---------|--|------------------------|
|  |   |         | уявлень про зображення земної поверхні на основі знань про план, масштаб, карту, компас вміти забезпечувати формування в учнів навичок користування планом, масштабом, картою, компасом, читання умовних позначень на плані та карті, вміти орієнтуватися на місцевості.   | О. 124                 |
|  |   |         | На основі знань про форми земної поверхні з метою формування в учнів уявлень про їх різноманітність (рівнини, яри, горби, гори) та використовуючи таблиці, муляжі, макети, вміти розвивати в учнів здатність самостійно порівнювати балку з яром, горб з горою.  | ПФ.С.32. ПР.<br>О. 125 |
|  |   |         | На основі знань про людину, природу та суспільство з метою формування уявлень про довкілля, використовуючи педагогічну літературу, періодичні видання, передовий досвід, кінофільми та телепередачі, вміти забезпечувати усвідомлення учнями себе як частину українського народу, виявляючи повагу до нього та до інших народів світу. | ПФ.С.32. ПР.<br>О. 126 |
|  |   |         | З метою формування уявлень про екологічні проблеми Землі на основі знань про заповідники, Червону книгу України, використовуючи науковий досвід, екологічну літературу, кінопередачі, вміти сприяти формуванню в учнів бережливого ставлення до природи.   | ПФ.С.32. ПР.<br>О. 127 |
|  | Формування в молодших школярів знань про свою Батьківщину - Україну | ПФ.С.33 | Маючи знання про зображення земної поверхні на карті, з метою формування уявлень про місце знаходження України вміти навчати показувати розташування нашої країни, користуючись фізичною картою світу, фізичною картою півкуль, глобусом, а також вміти навчати учнів здійснювати подорожі по карті України.                           | ПФ.С.33. ПР.<br>О. 128 |

|  |  |         |  |                     |
|--|--|---------|--|---------------------|
|  |  |         | З метою формування уявлень про різноманітність природи України, орієнтуючись на знання про форми земної поверхні, багатства земних надр, водойм, знаючи назви найбільших міст, річок, озер України, а також розташування природних зон на території України, вміти навчати учнів пояснювати причини різноманітності природних зон України, виявляючи ознаки пристосування рослин і тварин кожної природної зони до умов існування, порівнювати природні умови кожної зони, користуючись за цього картою природних зон та розповідаючи про кожну природну зону. | ПФ.С.33. ПР. О. 129 |
|  |  |         | З метою формування уявлень про різні види господарської діяльності людей в кожній природній зоні, орієнтуючись на знання про особливості природних зон України, вміти формувати в учнів розуміння того, що впливає на зайнятість населення кожної природної зони України.  | ПФ.С.33. ПР. О. 130 |
|  |  |         | З метою формування уявлень про природоохоронну діяльність в Україні на основі знань про заповідники, Червону книгу України, використовуючи науково-популярну, екологічну літературу, кінопередачі, на уроках та в позаурочній роботі вміти забезпечити учнів знаннями про державні заповідники України та їх місцезнаходження, позначаючи на контурній карті.  | ПФ.С.33. ПР. О. 131 |
|  | Формування в учнів знань про рідний край | ПФ.С.34 | З метою формування уявлень про різноманітність рідного краю на основі раніше отриманих знань про свою Батьківщину – Україну, її багатогранність, використовуючи науково-популярну літературу, кінофільми, під час уроків та в позаурочній роботі забезпечувати в   | ПФ.С.34. ПР. О. 132 |

|  |  |          |  |                     |
|--|--|----------|--|---------------------|
|  |  |          | учнів формування елементарних знань про різноманітність живої та неживої природи своєї місцевості, організовуючи роботу у краєзнавчому куточку.  |                     |
|  |  |          | З метою збереження природи рідного краю на основі знань про природоохорону діяльність, використовуючи періодичні видання, набутий досвід, кінофільми та телепередачі, під час уроків та в позаурочній роботі забезпечувати сприймання оцінки стану навколишнього середовища, шанобливо ставлячись до природних багатств, виконуючи правила поведінки в природі, беручи посильну участь в природоохоронній роботі своєї місцевості.                                     | ПФ.С.34. ПР. О. 133 |
|  | Забезпечення сприйняття учнями дійсності та творів образотворчого мистецтва за художньо-естетичними законами | ПФ.С. 35 | Спираючись на сучасні тенденції якісно-змістових змін в освітній галузі “мистецтво”, використовуючи цілеспрямоване спостереження за навколишнім, візуальну наочність, музичні, літературні твори та твори образотворчого мистецтва в урочній та позаурочній роботі, вміти виховувати в учнів інтерес до виявів прекрасного у природі, художньо організованому оточенні та мистецтві з метою формування в них потреб у пізнанні світу за художньо-естетичними законами. | ПФ.С.35. ЗР. Р. 134 |
|  |  |          | Спираючись на знання з дидактики, вікової психології та методики образотворчого мистецтва, вміти забезпечувати оптимальні умови естетичного сприйняття учнями явищ дійсності та мистецтва, використовуючи відповідні форми організації сприйняття, комплекс методів, прийомів та засобів, що відповідають віковим особливостям школярів і створюють найбільш сприятливі психологічні умови для ефективного розвитку емоційно-  | ПФ.С.35. ЗР. Р. 135 |

|  |  |          |  |                     |
|--|--|----------|--|---------------------|
|  |  |          | чуттєвої сфери учнів та підвищення їх сприйнятливості до прекрасного.  |                     |
|  |  |          | З метою розширення асоціативних уявлень учнів, збагачення їх суб'єктивного світосприйняття світовідчуття, спираючись на психолого-педагогічні знання та власний емоційний досвід, використовуючи гармонійне поєднання музики, художнього слова і образотворчого ряду та засоби активізації творчого самовираження дітей у вербальних, художніх і театральних формах за враженням від сприйнятого, вміти послідовно і цілеспрямовано розвивати в учнів здатність свідомо сприймати красу довкілля та її художньо-образне відображення у творах мистецтва, виявляючи своє ставлення на рівні емоційно-естетичної оцінки. | ПФ.С.35. ПР. Р. 136 |
|  |  |          | Спираючись на сучасні принципи організації духовної діяльності у навчально-виховному процесі, вміти використовувати виховний та культуротворчий потенціал мистецтва у формуванні в учнів потреб в духовному самовдосконаленні, збагаченні їх емоційно-почуттєвого досвіду через співчуття та співпереживання у процесі освоєння образного змісту художніх творів, активного спілкування з ними.  | ПФ.С.35. ПР. Р. 137 |
|  | Ознайомлення учнів з особливостями візуального мистецтва, його видами та жанрами | ПФ.С. 36 | З метою усвідомлення учнями цілісності художньої картини світу та її історичної еволюції, використовуючи теоретичний зміст історії культури та образотворчого мистецтва, кращі зразки світового і національного мистецтва (музичного, візуального, театрального та ін.) та принципи об'єднання і взаємодії різних видів мистецтв, вміти формувати в учнів розуміння спільного і відмінного у різних видах мистецтва, сприяти   | ПФ.С.36.ЗР.Р . 138  |

|  |  |  |   |                     |
|--|--|--|---|---------------------|
|  |  |  | засвоєнню поняття “візуальне мистецтво” як складової світової культури.   |                     |
|  |  |  | На основі знань з історії культури та візуального мистецтва, зокрема про художні стилі, мистецькі напрямки та творчу манеру окремих митців вміти розкривати учням специфіку візуального мистецтва як особливого способу духовного виробництва, творчої форми діяльності та сприйняття світу з метою формування у дітей розуміння самоцінності справжніх мистецьких творів, які є виявленням художнього світогляду їх авторів.   | ПФ.С.36.ЗР.Р . 139  |
|  |  |  | На основі систематизованих та узагальнених знань з історії та теорії живопису, графіки, скульптури, архітектури та декоративно-прикладного мистецтва, використовуючи навчально-методичні посібники та технічні засоби навчання для ознайомлення дітей із зразками кращих художніх творів світового та українського мистецтва, підібраних з урахуванням їх вікових можливостей сприймання, вміти забезпечувати учнів знаннями про основні види та жанри візуального мистецтва з метою формування в них уявлень про особливості образної мови кожного з видів та засвоєння спеціальних художніх термінів. | ПФ.С.36. ПР. Р. 140 |
|  |  |  | Спираючись на власний досвід роботи над живописними, графічними, скульптурними творами та виробами декоративно-прикладного мистецтва у різних художніх техніках та матеріалах, ознайомлюючи учнів з роботою художника в умовах майстерні та виробництва, вміти давати їм знання про специфіку праці художників з метою формування   | ПФ.С.36. ПР. Р. 141 |

|  |  |          |  |                     |
|--|--|----------|--|---------------------|
|  |  |          | уявлень про етапність роботи над мистецьким твором: від ідеї до втілення задуму в конкретному художньому матеріалі, про твір мистецтва як засіб творчого самовираження автора.   |                     |
|  |  |          | Спираючись на знання історії світового та українського мистецтва і українознавства, використовуючи міжпредметні зв'язки, інтеграцію різних видів мистецтв на уроках та в позаурочній діяльності, вміти забезпечувати учнів знаннями про самотність і своєрідність українського національного мистецтва та його місце у просторі загальнолюдських цінностей з метою засвоєння учнями культурних здобутків нації, формування почуття відповідальності за їх збереження, виховання поваги до національного мистецтва.   | ПФ.С.36. ПР. О. 142 |
|  | Забезпечення знань учнів про основні навчальні елементи, матеріали та техніки образотворчого мистецтва | ПФ.Д. 37 | Вміти забезпечувати знаннями про основні навчальні елементи образотворчого мистецтва: лінію, форму, об'єм, простір, колір, композицію, враховуючи вікові та індивідуальні особливості учнів та дотримуючись ряду методичних принципів, що відповідають специфіці мистецтва, з метою оволодіння дітьми закономірностями побудови реальної форми предметів та передачі їх об'єму, методами передачі глибини простору та законами перспективи, властивостями композиційної побудови та її художніми засобами, основами кольорознавства та законами колірної гармонії. | ПФ.С.37. ЗР. Р. 143 |
|  |  |          | Застосовуючи цілеспрямоване спостереження та аналіз просторових і колірних явищ в навколишній дійсності та знання про закономірності їх передачі в малюнках, особливості   | ПФ.С.37. ЗР. Р. 144 |

|  |  |  |   |                            |
|--|--|--|---|----------------------------|
|  |  |  | <p>формотворення на площині та в об'ємі, властивості різноманітних художніх матеріалів, вміти організовувати та здійснювати навчальну роботу учнів на уроках та в позаурочний час з набуття ними досвіду втілення власного композиційного задуму за допомогою різних художніх засобів, відтворення у малюнках умовної глибини простору, передачі реальної форми та об'єму предметів, широкого використання кольору у різних видах художньої діяльності.</p>   |                            |
|  |  |  | <p>На основі знань про виразальні можливості основних навчальних елементів образотворчого мистецтва (лінії, форми, об'єму, простору, композиції, кольору) та спираючись на психологічні і вікові особливості сприймання учнів 1-4 класів, вміти використовувати різноманітні художні засоби для навчання їх втіленню емоційно-сислового задуму композиції за допомогою різних способів передачі, трансформації та модифікації форми, свідомого використання виразальних можливостей лінії, кольору, їх декоративної виразності.</p> | <p>ПФ.С.37. ЗР. Р. 145</p> |
|  |  |  | <p>Вміти використовувати художньо-образну мову художніх матеріалів та різноманітних художніх і пластичних технік на заняттях образотворчим мистецтвом з метою формування в учнів уявлень про їх виразальні можливості, набуття певної свободи вираження у власній творчості та підвищення її продуктивності у різних видах художньої діяльності.</p>  | <p>ПФ.С.37. ПП. Р. 146</p> |
|  |  |  | <p>Спираючись на знання вікової психології, дидактичні принципи, власний практичний досвід сприймання та образотворення, вміти підбирати і виготовляти на</p>   | <p>ПФ.С.37. ПП. Р. 147</p> |

|  |   |          |   |                     |
|--|---|----------|---|---------------------|
|  |   |          | достатньому професійному рівні змістовну емоційно забарвлену наочність у відповідності з віковими особливостями сприймання учнів і використовувати її на уроках з метою більш глибокого усвідомлення дітьми навчального матеріалу про основні навчальні елементи образотворчого мистецтва, забезпечення його образного сприйняття, розвитку художнього, конструктивного, просторового та колірною мислення учнів.   |                     |
|  | Навчання учнів виконанню різних видів практичних робіт з образотворчого мистецтва | ПФ.С. 38 | З метою формування в учнів правильних уявлень про види і способи образотворчої діяльності, забезпечення образного сприйняття ними матеріалу під час пояснень, спираючись на теоретичні знання з образотворчого мистецтва і власний практичний досвід роботи з різними художніми матеріалами, вміти виконувати на площині та в об'ємі з натури, по пам'яті та за уявою спрощені, схематизовані зображення різноманітних форм і явищ, показувати їх конструктивну будову, етапи роботи над композицією та прийоми її виконання. | ПФ.С.38. ЗР. Р. 148 |
|  |   |          | У зв'язку з необхідністю навчати учнів самостійно виконувати навчально-репродуктивні роботи на площині і в об'ємі вміти здійснювати цілеспрямоване педагогічне керівництво художньою діяльністю дітей з натури і за зразком, забезпечуючи посилене створення ними зображень на основі передачі різноманітних якостей форми, кольору, простору та композиції, застосовуючи обумовлені віком учнів прийоми і методи навчання, зразки репродуктивної діяльності художників-професіоналів та учнівські роботи, демонстрацію       | ПФ.С.38. ЗР. Р. 149 |

|  |  |  |  |                        |
|--|--|--|--|------------------------|
|  |  |  | схематичного зображення форм і композиції, пояснення до використання певних художніх прийомів.   |                        |
|  |  |  | Спираючись на знання з методики образотворчого мистецтва та досвід у художньо-практичній діяльності, вміти відповідно до теми і мети уроку, а також віку учнів обирати найбільш оптимальні форми і методи роботи, використовуючи широкий спектр художніх матеріалів, технік і прийомів у їх образотворчій діяльності з метою навчити учнів виконувати творчі роботи у реалістичному ключі та в декоративній манері на площині і в об'ємі.  | ПФ.С.38. ЗР.<br>Р. 150 |
|  |  |  | Спираючись на знання з методики образотворчого мистецтва, методичну літературу та власний практичний досвід, застосовуючи демонстрацію наочного матеріалу, вміти використовувати величезні навчальні та виховні можливості різних видів образотворчої діяльності на заняттях з образотворчого мистецтва на основі широкого спектру художніх матеріалів і технік, ефективних засобів, способів і технологій створення художньо-декоративних творів та просторово-конструктивних виробів з метою практичного опанування учнями мовою візуального мистецтва | ПФ.С.38. ЗР.<br>Р. 151 |
|  |  |  | На основі загальнопедагогічних вимог та оцінювання результатів образотворчої діяльності учнів на площині і в об'ємі, з метою досягнення навчальної та художньо-розвиваючої цілей оцінки продукту дитячої творчості вміти здійснювати аналіз і оцінювання різних видів учнівських практичних робіт з образотворчого мистецтва спільно з учнями, використовуючи відповідні форми, методи та  | ПФ.С.38. ПР.<br>Р. 152 |

|  |  |          |   |                     |
|--|--|----------|---|---------------------|
|  |  |          | прийоми роботи.   |                     |
|  | Формування в учнів знань про художній образ творчого мистецтва | ПФ.Д. 39 | Враховуючи сучасні тенденції якісно-змістових змін у викладанні образотворчого мистецтва, коли художній образ стає основою творчої та художньо-оцінної діяльності молодших школярів, з метою набування ними досвіду бачити художній образ в навколишньому та художніх творах, усвідомлювати його роль в образотворчому мистецтві, вміти формувати в учнів навички емоційно-естетичного сприймання і оцінювання художнього образу шляхом особистісно-емоційного освоєння як художньої інформації, так і навколишнього. | ПФ.С.39. ЗР. Р. 153 |
|  |  |          | Спираючись на знання в галузі теорії та історії візуального мистецтва, матеріали шедеврів світового образотворчого мистецтва та сучасних, як українських, так і зарубіжних творів, на кращі зразки народної творчості, вміти забезпечувати розуміння і засвоєння дітьми значення різноманітних засобів виразності у створенні художнього образу у різних видах і жанрах образотворчого мистецтва.   | ПФ.С.39. ЗР. Р. 154 |
|  |  |          | Спираючись на власний практичний досвід як оцінної, так і художньої діяльності, використовуючи інші види мистецтв (літературні та музичні твори, театралізовані дійства, художню фотографію та ін.), вміти організовувати художню практичну роботу учнів на уроках так, щоб сприяти їх творчій самореалізації шляхом набуття досвіду у самостійному створенні виразного художнього образу в різних видах, жанрах та напрямках образотворчого мистецтва, використовуючи широкий спектр художніх матеріалів та технік.  | ПФ.С.39. ЗР. Р. 155 |

|  |  |                |  |                                |
|--|--|----------------|--|--------------------------------|
|  | <p>Формування вмінь аналізу, інтерпретації та оцінювання творів образотворчого мистецтва, їх художньо-естетичного значення</p> | <p>ПФ.Д.40</p> | <p>Спираючись на розуміння ролі візуального мистецтва у культурному житті суспільства та його впливу на розвиток особистості, на знання з мистецтвознавства, теорії образотворчого мистецтва і психології сприймання художніх творів, вміти на основі емоційного та інтелектуального осягнення мистецького твору проводити аналіз і оцінку його виразно-сислової мови, розкриваючи емоційно-образний та естетичний зміст твору з метою підготовки до організації сприймання мистецтва учнями, формування у них художнього світогляду, вдосконалення їхніх мистецьких запитів і смаків.</p> | <p>ПФ.С.40. ЗР.<br/>Р. 156</p> |
|  |  |                | <p>Спираючись на нові підходи до осягнення духовних цінностей мистецтва, на знання з психології сприймання художніх творів, теорії та історії мистецтва, використовуючи кращі зразки мистецької спадщини та активно-діалогову форму педагогічної взаємодії з учнями, вміти створювати відповідні умови для глибокого розуміння учнями художньо-естетичних цінностей візуального мистецтва на основі цілісного сприйняття творів, що ґрунтується на співпереживанні, творчому осмисленні, оцінці та інтерпретації їх змісту.</p>  | <p>ПФ.С.40. ЗР.<br/>Р. 157</p> |
|  |  |                | <p>Використовуючи знання з дидактики, історії та теорії образотворчого мистецтва та дитячої вікової психології, вміти проводити заняття по ознайомленню з мистецькими творами, обираючи такі форми, методи, прийоми та засоби, що відповідають віковим особливостям дитячого сприймання та урізноманітнювати їх з метою створення оптимальних умов для</p>   | <p>ПФ.С.40. ЗР.<br/>Р. 158</p> |

|  |  |  |  |                     |
|--|--|--|--|---------------------|
|  |  |  | засвоєння знань про історію візуального мистецтва, розуміння його ролі у житті суспільства, збагачення дітей термінологічним та лексичним запасом .  |                     |
|  |  |  | Спираючись на власні знання з історії та теорії образотворчого мистецтва та використовуючи його кращі зразки у репродукціях та в музеях, вміти давати знання про твір образотворчого мистецтва як засіб візуальної комунікації шляхом цілеспрямованого, систематизованого та послідовного залучення школярів до вивчення художніх творів, задоволення їх пізнавально-інформативних потреб, формування навичок оцінної діяльності.  | ПФ.С.40. ЗР. Р. 159 |
|  |  |  | На основі знань про активну діалогову природу розуміння мистецтва, про його вплив на свідомість та емоційну сферу людини, а також суспільно-виховну дію, використовуючи експонування художніх творів різних видів і жанрів в репродукціях, знайомство з ними в музеях, галереях та виставках, вміти формувати в учнів комунікативні навички спілкування з творами мистецтва, створюючи підґрунтя для сприймання та осмислення ними емоційної інформації як раціональним шляхом, так і на основі суб'єктивних переживань. | ПФ.С.40. ЗР. Р. 160 |
|  |  |  | Шляхом розвитку в учнів специфічних для художньо-творчого процесу якостей процесу здорового сприймання та навичок розуміння мови образотворчого мистецтва, активізації образних уявлень молодших школярів, що враховують їх підвищену емоційну чутливість, вміти здійснювати педагогічне керівництво художньо-творчим розвитком учнів з метою навчати їх виражати свої почуття,  | ПФ.С.40. ЗР. Р. 161 |

|  |  |         |   |                     |
|--|--|---------|---|---------------------|
|  |  |         | емоції, естетичні переживання та думки мовою візуального мистецтва, спонукати їх до самовираження у власній мистецькій діяльності.  |                     |
|  | Формування елементів музично-естетичної культури молодших школярів | ПФ.С.41 | Спираючись на знання музичної спадщини провідних українських митців, використовуючи теорію інтонаційної природи музики, єдності змістово-звукової форми комплексної музичної інтонації, оволодіння комплексом інтегрованих знань з теорії та історії музики для розкриття образного змісту музичного твору, особливостей його музичної форми, здійснювати засвоєння школярами знань та формувати вміння висловлювати особистісно-ціннісне ставлення до творів музичного мистецтва, прослідковувати розвиток музичного образу, інтерпретувати його зміст під час організації та проведення уроків, позаурочної діяльності. | ПФ.С.41. ПР. О. 162 |
|  |  |         | На основі комплексного підходу до різноманітних видів діяльності на уроці музики у молодших класах (вокально-хорової, слухання музики, гри на елементарних музичних інструментах, імпровізації) створювати в учнів уявлення про основні жанри музики, систематизувати поняття учнів про елементи музичної мови, основні засоби музичної виразності (мелодію, ритм, гармонію, темп, лад, тембр, регістр) з метою їх використання в аналізі музичних творів та виконавстві.   | ПФ.С.41. ПР. О. 163 |

|  |   |         |   |                     |
|--|---|---------|---|---------------------|
|  |   |         | <p>Спираючись на опанування основних елементів музичної мови як засобу вираження і осмислення художньо-образної інформації, практичне засвоєння основних музичних понять в процесі сприймання та виконання музичних творів, навчати учнів усвідомлено сприймати фольклор як невід’ємну складову частину національної музичної культури, знати творчість найвідоміших вітчизняних та зарубіжних композиторів, викликати інтерес до різноманітних форм виконавської діяльності (хоровий, ансамблевий та сольний спів, рухи під музику, пластичне інтонування, гра на елементарних музичних інструментах).</p> | ПФ.С.41. ПР. О. 164 |
|  | Навчання учнів основним елементам музичної культури | ПФ.С.42 | <p>На основі інтегрованих знань з теорії та історії музики в процесі відтворення музичних творів згідно з програмними вимогами, використовуючи музичний інструмент, вміти реалізувати виконавський задум, інтерпретувати його в умовах слухання дітьми “живого звучання” та доповнювати грамотним словесним коментарем з метою формування в учнів уміння відтворювати на елементарних музичних інструментах прості ритмічні звороти, імпровізувати ритмічний супровід до пісень, елементи мелодій, виконувати пластичні рухи під музику, використовуючи основні засоби музичної виразності.</p>             | ПФ.С.42. ПР. О. 165 |

|  |   |         |  |                        |
|--|---|---------|--|------------------------|
|  |   |         | Використовуючи інтонаційний стильовий підхід до аналізу різних музичних жанрів, методи емоційної драматургії, узагальнення, опори на художній контекст, тощо, формувати в учнів уміння здійснювати комплексний підхід до різноманітних видів музичної діяльності на уроці музики, використовуючи необхідний музичний, літературний та візуальний матеріал з урахуванням вікових особливостей дітей та їх індивідуальних можливостей, виховувати бажання грати на музичних інструментах, співати, займатись музичною творчістю, сприяти розвитку музичного смаку, потреби берегти, продовжувати і примножувати музичні традиції свого народу. | ПФ.С.42. ПР.<br>О. 166 |
|  | Забезпечення в учнів явлень про хореографічне мистецтво | ПФ.С.43 | Спираючись на знання з основ хореографічного мистецтва: класичний, народно-сценічний, український, дуетно-сценічний, історико-побутовий та сучасний танець, використовуючи основи режесури мистецтва балетмейстера, формувати в учнів уявлення про хореографічне мистецтво як можливість вираження емоційного стану людини та про пізнавальну і виховну роль хореографії в житті людей, основні етапи розвитку хореографічного мистецтва.  | ПФ.С.43. ПР.<br>О. 167 |
|  |   |         | Спираючись на жанрову основу музичного мистецтва, структурні особливості найбільш розповсюджених музичних жанрів, використовуючи основи композиції різних форм хореографії, вміти забезпечувати в учнів засвоєння знань про основні види танцю (класичний, народний, бальний, сценічний, побутовий, спортивний, естрадний, модерний), складові художньої системи танцю.  | ПФ.С.43. ПР.<br>О. 168 |

|  |  |          |  |                     |
|--|--|----------|--|---------------------|
|  |  |          | <p>Використовуючи знання вітчизняної та зарубіжної музичної літератури, стильових особливостей композиторів різних епох, творів дитячої тематики в класичній та сучасній музиці, на основі володіння прийомами побудови уроків класичного, народно-сценічного, українського, історико-побутового та сучасного танців з урахуванням вікового складу учасників колективу, вміння формувати в учнів уміння виявляти смислове значення елементів музичної мови, добиватися відповідності характеру рухів і музики, володіти елементами класичної школи танцю, народно-сценічних та бальних танців.</p> | ПФ.С.43. ПР. О. 169 |
|  | Забезпечення в учнів знань про основи й специфіку театального мистецтва                        | ПФ.Д.44. | <p>Враховуючи специфіку драматургії, її жанрові різновиди, шляхом вивчення драматичних творів та перегляду вистав з метою розширення кругозору учнів створювати умови для морально-етичного виховання, духовного збагачення та формування етичних смаків.</p>  | ПФ.Д.44. ПР. О. 170 |
|  | Ознайомлення учнів із основною термінологією та специфікою образної мови театального мистецтва | ПФ.С.45  | <p>Використовуючи знання про театральне мистецтво, під час ознайомлення з різними видами і жанрами драматургії (ляльковий театр, драматичної опери і балету, драми і комедії) забезпечувати розуміння учнями образної мови театру та виражальних засобів у створенні художнього образу.</p>  | ПФ.С.45. ПР. О. 171 |
|  | Розвиток в учнів елементарних умінь виконавської майстерності в практичній творчій діяльності  | ПФ.С.46  | <p>Використовуючи словесну дію за допомогою партитури тексту, шляхом створення творчого бачення, ставлення, визначення підтексту розвивати в учнів уміння відтворювати образ театального персонажа різними засобами та прийомами (міміка, жести, костюм, декорація, музичний супровід).</p>  | ПФ.С.46. ПР. О. 172 |

|                    |   |         |   |                     |
|--------------------|---|---------|---|---------------------|
|                    |   |         | Використовувати творчі завдання, рольові ігри, етюди під час занять з метою вдосконалення виконавських умінь розвивати в учнів навички виправдано поєднувати словесну і фізичну дії.  | ПФ.С.46. ПР. О. 173 |
|                    | Формування в учнів цілісного театального мислення і розвиток вміння сприймати і аналізувати спектакль | ПФ.Д.47 | Під час перегляду і постановок театралізованих вистав, використовуючи знання про специфіку і синтетичність театального мистецтва з метою розуміння і сприймання змісту спектаклю, розвивати в учнів уміння висловлювати судження й давати оцінку театральним діям.  | ПФ.Д.47. ПР. О. 174 |
|                    | Ознайомлення учнів з основами екранного мистецтва   | ПФ.Д.48 | Використовуючи основні знання з теорії кіномистецтва під час перегляду й обговорення кінострічок з метою розуміння образної мови кіно, виробляти в учнів уміння сприймати зміст кінокартини, оцінювати дії і вчинки героїв, логічно правильно переказувати сюжет й виявляти своє ставлення, користуючись засобами емоційно-образної виразності. | ПФ.Д.48. ПР. О. 175 |
|                    |   |         | Уміти навчати учнів розуміти основні види та жанри екранного мистецтва для формування в них уявлень про особливості художніх, мультиплікаційних, дидактичних фільмів та способи відтворення в них реальної дійсності на основі знань про кіно як специфічний вид мистецтва та сучасні засоби демонстрування.                                    | ПФ.Д.48. ПР. О. 176 |
| <b>Розвивальна</b> | Стимулювання та розвиток інтелектуальної сфери особистості  | ПФ.Д.49 | На основі спостережень за різними видами діяльності учнів та використовуючи знання про пізнавальні процеси та емоційно-вольову характеристику особистості школяра, її перебіг згідно з віком та індивідуальними особливостями, вміти досліджувати ступінь їх вираженості щодо вікових норм, визначати відхилення                                | ПФ.Д.49. ПР. Р. 177 |

|  |  |  |   |                     |
|--|--|--|---|---------------------|
|  |  |  | та здійснювати корекцію під час організації і здійснення навчально-виховного процесу та у позаурочних видах діяльності.   |                     |
|  |  |  | На основі знань про психічні процеси і стани особистості в умовах нормального і аномального розвитку та користуючись методами психологічних досліджень, визначати рівень сформованості в учнів уваги, уяви, сприймання, пам'яті, мислення, чутливості, емоційно-вольових якостей з метою вибору оптимальних засобів стимулювання інтелектуальної сфери особистості у процесі навчання та виховання на уроках та у позаурочній діяльності. | ПФ.Д.49. ПР. Р. 178 |
|  |  |  | У навчально-виховному процесі створювати ситуації (за рахунок бесіди, розповіді, читання віршів, казок, тощо), що сприяють розвитку інтелектуальної сфери особистості і проявляються в уміннях аналізувати, порівнювати, виділяти головне та узагальнювати явища, факти, процеси у суспільному та власному житті з метою оволодіння учнями усіма компонентами навчально-пізнавальної діяльності.  | ПФ.Д.49. ПР. Р. 179 |
|  |  |  | На основі знань про норму і аномалію у розвитку особистості та спираючись на механізми внутрішньої регуляції психічної діяльності і поведінки, вміти використовувати навчання і виховання як засіб задоволення актуальних пізнавальних потреб учнів відповідно до їх особистих запитів у процесі життєдіяльності та творчості.  | ПФ.Д.49. ПР. Р. 180 |

|  |  |  |   |                     |
|--|--|--|---|---------------------|
|  |  |  | Відповідно до завдань навчально-виховного процесу вміти добирати засоби стимулювання загального розвитку, інтелектуальної та мовленнєвої сфери особистості учня під час уроків та у позаурочній діяльності, оптимально поєднуючи зміст, засоби, форми та методи роботи на засадах розвивального та особистісно орієнтованого навчання, враховуючи окремі відхилення у розвитку молодших школярів. | ПФ.Д.49. ПР. Р. 181 |
|  |  |  | На основі знань про особистість та шляхи її формування з метою розвитку інтелектуальної сфери дитини вміти добирати зміст навчального матеріалу під час організації пізнавальної, комунікативної, мовленнєвої, трудової, навчальної та ігрової діяльності з метою розвитку потребнісно-мотиваційної сфери молодшого школяра.  | ПФ.Д.49. ПР. Р. 182 |
|  |  |  | На основі сучасних технологічних підходів до організації та здійснення процесу навчання у початковій школі, користуючись сучасними засобами засвоєння змісту навчального матеріалу, вміти здійснювати індивідуально-диференційований підхід до учнів з різним рівнем розвитку розумових дій та інтелектуальних операцій під час спеціально організованої та самостійної діяльності на уроці.      | ПФ.Д.49. ПР. Р. 183 |
|  |  |  | Вміти забезпечувати навчання учнів у зоні ближнього розвитку на основі вивчення специфіки їх розумової діяльності, здатності ефективно вирішувати інтелектуальні задачі різного ступеня складності у навчальній, трудовій, ігровій та інших видах діяльності.   | ПФ.Д.49. ПР. Р. 184 |

|  |   |         |  |                     |
|--|---|---------|--|---------------------|
|  |   |         | У процесі предметно-перетворювальної, конструктивно-творчої діяльності під час урочної та позаурочної діяльності, самостійної роботи дітей вміти коригувати та поєднувати різноманітні інтелектуальні операції для забезпечення їх оптимальної дії на розвиток розумових здібностей молодших школярів, добираючи відповідний зміст, форми та методи співпраці вчителя і учнів. | ПФ.Д.49. ПР. Р. 185 |
|  | Стимулювання розвитку загальних задатків і спеціальних здібностей учнів | ПФ.Д.50 | На основі спостережень та використання діагностичних методик, аналізу діяльності учнів під час роботи на уроках та у позаурочній діяльності уміти диференціювати навчальні і творчі здібності, загальні розумові і спеціальні здібності, використовуючи отримані дані для забезпечення діяльності по їх прояву та подальшого розвитку.   | ПФ.Д.50. ПР. Р. 186 |
|  |   |         | У процесі засвоєння учнями мовного, математичного, природничого змісту, оволодіння основами різних технологій, під час формування досвіду творчої діяльності у різних її видах та формах прояву забезпечувати оптимальний відбір засобів стимулювання і розвитку загальних задатків і спеціальних здібностей згідно з природою їх формування.                                  | ПФ.Д.50. ПР. Р. 187 |
|  |   |         | Користуючись знаннями про особливості розвитку особистості, його рушійні сили та закономірності, відповідно до інтересів, нахилів та здібностей учнів здійснювати структурування змісту навчального матеріалу на основі особистісної орієнтації та згідно з принципами індивідуалізації і диференціації навчання з метою забезпечення повноцінного засвоєння та                | ПФ.Д.50. ПР. Р. 188 |

|  |  |  |   |                     |
|--|--|--|---|---------------------|
|  |  |  | використання знань.   |                     |
|  |  |  | На основі знань про загальні закономірності психологічного розвитку у переддошкільному, дошкільному, молодшому шкільному, підлітковому та старшому шкільному віці вміти забезпечувати наступність у виборі засобів впливу на розвиток загальних задатків і спеціальних здібностей з урахуванням виду провідної діяльності, синтетичності періоду розвитку з метою забезпечення ефективності навчальних та виховних впливів на особистість.  | ПФ.Д.50. ПР. О. 189 |
|  |  |  | Користуючись психологічною характеристикою діяльності, на основі взаємодії та взаємовпливу її окремих компонентів, їх місця і ролі у формуванні різних видів умінь та здатностей, за допомогою змісту навчальних дисциплін початкової школи створювати умови для вияву можливостей успішного виконання дитиною певного виду діяльності (музичної, сценічної, літературної, тощо) з опорою на відповідні задатки (музичний слух, пам'ять, тощо) для всебічного розвитку здібностей дітей при спеціально організованому навчанні. | ПФ.Д.50. ПР. О. 190 |
|  |  |  | Керуючись сучасними підходами до технологічного забезпечення процесів навчання і виховання, вміти здійснювати впливи, що обумовлює динаміку психічних станів дитини, використовуючи засоби формування соціально значущих поглядів, позитивних почуттів та настрою, стійких пізнавальних інтересів та устремлень, які сприяють осмисленню цілей діяльності, ознайомленню з новими фактами, більш повному та глибокому  | ПФ.Д.50. ПР. О. 191 |

|  |  |         |   |                     |
|--|--|---------|---|---------------------|
|  |  |         | відображенню дійсності у процесі життєдіяльності та творчості молодшого школяра.  |                     |
|  | Сприяння розвитку рухової і сенсомоторної сфери дитини | ПФ.Д.51 | На основі знань про фізіологічні основи психіки і поведінки людини вміти здійснювати психологічний аналіз діяльності дитини під час виконання нею предметних та розумових дій з метою забезпечення оволодінням основними компонентами навчально-пізнавальної діяльності на уроках, при проведенні екскурсій, виховних заходів та самостійної роботи.            | ПФ.Д.51. ПР. Р. 192 |
|  |  |         | Користуючись даними антропометричних вимірювань та спираючись на результати психологічних обстежень учнів початкової школи, підбирати оптимальні засоби організації їх рухової активності під час проведення уроків фізичної культури, музики, планування прогулянок, екскурсій, перерв між уроками з метою забезпечення повноцінного фізичного розвитку дітей. | ПФ.Д.51. ПР. Р. 193 |
|  |  |         | Враховуючи особливості психологічних новоутворень учнів початкової школи та спираючись на дані аналізу продуктів діяльності, сприяти розвитку сенсомоторної сфери дітей під час проведення навчальних занять, користуючись різноманітними засобами впливу згідно з їх змістовним та методичним забезпеченням.   | ПФ.Д.51. ПР. О. 194 |
|  |  |         | Спираючись на механізми внутрішньої регуляції психічної діяльності і поведінки дитини, вміти забезпечувати оптимальне поєднання ситуацій оцінного ставлення дитини до власної діяльності, включаючи мову, жести,  | ПФ.Д.51. ПР. О. 195 |

|  |  |          |   |                     |
|--|--|----------|---|---------------------|
|  |  |          | міміку, настрої учнів як основу формування їх адекватної самооцінки.  |                     |
|  | Створення умов для саморозвитку і саморозкриття дитини | ПФ.Д. 52 | Користуючись різноманітними засобами реалізації принципу розвиваючого навчання, на основі психологічного вивчення здатностей та здібностей молодшого школяра вміти забезпечувати усвідомлення і осмислення дитиною власних потреб та мотивів діяльності як основи формування спрямованості особистості та адекватної самооцінки.  | ПФ.Д.52. ПР. Р. 196 |
|  |  |          | На основі знань про механізми саморозвитку особистості, засоби впливу та стимулювання дитини у ігровій, навчальній, трудовій та інших видах діяльності, за допомогою створення педагогічних ситуацій соціально-виховного спрямування сприяти саморозкриттю дитиною її потенційних можливостей, нахилів та здібностей.   | ПФ.Д.52. ПР. Р. 197 |
|  |  |          | За допомогою змісту навчального матеріалу з мови, математики, природознавства, предметів мистецького та технологічного циклів, на уроках з фізичної культури, у позаурочний час та у побутовій діяльності створювати умови для розкриття дитиною власних потенційних можливостей, використовуючи навчання і виховання як засіб задоволення актуальних пізнавальних і побутових потреб учня. | ПФ.Д.52. ПР. О. 198 |
|  |  |          | Під час організації різних видів навчальних занять створювати ситуації, які б стимулювали учнів до активного самостійного оволодіння знаннями, уміннями та навичками на основі аналізу, синтезу, узагальнення і порівняння окремих фактів, явищ, подій та   | ПФ.Д.52. ПР. Р. 199 |

|  |  |  |  |                     |
|--|--|--|--|---------------------|
|  |  |  | засвоєних у процесі навчання алгоритмів діяльності з метою розвитку їх інтелектуальної сфери.  |                     |
|  |  |  | Користуючись знаннями про особливості організації навчально-виховного процесу на засадах індивідуалізації та диференціації, з метою здійснення особистісно орієнтованого навчання уміти осмислено добирати практичні завдання для уроків різних типів і видів, забезпечуючи свободу вибору дитиною виду діяльності і свободу участі дитини у діяльності для самореалізації набутого нею попереднього досвіду.  | ПФ.Д.52. ПР. Р. 200 |
|  |  |  | Використовуючи на уроках завдання з логічним навантаженням, дидактичні ігри, проблемні ситуації з метою спонукання учнів до виконання логічних операцій, виявлення формально-логічних, функціональних, причинно-наслідкових зв'язків і залежностей, стимулювання їх мисленнєвої діяльності, вміння формувати у дітей суб'єктивні відчуття, образи сприймання, уявлення як продукти розвитку мислення.  | ПФ.Д.52. ПР. О. 201 |
|  |  |  | Враховуючи особливості формування у молодшому шкільному віці психічних процесів та на основі знань про закономірності їх перебігу і прояву, вміння добирати завдання різного ступеня складності для їх вільного вибору з метою зняття психологічного напруження та створення умов для активної праці дітей у зонах їх актуального та ближнього розвитку, реалізуючи на уроках і у самостійній діяльності принципи доступності, індивідуалізації та диференціації навчання. | ПФ.Д.52. ПР. О. 202 |

|                                   |  |                |  |                            |
|-----------------------------------|--|----------------|--|----------------------------|
| <p><b>Дидактико-методична</b></p> | <p>Здійснення календарно-тематичного планування змісту початкової освіти</p> | <p>ПФ.Д.53</p> | <p>На основі перспективного бачення цілей і завдань початкової освіти, використовуючи дані діагностики рівня навченості, вихованості та індивідуального психічного розвитку дитини, вміти визначати і конкретизувати цілі і завдання окремих (1,2,3,4 рік ) періодів навчання з метою здійснення комплексного підходу до календарно-тематичного планування змісту навчання</p>   | <p>ПФ.Д.53. ПР. Р. 203</p> |
|                                   |  |                | <p>Користуючись знаннями про особливості планування різних видів діяльності учнів, вміти визначати мету, завдання, проміжні і кінцеві результати навчання у різних формах (урочні, позаурочні, позашкільні) та здійснювати перспективне планування навчальних занять на чверть і рік на основі навчальних програм, змісту підручників для початкової школи.</p>  | <p>ПФ.Д.53. ПР. О. 204</p> |
|                                   |  |                | <p>Відповідно до нормативних документів стосовно організації та здійснення навчального процесу у початковій школі, використовуючи надбання психолого-педагогічної науки та методик викладання окремих предметів у галузі реалізації принципів відбору змісту згідно з особливостями віку і розвитку дитини, її здібностей до навчання, специфіки контингенту учнів певного класу, вміти здійснювати календарно-тематичне планування змісту навчання з основних освітніх галузей:” мова і література”; “математика”; “здоров’я і фізична культура”; “технології”; “людина і світ”; “мистецтво”.</p> | <p>ПФ.Д.53. ПР. О. 205</p> |
|                                   |  |                | <p>Використовуючи знання про тенденції розвитку педагогіки, психології, окремих методик початкової освіти, вміти здійснювати перспективне</p>  | <p>ПФ.Д.53. ПР. О. 206</p> |

|  |                                   |         |  |                            |
|--|-----------------------------------|---------|--|----------------------------|
|  |                                   |         | <p>планування та передбачати результати навчальних досягнень учнів на основі урахування закономірностей дії біологічних, соціальних, культурологічних та інших чинників з метою включення у плановані види роботи оптимальних засобів отримання результатів.</p>   |                            |
|  |                                   |         | <p>На основі використання знань з вікової та педагогічної психології, дидактики і окремих методик початкового навчання вміти забезпечувати наступність у плануванні завдань кожного періоду навчання учнів з урахуванням даних поточної діагности рівня розвитку дитини і її навчальних досягнень.</p>   | <p>ПФ.Д.53. ПР. О. 207</p> |
|  | Складання планів-конспектів уроку | ПФ.С.54 | <p>Спираючись на знання про роль і місце кожної теми у загальній системі вивчення змісту навчальної дисципліни, орієнтуючись на лінійно-концентричний принцип побудови програми та враховуючи специфіку класу, його диференціацію за рівнем навчальних можливостей учнів, скласти план-конспект уроку згідно з конкретною темою програми.</p>                      | <p>ПФ.С.54. ПР. Р. 208</p> |
|  |                                   |         | <p>Враховуючи конкретну тему уроку, її роль і місце у навчальній програмі, вміти формулювати мету і завдання уроку залежно від психологічного механізму засвоєння учнями знань (засвоєння, формування, застосування знань умінь та навичок, узагальнення, систематизація чи їх поєднання) з метою оптимального вибору засобів досягнення мети і завдань уроку.</p> | <p>ПФ.С.54. ПР. Р. 209</p> |

|  |   |          |  |                     |
|--|---|----------|--|---------------------|
|  |   |          | Вміти розробляти план-конспект уроку певного типу і виду, користуючись знаннями про закономірності побудови процесу навчання, взаємодію і взаємовплив його компонентного складу, специфіку змістового забезпечення залежно від навчальної дисципліни та чинників, що пов'язані з реалізацією завдань особистісно орієнтованого навчання молодших школярів.   | ПФ.С.54. ПР. Р. 210 |
|  |   |          | Враховуючи специфіку засвоєння учнями мовного, природничо-математичного, мистецтвознавчого та іншого змісту навчальних дисциплін, вміти поєднувати загальнодидактичні та конкретнометодичні вимоги до планування уроків на засадах комплексного підходу до навчання, виховання і розвитку особистості молодшого школяра.   | ПФ.С.54. ПР. Р. 211 |
|  |   |          | При розробці плану-конспекту уроку вміти визначати методи реалізації цілей і окремих завдань уроку, зазначаючи за цього форму організації навчальної діяльності учнів, допоміжні засоби засвоєння (наочність, ТЗН, роздатковий матеріал, тощо), засоби контролю і корекції навчальних досягнень учнів з метою повного розкриття у плані-конспекті уроку власного бачення оптимізації діяльності учнів. | ПФ.С.54. ПР. О. 212 |
|  | Забезпечення реалізації основних функцій навчання: освітньої, розвивальної, виховної, пізнавальної, мотиваційно-стимулюючої | ПФ.С. 55 | При плануванні і проведенні уроків вміти ставити освітню(навчальну) мету уроку , а при її досягненні дбати про посилення виховної функції навчання засобами його змісту, гуманістичного стилю спілкування учасників педагогічного процесу, високої організованості та дисциплінованості, раціонального використання часу, оптимального поєднання форм і методів співпраці                              | ПФ.С.55. ПР. Р. 213 |

|  |  |  |  |                     |
|--|--|--|--|---------------------|
|  |  |  | вчителя і учнів з метою забезпечення певного рівня навченості та вихованості дітей.  |                     |
|  |  |  | Під час організації навчання на уроках та у позаурочній діяльності вміти добирати засоби, що сприяють розвитку мислення учнів, їх пам'яті, волі, формуванню загальнонавчальних умінь, набуванню досвіду використання таких розумових операцій, як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, групування, тощо, з метою здійснення розвивальної функції навчання на матеріалі засвоєння змісту навчальних предметів початкової школи.  | ПФ.С.55. ПР. Р. 214 |
|  |  |  | Спираючись на зміст навчальних предметів початкової школи та враховуючи специфіку методики їх викладання, включати учнів у активну і самостійну пізнавальну діяльність, навчати учнів приймати і свідомо ставити мету, вибирати засоби її досягнення, контролювати хід виконання навчальних завдань, коригувати і оцінювати результати власної діяльності з метою реалізації завдань особистісно орієнтованого навчання.   | ПФ.С.55. ПР. О. 215 |
|  |  |  | На основі знань про основні ознаки особистісно орієнтованого навчання (зосередження на потребах учня, діагностична основа навчання, переважання навчального діалогу, співпраця і співтворчість між учнями і вчителями, створення ситуації вибору і відповідальності, турбота про фізичне благополуччя учнів, пристосування методики до навчальних можливостей дитини, стимулювання розвитку і саморозвитку учня) вміти здійснювати відбір оптимальних засобів для їх реалізації у процесі навчання учнів початкової школи. | ПФ.С.55. ПР. О. 216 |

|  |  |          |   |                     |
|--|--|----------|---|---------------------|
|  |  |          | <p>З метою забезпечення реалізації на уроці основних функцій навчання вміти користуватися методичними та технологічними засобами подання змісту навчального матеріалу , організувати процес засвоєння учнями основних програмних вимог до кількості та якості отриманих знань на основі психологічного механізму їх формування: сприймання, усвідомлення, осмислення нового матеріалу, розуміння і первинне використання, узагальнення і систематизація знань, їх контроль, корекція та оцінювання.</p> | ПФ.С.55. ПР. О. 217 |
|  |  |          | <p>На основі даних використання діагностичних методик вивчення стану сформованості знань, умінь та навичок, рівня вихованості та розумового розвитку дитини , виходячи із стратегії уроку, його основної мети та завдань, вміти забезпечувати комплексний вплив на особистість дитини, виходячи із можливостей змісту конкретних предметів та інтегруючи в оптимальному варіанті засоби опанування основними елементами соціальної культури.</p>  | ПФ.С.55. ПР. О. 218 |
|  | <p>Забезпечення використання різних типів навчання та ефективних технологій навчання молодших школярів</p> | ПФ.Д. 56 | <p>Використовуючи знання про основи змістового забезпечення навчального процесу, знання про теоретичний, емпіричний і практичний компоненти змісту, специфіку побудови відповідно до вікових та психологічних особливостей його засвоєння учнями молодшого шкільного віку, спираючись на знання теоретичних основ структурування окремих фрагментів уроку, вміти оптимально добирати методичне забезпечення для розв'язання завдань навчальної програми початкової школи.</p>                           | ПФ.Д.56. ПР. О. 219 |

|  |   |          |   |                     |
|--|---|----------|---|---------------------|
|  |   |          | <p>На основі аналізу процесу навчання з урахуванням нової технологічної бази для розробки сучасного учбово-методичного забезпечення, володіння комп'ютером як інструментом навчальної діяльності, самостійної розробки і використання матеріалів, пов'язаних із комп'ютеризацією навчально-виховного процесу, вміти формувати в учнів елементи комп'ютерної грамотності з метою ознайомлення їх із сучасними підходами до отримання інформації на основі використання персонального комп'ютера та конструювання, організація та методичного забезпечення уроку на основі основних видів педагогічного програмного забезпечення.</p>                                     | ПФ.Д.56. ПР. О. 220 |
|  | <p>Забезпечення внутрі- та міжпредметних зв'язків, формування системи знань і умінь</p> | ПФ.С. 57 | <p>Уміти формувати різнопредметні уміння засобами виконання завдань, вправ, розв'язування задач тощо, які добираються з підручників залежно від навчального предмета, опора на які дає змогу після показу зразка виконання практичного завдання дібрати пробні вправи (задачі) достатньої кількості для вироблення первинного вміння, а після – тренувальні типові вправи для його закріплення, при необхідності та можливості – для формування навички, а для домашніх робіт уміти вибрати оригінальні, нетипові завдання : вправи, задачі, приклади тощо, керуючись при цьому встановленими нормативами щодо обсягу домашніх завдань для відповідного віку дітей.</p> | ПФ.С.57. ПР. Р. 221 |
|  |   |          | <p>Уміти ставити мету і завдання уроку за заданою темою, користуючись навчальною програмою та підручником з навчального предмета (математика,</p>   | ПФ.С.57. ПР. О. 222 |

|  |  |  |   |                                |
|--|--|--|---|--------------------------------|
|  |  |  | <p>мова, читання, праця, малювання) до якого відноситься завдана тема, і спираючись при цьому на знання про те, що для конкретизації мети уроку необхідно рахуватись з місцем даної теми в системі уроку до і після її вивчення, щоб у структурі мети визначитись з ланкою процесу засвоєння навчального матеріалу (первинне чи вторинне його засвоєння, формування умінь на матеріалі теми тощо ) і дібрати на цій основі відповідну дію : засвоєння, формування, узагальнення, перевід знань в умінь чи навичку і т.п., а при визначенні завдань уроку розструктурувати зміст виучуваного матеріалу на його компоненти, для засвоєння яких ставляться завдання у формі цільових установок, адресованих учителю типу : ознайомити учнів, утворити поняття, сформулювати уявлення, навичку.</p> |                                |
|  |  |  | <p>Використовуючи доцільно дібраний зміст матеріалу уроку, адекватні засоби його засвоєння з метою формування в учнів навчально-пізнавальних мотивів навчання, підвищення зацікавленості, активізації діяльності, вміння використовувати різноманітні інформаційні технології навчання у відповідності до змісту виучуваного на уроці, користуючись комп'ютером.</p>  | <p>ПФ.С.57.<br/>ПП. О. 223</p> |
|  |  |  | <p>Використовуючи знання про різні види технологічного забезпечення навчального процесу, вміння теоретично опрацьовувати зміст навчального матеріалу, вибирати оптимальні методи, прийоми, форми та засоби навчання у відповідності до укладеної технологічної моделі навчання (технологія активізації та інтенсифікації діяльності учнів, технологія ефективного управління</p>  | <p>ПФ.С.57. ПР.<br/>О. 224</p> |

|  |  |  |  |                     |
|--|--|--|--|---------------------|
|  |  |  | навчально-пізнавальною діяльністю учнів, технологія удосконалення та реконструювання змісту, частковопредметні педагогічні технології).  |                     |
|  |  |  | На основі здійснення власного аналізу та самоаналізу діяльності згідно з концептуальними підходами до обраної системи навчання молодших школярів вміти прогнозувати майбутні впливи на особистість дитини з метою створення оптимальної моделі уроку і конструювання його фрагментів на основі навчальної програми початкової школи.   | ПФ.С.57. ПР. О. 225 |
|  |  |  | Використовуючи відомі в дидактиці методи навчання та враховуючи їх основні функції, вміти методично правильно, відповідно до змісту конкретного уроку, рівня навчальних можливостей учнів добирати прийоми ефективного засвоєння учнями програмного матеріалу з метою всебічного впливу на особистість дитини.   | ПФ.С.57. ПП. Р. 226 |
|  |  |  | За провідною дидактичною метою уроку, спираючись на закон залежності типу уроку від його мети, визначати тип уроку і, згідно з його структурою, будувати методичні варіанти уроків, враховуючи загальнодидактичні закономірності функціонування цільового, мотиваційно-стимулюючого, змістового, операційно-діяльнісного, контрольного-регулюючого та оцінювально-результативного компонентів з метою забезпечення найбільш оптимального впливу на особистість учня. | ПФ.С.57. ПП. Р. 227 |
|  |  |  | Виходячи з програмних вимог, мети та завдань уроку, змісту навчального матеріалу з конкретного предмета галузей початкової освіти, використовуючи різноманітні засоби впливу на учнів  | ПФ.С.57. ПП. О. 228 |

|                          |   |         |  |                     |
|--------------------------|---|---------|--|---------------------|
|                          |   |         | забезпечувати спрямування навчального процесу на реалізацію принципів гуманізації, диференціації, демократизації з метою створення умов для формування гуманної особистості.   |                     |
|                          |   |         | На основі знань про методологію та методи науково-педагогічних досліджень вміти під час педагогічної практики та навчальних занять вивчати стан функціонування психолого-педагогічних явищ і процесів, описувати їх, користуючись науково-категоріальним апаратом, обґрунтовувати власні підходи до організації та проведення різних видів експерименту, оформляти отримані результати досліджень у різних формах студентської науково-дослідної роботи. | ПФ.С.57. ПР. О. 229 |
| <b>Соціально-виховна</b> | Забезпечення координації різних соціальних інституцій на виховання особистості дитини | ПФ.Д.58 | З метою координування цілеспрямованих формуючих впливів усіх соціальних інститутів виховання, забезпечуючи максимально повну реалізацію виховного потенціалу кожного з них, вміти на основі загальної мети виховання всебічно і гармонійно розвинутої особистості та врахування специфіки виховання дітей молодшого шкільного віку конкретизувати завдання виховання дітей певного класу (1-4) за півріччями по чвертях.                                 | ПФ.Д.58. ПР. О. 230 |
|                          |   |         | З метою передачі соціального досвіду вміти передавати інформацію, використовуючи при цьому увесь арсенал комунікативних засобів, методів і прийомів, керуючись принципами виховання: опори на позитивне, повага прав і свобод дитини, права бути самим собою та інші.  | ПФ.Д.58. ПР. Р. 231 |
|                          |   |         | З метою забезпечення освоєння дітьми основних структурних компонентів діяльності, насамперед, умінь і навичок  | ПФ.Д.58. ПП. Р. 232 |

|  |  |         |   |                        |
|--|--|---------|---|------------------------|
|  |  |         | цілепокладання, планування, самоконтролю, самооцінки, виховання дій і операцій, вміти з метою досягнення їх соціальної зрілості включати учнів у різні тимчасові види соціальної роботи.  |                        |
|  |  |         | З метою корекції змісту і засобів виховної діяльності, впливу зовнішніх факторів на розвиток індивідуальних особливостей та інтересів учня вміти застосовувати динамічно змінювану систему доручень учням.  | ПФ.Д.58.<br>ПП. Р. 233 |
|  |  |         | У процесі організації дитячих справ на уроках керуючись принципами гуманного виховання, вміти створювати педагогічні ситуації етико-морального змісту з метою оволодіння відповідними нормами поведінки, набуття досвіду оцінного ставлення, взаємин.   | ПФ.Д.58.<br>ПП. Р. 234 |
|  |  |         | З метою введення дітей у світ морально-етичних цінностей через художні образи літературних творів вміти формувати потребу в самостійному читанні книжок шляхом створення класної бібліотеки дитячої художньої літератури для організації позакласного читання.  | ПФ.Д.58. ПР.<br>О. 235 |
|  | Створення умов для забезпечення в учнів формування соціально-прийнятого досвіду поведінки і діяльності | ПФ.Д.59 | З метою виявлення задатків і створення умов для розвитку учнів вміти організувати різні види і форми виховної роботи: навчальну, трудову, ігрову, природоохоронну, дозвілля, гуртки за інтересами, нахилами та здібностями.   | ПФ.Д.59.<br>ПП. О. 236 |
|  |  |         | Визначаючи межі можливостей виховання і педагогічної діяльності в розвитку особистості дитини та створюючи умови для самореалізації індивідуальності, вміти використовувати у позакласній роботі систему соціально створених завдань і ситуацій з метою сприяння саморозвитку суспільно-цінних якостей учнів. | ПФ.Д.59.<br>ПП. Р. 237 |

|  |                               |         |  |                        |
|--|-------------------------------|---------|--|------------------------|
|  |                               |         | Використовуючи різні види і форми виховного впливу на дітей у позакласній роботі з метою організації їх навчальної, трудової, ігрової, природоохоронної і т.д. діяльності, вироблення в них стійких інтересів та нахилів, розвиваючи загальні та специфічні здібності, вміти сполучати педагогічне керівництво з розвитком ініціативи, самодіяльності і колективної творчості дітей. | ПФ.Д.59.<br>ПП. Р. 238 |
|  |                               |         | З метою створення та розкриття перед дитиною в оптимістичному плані можливостей, перспектив особистісного росту допомоги у визначенні напрямків його розвитку, вміти формувати мотивацію і стимулювати діяльність, використовуючи різні види і форми соціально-виховної роботи.  | ПФ.Д.59.<br>ПП. Р. 239 |
|  | Формування дитячого колективу | ПФ.Д.60 | Використовуючи особистісно орієнтований підхід до учнів з метою профілактики розмежування, дезінтеграції та конфронтації, регулювання і коректування міжособистісних стосунків в дитячому колективі, вміти педагогічно доцільно планувати і стимулювати діяльність колективу, створювати необхідні організаційні, психолого-педагогічні умови..                                      | ПФ.Д.60.<br>ПП. Р. 240 |
|  |                               |         | Застосовуючи адекватні методи, прийоми і техніки керування внутрігруповим спілкуванням, спільною діяльністю, з метою регулювання міжособистісних стосунків в дитячому колективі вміти організувати взаємини з дітьми у процесі спільної діяльності.  | ПФ.Д.60.<br>ПП. Р. 241 |
|  |                               |         | Створюючи формальний актив класу, домагаючись підтримки його всіма учнями, використовуючи актив як засіб, як помічника вчителя з метою формування і розвиток класного колективу, вміти організувати колективне   | ПФ.Д.60.<br>ПП. Р. 242 |

|  |   |          |  |                        |
|--|---|----------|--|------------------------|
|  |   |          | самоврядування, забезпечувати органічне сполучення керування і самоврядування, тактовно здійснювати педагогічне керівництво дитячим самоврядуванням.   |                        |
|  |   |          | Визначаючи соціально значимі і привабливі для дітей мету і перспективи розвитку колективу, вміти прогнозувати розвиток колективу, планувати його ближню, середню і далеку перспективу діяльності, використовувати колектив як засіб розвитку кожного його члена, об'єднувати його зусилля навколо спільної діяльності, розподіляти обов'язки між учнями на основі перспективних, середніх та ближніх цілей у плануванні роботи учнів класу, розподілу між ними доручень з метою об'єднання зусиль учнів навколо спільної діяльності та створення такого виховуючого колективу, який би став засобом розвитку кожного його члена. | ПФ.Д.60.<br>ПП. Р. 243 |
|  | Забезпечення єдності виховних впливів на дитину школи, батьків та громадськості | ПФ.Д. 61 | Використовуючи колективні та індивідуальні форми роботи з батьками з метою надання їм допомоги у сімейному вихованні, постійно співпрацювати з ними по вихованню їх дітей, вміти установлювати правильні (педагогічно доцільні, тактовні, засновані на загальних інтересах) взаємини з родиною, забезпечувати конструктивну взаємодію з батьками і іншими старшими членами сімейного співтовариства.   | ПФ.Д.61.<br>ПП. Р. 244 |
|  |   |          | Використовуючи різноманітні форми і засоби зв'язків сім'ї, школи та громадськості з метою виховання підрастаючого покоління, вміти планувати виховну діяльність з урахуванням характеру формуючого впливу родини і можливості його коректування.   | ПФ.Д.61.<br>ПП. О. 245 |

|  |  |         |   |                        |
|--|--|---------|---|------------------------|
|  |  |         | Використовуючи педагогічні практикуми для батьків (як важливої сфери їх спілкування та співпраці) на матеріалі класу з метою підвищення педагогічної освіченості і культури батьків, вміти здійснювати педагогічний батьківський всеобуч. Готувати та проводити батьківські збори та нетрадиційні форми роботи.   | ПФ.Д.61.<br>ПП. О. 246 |
|  |  |         | Застосовувати адекватні методи вивчення й аналізу виховного потенціалу родини, з метою забезпечення єдності виховних впливів на учнів з боку школи, сім'ї та громадськості вміти проектувати педагогічно доцільну щоденну діяльність учнівського колективу, виходячи з прагнень та побажань учнів та їх батьків.  | ПФ.Д.61.<br>ПП. О. 247 |
|  |  |         | Організовуючи виховні справи (ВС) та колективні творчі справи (КТС) з метою максимального впливу на розум і емоції, духовність і естетизм, фізичний розвиток і моральність кожного учня, вміти планувати діяльність з огляду на право вибору видів людської діяльності визначати її об'єкт і предмет з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей дітей, їхніх інтересів і можливостей. | ПФ.Д.61.<br>ПП. О. 248 |
|  | Планування соціально-виховних впливів на особистість молодшого школяра | ПФ.Д.62 | Керуючись загальним планом роботи школи, нормативними документами, рішеннями педагогічної ради, наказами по школі, вміти планувати групові та колективні заходи виховного впливу на розум і емоції, духовність і естетизм, фізичний розвиток і моральність, використовуючи комплексний підхід до організації виховання.   | ПФ.Д.62.<br>ПП. О. 249 |

|  |  |  |  |                        |
|--|--|--|--|------------------------|
|  |  |  | З метою розробки плану – сценарію виховної творчої справи класу вміти визначити мету, зміст, структуру виховного заходу колективної форми та способи педагогічного керівництва його проведення на основі індивідуальних особливостей дітей, пов'язаних зі спадковістю, емоційно-психологічним станом, внутрішньоутробним розвитком.  | ПФ.Д.62.<br>ПП. О. 250 |
|  |  |  | Використовуючи на уроках та в позакласній роботі духовні надбання народу, усну народну творчість, культурно-історичні, національні традиції української етнографії, враховуючи індивідуальні особливості учнів, вміти виховувати національну свідомість та гордість за причетність до своєї нації, держави, усвідомлення її краси і багатства, повагу до культури свого народу, традицій, обрядів, свят. | ПФ.Д.62.<br>ПП. О. 251 |
|  |  |  | З метою формування етнічної самосвідомості учнів, а також патріотичних почуттів, розуміння своєї причетності до українського народу за допомогою українського мовленнєвого етикету, національних рухливих ігор, декоративно-прикладного мистецтва вміти створювати умови для поєднання морального, фізичного і соціального розвитку учнів.   | ПФ.Д.62.<br>ПП. О. 252 |
|  |  |  | З метою формування досвіду особистісного ставлення до системи цінностей українського суспільства, зокрема етнічних, загальнонаціональних, загальнолюдських, шляхом створення передумов для усвідомленого сприйняття та засвоєння соціальних норм, традицій українського народу, культурних і статево – рольових стандартів поведінки вміти   | ПФ.Д.62.<br>ПП. О. 253 |

|                              |   |         |   |                        |
|------------------------------|---|---------|---|------------------------|
|                              |   |         | забезпечувати почуттєве сприймання, організацію активного спілкування дітей із соціальним і природним оточенням, накопичення досвіду ціннісного ставлення до навколишнього середовища.  |                        |
| <b>Ціннісно-орієнтаційна</b> | Забезпечення усвідомлення дитиною людини як складної, неповторної та самостійної живої істоти | ПФ.Д.63 | Використовуючи педагогічну літературу, періодичні видання, передовий педагогічний досвід, спектаклі, концерти, телепередачі та кінофільми для дітей, вміти визначати актуальні проблеми виховання учнів початкової школи, розробляти завдання та реалізовувати їх у навчально-виховному процесі з метою попередження деструктивних явищ у проявах поведінки учнів і виховання у них позитивних рис характеру, забезпечення соціально прийнятих норм вихованості та проявів поведінки. | ПФ.Д.63.<br>ПП. О. 254 |
|                              |   |         | З метою накопичення досвіду ціннісного ставлення до навколишнього середовища, використовуючи систему знань (емпіричні факти, уявлення, елементарні поняття), яка опосередковано відображає закони і закономірності природи і місце у ній людини, вміти забезпечувати єдність інтелектуального та емоційного сприймання навколишньої природи.  | ПФ.Д.63.<br>ПП. О. 255 |
|                              |   |         | З метою формування в учнів розуміння значення життя як найвищої цінності, використовуючи систему знань про цілісність і різноманітність природи, вміти викликати почуттєве ставлення до оточуючих подій та організувати активне спілкування дітей із соціальним та природним оточенням згідно з суспільно-прийнятими нормами і правилами поведінки.   | ПФ.Д.63.<br>ПП. О. 256 |
|                              |   |         | З метою ознайомлення учнів із сенсорними еталонами і набуття навичок поведінки у природному і   | ПФ.Д.63.<br>ПП. О. 257 |

|  |   |         |  |                        |
|--|---|---------|--|------------------------|
|  |   |         | соціальному оточенні, використовуючи відповідність цінностей українського суспільства особистісній формі їх існування, досвід особистісного ставлення до системи цінностей українського суспільства, зокрема етнічних, загальнонаціональних, загальнолюдських, вміти створювати умови для усвідомленого сприйняття та засвоєння соціальних норм, культурних і статево-рольових стандартів поведінки.   |                        |
|  | Забезпечення усвідомлення дитиною довкілля і себе у ньому | ПФ.Д.64 | З метою практичної побудови педагогічного процесу на засадах гуманізації та демократизації за використання педагогічної літератури, педагогічних виставок, спектаклів для дітей, концертів, телепередач і кінофільмів, екскурсій, змісту творів українських і зарубіжних письменників, усної народної творчості вміти виділяти основні елементи соціального досвіду як складові змісту виховного процесу і на їх основі здійснювати побудову виховних заходів. | ПФ.Д.64.<br>ПП. О. 258 |
|  |   |         | З метою формування національно-патріотичних почуттів і свідомого ставлення до своєї ролі і місця у соціумі, використовуючи історичні відомості про видатні постаті, звичаї та свята українського народу, мовленнєвий етикет, забезпечувати формування поваги до української мови, формувати етнічну самосвідомість різноманітними засобами впливу на свідомість і поведінку учнів під час уроків, у позаурочній діяльності та у побуті.                        | ПФ.Д.64.<br>ПП. О. 259 |
|  |   |         | З метою формування в учнів сукупності знань про побут, звичаї, традиції українського народу, використовуючи українські національні ігри, іграшки, дитячі пісні, веснянки, заклички, лічилки,   | ПФ.Д.64.<br>ПП. О. 260 |

|  |   |         |  |                        |
|--|---|---------|--|------------------------|
|  |   |         | українські казки, приказки, прислів'я, предмети українського побуту, рослини, які є символами України, звичаї та свята українського народу, вміти забезпечувати формування в учнів громадянської свідомості, поваги до символів України :герба, прапора, гімну.  |                        |
|  | Забезпечення засвоєння учнями основних термінальних та інструментальних цінностей | ПФ.Д.65 | З метою формування в учнів основних термінальних цінностей: любов, свобода, краса, творчість, мудрість, праця, друзі, активна життєва позиція, впевненість у собі, тощо вміти аналізувати художні та науково-пізнавальні твори для дітей, казку як фольклорний художній твір, малі фольклорні жанри, випадки з життя героїв, байки, п'єси з метою донесення до свідомості учнів необхідності формування даної групи цінностей у суспільному житті дитини та побудови на їх основі власної системи життєдіяльності. | ПФ.Д.65.<br>ПП. О. 261 |
|  |   |         | З метою формування активної позиції особистості, здатної до конструктивного перетворення довкілля на засадах гармонії і краси, доцільності, використовуючи основи художньо-промислового виробництва на рівні ручних, ремісничих технологій, декоративно-ужиткового мистецтва і дизайну, вміти втілювати власні творчі задуми та навчати цьому учнів у процесі навчання та у поза-навчальній діяльності.  | ПФ.Д.65.<br>ПП. О. 262 |
|  |   |         | З метою забезпечення формування основних інструментальних цінностей та використання їх учнями у власній життєдіяльності та життєтворчості (освіченість, життєрадісність, вихованість, чесність, сумлінність, терплячість, відповідальність, активність, сміливість, непримиренність, тощо) вміти оцінювати твердження і  | ПФ.Д.65. ПР.<br>О.263  |

|  |                                     |         |  |                     |
|--|-------------------------------------|---------|--|---------------------|
|  |                                     |         | міркування свої власні, літературних героїв, оточуючих людей і, використовуючи дитячу літературу, телепередачі, казки, тощо, будувати виховний процес згідно з основними вимогами до рівня вихованості учнів початкової школи.   |                     |
|  |                                     |         | З метою введення дітей у світ морально-етичних цінностей через художні образи літературних творів, використовуючи ті твори, тематика і зміст яких відображають різні сторони життя дитини і навколишньої дійсності (твори про дітей, їх взаємини у сім'ї, школі, оточуючому житті, твори про природу, про різні види мистецтва, тощо), вміти навчати учнів здійснювати аналіз вчинків і формувати в них активну життєву позицію. | ПФ.Д.65. ПР. О. 264 |
| <b>Професійно особистісне само-удосконалення</b> | Забезпечення професійного зростання | ПФ.Д.66 | Спираючись на систему професійно-ціннісних орієнтацій особистості вчителя та гуманістичну спрямованість професії педагога, вміти розвивати і підтримувати власні мотиви самоактуалізації у сфері професійної діяльності, користуючись засобами діагностики власних здатностей і здібностей до даної професії і вносити корективи у цілі і завдання професійної життєтворчості.   | ПФ.Д.66. ПП. Р. 265 |
|  |                                     |         | На основі знання характеристик основних детермінант розвитку професійних якостей учителя та усвідомлюючи вимоги до виконання професійних обов'язків, спираючись на результати самодіагностики, вміти визначати особливості індивідуального стилю роботи і складати програму професійно-педагогічного самоудосконалення, самостійно добираючи відповідні методи і засоби роботи над собою.  | ПФ.Д.66. ПР. О. 266 |

|  |   |         |   |                     |
|--|---|---------|---|---------------------|
|  |   |         | Базуючись на знаннях про основні принципи, методи та засоби професійно-педагогічного самоудосконалення, вміти здійснювати професійне самовиховання та самоосвіту з метою професійного зростання у постійно змінній педагогічній дійсності.  | ПФ.Д.66. ПР. О. 267 |
|  | Оволодіння зразками передового педагогічного досвіду і вдосконалення педагогічної техніки | ПФ.Д.67 | Використовуючи знання про професійно-значущі якості вчителя, педагогічну техніку та культуру педагогічної взаємодії, вміти виявляти умови ефективності педагогічної діяльності і враховувати їх при організації власної праці на основі самостереження за власною професійною діяльністю та аналізу передового педагогічного досвіду, періодичних, наукових, психолого-педагогічних видань. | ПФ.Д.67. ПП. Р. 268 |
|  |   |         | Базуючись на знаннях про можливості системи засобів та елементів педагогічної техніки, вміти практично використовувати власний психофізичний апарат як інструмент педагогічного впливу з метою ефективної організації педагогічної взаємодії.   | ПФ.Д.67. ПР. Р. 269 |
|  |   |         | Володіючи критеріями, технологією вивчення, узагальнення і впровадження передового педагогічного досвіду, сучасними надбаннями психолого-педагогічної та методичної науки, орієнтуючись на основні нормативні документи у системі освіти та тенденції її розвитку, вміти впроваджувати нові теоретичні і практичні знахідки у власну педагогічну діяльність.                                | ПФ.Д.67. ПР. О. 270 |
|  |   |         | Використовуючи знання з основ професійно-педагогічного спілкування та орієнтуючись на нову освітню парадигму, вміти удосконалювати власну комунікативну культуру і будувати стосунки з учнями як суб'єкт-   | ПФ.Д.67. ПР. Р. 271 |

|  |  |  |   |  |
|--|--|--|---|--|
|  |  |  | суб'єктну взаємодію з метою забезпечення творчого розвитку суб'єктів навчально-виховного процесу. |  |
|--|--|--|---|--|

При розробці освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки спеціаліста початкової освіти (**спеціальність 013 «Початкова освіта»**), для формування шифрів застосовані такі позначення і скорочення назв:

а) види типових задач діяльності:

ПФ – професійна

СВ – соціально-виробнича

СП – соціально-побутова

б) класи задач діяльності:

С – стереотипна

Д – діагностична

Е – евристична

в) види уміння:

ПП – предметно-практичне уміння

ПР – предметно-розумове

ЗП – знаково-практичне

ЗР – знаково-розумове

г) рівні сформованості уміння:

О – уміння виконувати дію, спираючись на матеріальні носії інформації щодо неї

Р – уміння виконувати дію, спираючись на постійний розумовий контроль без допомоги матеріальних носіїв інформації

Н – уміння виконувати дію автоматично, на рівні навички

д) здатності:

З – здатність.

Загальні вимоги до якостей фахівця як особистості відображають гуманістичну спрямованість змісту освіти, головною метою якої є розвиток людської особистості, створення належних умов її життя і діяльності, спілкування, залучення до досягнень світової культури, формування моральних і естетичних цінностей, подолання наслідків техніцизму і сцієнтизму, активної участі в реалізації ідей цивілізаційного прогресу. Вимоги подані у вигляді типових задач соціальної діяльності у таблиці:

| Зміст здатності вирішувати проблеми і задачі соціальної | Шифр здатності | Зміст уміння вирішувати проблеми і задачі соціальної діяльності | Шифр уміння |
|---|----------------|---|-------------|
|---|----------------|---|-------------|

| діяльності   |         |  |                    |
|--|---------|--|--------------------|
| Здатний науково аналізувати соціально значимі проблеми і процеси, вміє використовувати методи гуманітарних та соціально-економічних наук в різних видах професійної і соціальної діяльності; | СВ.Е.01 | <p>Вміти описати наукову, філософську та релігійну картину світу, суть, призначення та сенс життя людини, різноманітність форм людського знання, співвідношення істини та неправди, знання та віри, раціонального та ірраціонального в людській життєдіяльності, особливостях функціонування знання в сучасному суспільстві, про естетичні цінності, їх значення в творчості та повсякденному житті; вміти визначити роль науки в розвитку цивілізації, співвідношення науки та техніки та пов'язанні з ними сучасні соціальні та етичні проблеми, цінність наукової раціональності та її історичних типів, знати структуру, форми та методи наукового пізнання, їх еволюцію;</p> <p>бути знайомим з найважливішими галузями та етапами розвитку гуманітарного і соціально-економічного знання, основними науковими школами, напрямками, концепціями, джерелами гуманітарного знання та прийомами роботи з ними;</p> <p>розуміти і вміти пояснити феномен культури, її роль в людській життєдіяльності, мати уявлення про способи надбання, зберігання і передачі соціального досвіду, базисних цінностей культури;</p> <p>вміти визначати основні форми і типи культур, основні культурно-історичні центри і регіони світу, закономірності їх функціонування і розвитку, знати історію культури України, її місце в системі світової культури і цивілізації;</p> <p>вміти оцінювати досягнення культури на основі знання історичного контексту їх створення, бути здатним до діалогу як способу відношення до культури і суспільству, набути досвід освоєння культури (республіки, краю, області);</p> <p>мати наукове уявлення про основні епохи в історії людства і їх хронології;</p> <p>знати основні історичні факти, дати, події і імена історичних діячів;</p> <p>вміти виражати і обґрунтовувати свою позицію по питаннях, що стосуються ціннісного відношення до історичного минулого;</p> | СВ.Е.0.П<br>Р.Р.01 |
|  |         |  |                    |

|   |         |  |                     |
|---|---------|--|---------------------|
|   |         | <p>розуміти сенс взаємовідносин духовних та тілесних, біологічних та соціальних основ людини, відносини людини до природи та таких, що виникли в сучасну епоху технічного розвитку протиріч та кризи існування людини в природі;</p> <p>знати умови формування особистості, її свободи, відповідальності за збереження життя, природи, культури, розуміти роль насилля і ненасилля в історії і людській поведінці, моральних обов'язків людини по відношенню до інших і самого себе;</p>   |                     |
| <p>Володіє основами Конституції України, етичними та правовими нормами, що регулюють відносини людини з людиною, суспільством, навколишнім середовищем, здатний їх використовувати при розробці екологічних та соціальних проектів;</p> | СВ.Е.02 | <p>знати права та свободи людини і громадянина, вміти їх реалізувати в різних галузях життєдіяльності;</p> <p>знати основи української правової системи і законодавства, організації та функціонування судових та інших правозастосовних та правоохоронних органів, правові і морально-етичні норми в сфері професійної діяльності;</p> <p>вміти використовувати та складати нормативні і правові документи, відносяться до майбутньої професійної діяльності, приймати необхідні заходи до відновлення порушених прав;</p>  | СВ.Е.02.<br>ПР.Р.01 |
| <p>Здатний поставити ціль та сформулювати економічні задачі, пов'язані з реалізацією професійних функцій, вміє використовувати для їх розв'язків методи вивчених ним наук;</p>  | СВ.Е.03 | <p>знати основи економічної теорії;</p> <p>розуміти необхідність макропропорцій та їх особливостей, ситуації на макроекономічному рівні, сенс фіскальної та грошово-кредитної, соціальної і інвестиційної політики;</p> <p>вміти аналізувати в загальних рисах основні економічні події в своїй країні та за її межами, знаходити та використовувати інформацію, необхідну для орієнтування в основних поточних проблемах економіки;</p> <p>володіти лексичним мінімумом однієї з іноземних мов та граматичним мінімумом, що включає граматичні структури, необхідні для навчання в усній та письмовій формі;</p> <p>вміти вести іноземною мовою бесіду-діалог загального характеру, користуватися правилами мовного етикету, читати літературу по спеціальності без словника з метою пошуку інформації, перекладати тексти зі словником, складати анотації, реферати та ділові листи іноземною мовою.</p> | СВ.Е.03.<br>ПР.Р.01 |
| Має наукове поняття   | СВ.Е.05 | розуміти роль фізичної культури в розвитку   | СВ.Е.05.            |

|   |                |   |                             |
|---|----------------|---|-----------------------------|
| <p>про здоровий образ життя, володіє вміннями та навичками фізичного самовдосконалення; володіє культурою мислення, знає його загальні закони, здатний в письмовій та усній формі правильно (логічно) оформити його результати;</p>   |                | <p>людини та підготовці спеціаліста; знати основи фізичної культури та здорового способу життя; володіти системою практичних вмінь та навиків, що забезпечують збереження та зміцнення здоров'я, розвиток та удосконалення психофізичних здатностей та якостей, самовизначення в фізичній культурі; набути досвіду використання фізкультурно-спортивної діяльності для досягнення життєвих та професійних цілей;</p>  | <p>ПР.Р.01</p>              |
| <p>Здатний оцінити суть та соціально-політичне значення своєї майбутньої професії, основні проблеми дисциплін, що визначають конкретну область його діяльності, бачить їх взаємозв'язок в цілісній системі знань;</p>                 | <p>СВ.Е.06</p> | <p>мати наукове уявлення про соціологічний підхід до особистості, основних закономірностях і формах регуляції соціальної поведінки, про природу виникнення соціальних спільнот і соціальних груп, види і результати соціальних процесів; знати типологію, основні джерела виникнення та розвитку масових соціальних рухів, форми соціальних взаємодій, фактори соціального розвитку, типи і структури соціальних організацій і вміти їх аналізувати; володіти основами соціологічного аналізу мати уяву про суть влади та політичного життя, політичних відносин та процесів, про суб'єкти політики, розуміти значення та роль політичних систем и політичних режимів в житті суспільства, про процеси міжнародного політичного життя, геополітичної ситуації, політичний процес в Україні, його місця і статусу в сучасному політичному світі; знати та вміти виділяти теоретичні і прикладні компоненти політологічного знання, розуміти їхню роль та функції в підготовці та обґрунтуванні політичних рішень, в забезпеченні внеску в суспільно-політичне життя;</p> | <p>СВ.Е.06.<br/>ПР.Р.01</p> |
| <p>Готовий до кооперації з колегами та роботі в колективі, знайомий з методами управління, вміє організувати роботу виконавців, знаходити та приймати керівні рішення в умовах різних думок, знає основи педагогічної діяльності;</p> | <p>СВ.Е.07</p> | <p>знати форми, засоби і методи педагогічної діяльності; володіти елементарними навичками аналізу учбово-виховних ситуацій, визначення і розв'язку педагогічних задач; розуміти співвідношення спадковості і соціального середовища, ролі і значення національних і культурно-історичних факторів в освіті і вихованні;</p>   | <p>СВ.Е.07.<br/>ПР.Р.01</p> |

|  |                |  |                             |
|--|----------------|--|-----------------------------|
| <p>Методично і психологічно готовий до зміни виду і характеру своєї професійної діяльності, роботі над міждисциплінарними проектами.</p> | <p>СВ.Е.08</p> | <p>мати уявлення про сутність свідомості, його взаємовідносини з підсвідомим, ролі свідомості і самосвідомості в поведінці, спілкуванні і діяльності людей, формуванні особистості;<br/>розуміти природу психіки, знати основні психічні функції і їх фізіологічні механізми, співвідношення природних і соціальних факторів в становленні психіки, розуміти значення волі і емоцій, потреб і мотивів, а також підсвідомих механізмів в поведінці людини;<br/>вміти дати психологічну характеристику особистості (її темпераменту, здібностей), інтерпретацію власного психічного стану, володіти найпростішими прийомами психічної саморегуляції;</p> | <p>СВ.Е.08.<br/>ПР.Р.01</p> |
|--|----------------|--|-----------------------------|

Результатом професійної підготовки майбутнього педагога початкової освіти є рівень оволодіння ним такими групами компетенцій: соціокультурними, загальнонауковими (світоглядно-ціннісні, когнітивні, мотиваційні, змістові, комунікативні, організаційні та інші компоненти професійної готовності); професійними.

**Соціокультурні компетенції** – це здатність випускника адекватно сприймати, розуміти, усвідомлювати й інтерпретувати інформацію національно-культурного спрямування у процесі міжкультурної комунікації на основі сформованої системи відповідних знань, вмінь і навичок.

| <p><b>Соціокультурні компетенції</b></p>                                    |   |
|---|---|
| <p>Компетенція щодо вирішення задач соціальної і професійної діяльності</p> | <p>Зміст компетенції</p>  |
| <p><i>Громадянська компетенція</i></p>                                      | <p>Оволодіння системою знань про права і свободи громадянського суспільства, усвідомлення цінностей свободи, відповідальності, готовності до активної участі у громадському житті держави, що є свідченням високої громадянської культури майбутнього фахівця</p> |
| <p><i>Загальнокультурна компетенція</i></p>                                 | <p>Певний життєвий досвід, картина світу студента, яку складає система загальнопоширених знань та уявлень про народ країни, його уявлення про професію педагога, соціальні й духовні цінності цінності, етичні норми, традиції, ментальність,</p>                 |

|                                       |  |
|---------------------------------------|--|
|                                       | звичаї, спосіб життя тощо, що сформувалася упродовж століть, і синтезує універсальні (загальнолюдські) елементи соціокультури та вміння використовувати ці знання у практичній діяльності  |
| <i>Лінгвокраїнознавча компетенція</i> | Володіння особливостями вербальної та невербальної поведінки носіїв мови в комунікативних ситуаціях  |
| <i>Культурознавча компетенція</i>     | Опанування знаннями про культуру країни, мова якої вивчається, необхідними для спілкування цією мовою  |
| <i>Соціальна компетенція</i>          | Здатність фахівця адекватно оцінювати навколишню дійсність на основі здобутих знань; вміння продуктивно співпрацювати з усіма учасниками навчально-виховного процесу (учнями, вчителями, вихователями, батьками, психологом та ін.) у групі та команді, виконувати різні ролі та функції у колективі |

**Загальнонаукові компетенції** – це опанування майбутніми вчителями початкової освіти фундаментальними (базовими) знаннями з природничо-наукових дисциплін в обсязі, необхідному для ефективного засвоєння загально-професійних дисциплін; що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до естетичних цінностей та уміння використовувати їх у професійній і соціальній діяльності.

| <b>Загальнонаукові компетенції</b>  |   |
|---|---|
| <b>Компетенція щодо вирішення задач соціальної і професійної діяльності</b> | <b>Зміст компетенції</b>  |
| <i>Базові знання основ філософії, психології, педагогіки,</i>               | Уміння застосовувати теоретичні знання для вирішення професійно-педагогічних задач у практичній діяльності; використовувати базові методики психолого-педагогічних досліджень; вміння використовувати базові знання для оволодіння професійно орієнтованими дисциплінами. |
| <i>Базові компетенції в галузі початкової освіти</i>                        | Уміння застосовувати базові знання в галузі початкової освіти в науково-дослідній і професійно-педагогічній діяльності  |

**Професійні компетенції** – це базова характеристика діяльності майбутнього педагога початкової школи, що включає змістовий (знання) і процесуальний (уміння) компоненти і характеризується мобільністю знань, гнучкістю методів педагогічної діяльності та критичністю професійного мислення.

| <b>Професійні компетенції</b>  |  |
|--|--|
| Компетенція щодо вирішення задач соціальної і професійної діяльності | Зміст компетенції  |
| <i>Інтелектуальна компетенція</i>                                    | Система професійно-педагогічних знань, практичних умінь, навичок, ставлень, досвіду, особистісних якостей учителя, що дають змогу здійснювати пошукову діяльність, самостійно здобувати нові знання, приймати адекватні рішення  |
| <i>Організаторська компетенція</i>                                   | Уміння організувати педагогічний процес у початковій школі шляхом використання ефективних форм, які забезпечують повноцінний розвиток учнів; уміння керівництва різними видами їх діяльності, педагогічного управління поведінкою дітей; вміння організувати дитячих колектив, залучити учнів до навчально-виховної роботи, співробітництва в досягненні поставленої мети  |
| <i>Загальнопедагогічна компетенція</i>                               | Уміння визначати логічну структуру уроку, здійснювати відбір навчально-виховного матеріалу, форм і методів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів відповідно до конкретної навчально-виховної мети, рівня їх розвитку тощо.<br>Уміння аналізувати нормативні документи, методичну та наукову літературу, кращий педагогічний досвід<br>Володіння спеціальними уміннями: виразно розповідати, декламувати, співати, танцювати, артистичні уміння тощо. |
| <i>Інформаційно-комунікаційна компетенція</i>                        | Оволодіння основами інформатики, новітніх інформаційно-комунікаційних технологій та методиками їх застосування у навчальному процесі   |
|  | Вміння випускника адекватно оцінити власні   |

|                                    |   |
|------------------------------------|---|
| <i>Психологічна компетенція</i>    | здібності, можливості, рівень домагань, психологічні особливості; вибрати оптимальний варіант поведінки в конкретній професійній ситуації; регулювати власні емоційні стани, долати критичні педагогічні ситуації тощо  |
| <i>Методична компетенція</i>       | Опанування методиками викладання навчальних предметів, що викладаються в початковій школі, з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій і методик проведення позашкільної та позакласної виховної роботи  |
| <i>Педагогічна мобільність</i>     | Готовність майбутнього вчителя успішно оволодівати новою технологією, вдосконалювати свої знання і вміння.<br>Уміння швидко приймати рішення і знаходити гуманні засоби педагогічного впливу на учнів і дитячий колектив  |
| <i>Педагогічна креативність</i>    | Здатність майбутнього педагога до творчого пошуку, нестандартного розв'язання педагогічних задач, вміння ефективно вирішувати педагогічні проблеми неординарними способами  |
| <i>Етнопедагогічна компетенція</i> | Уміння ефективно використовувати спадщину народної та класичної педагогіки у навчально-виховному процесі початкової школи; виховувати у дітей інтерес до духовних, історичних і культурно-національних цінностей народу   |
| <i>Комунікативна компетенція</i>   | Знання закономірностей різних форм спілкування і правил поведінки в соціально-педагогічних ситуаціях; уміння визначати педагогічно доцільні способи спілкування з вихованцями та форми організації їх міжособистісних взаємин.<br>Уміння співпрацювати з сім'ями учнів, пропагувати педагогічні знання серед батьків, залучати їх до вирішення завдань навчання і виховання школярів, проводити спостереження за діяльністю і взаєминами дітей і батьків з метою виявлення позитивних чи негативних соціально-педагогічних явищ |
| <i>Аналітична компетенція</i>      | Уміння майбутнього педагога аналізувати умови педагогічної діяльності та планувати її   |

|  |   |
|--|---|
|  | оптимальну реалізацію; вміння заздалегідь виявляти можливі труднощі в навчанні і вихованні учнів  |
| <i>Діагностична компетенція</i>          | Уміння проводити діагностику розвитку учнів і на цій основі здійснювати їх диференційоване навчання і виховання   |
| <i>Соціально-педагогічна компетенція</i> | Уміння здійснювати психокорекційний вплив на учнів, які знаходяться в конфліктних ситуаціях, здійснювати комплексну реабілітацію відповідно до їхніх індивідуальних потреб; координацію власних дій з медичною, логопедичною, соціальною та іншими службами |
| <i>Прогностична компетенція</i>          | Уміння випускника визначити напрями власної професійної діяльності, проектувати професійну діяльність на основі особистісно-орієнтованого підходу   |
| <i>Рефлексивна компетенція</i>           | Здатність, що забезпечує процес розвитку та саморозвитку майбутнього фахівця, сприяє творчому підходу до педагогічної діяльності в початковій школі, досягненню її максимальної ефективності й результативності   |

## 9. ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

**Абстрактне мислення** – абстрагування від неістотних, другорядних ознак, виокремлення загальних та істотних і на цій основі формування абстрактних понять.

**Актив** – ініціативна група вихованців, яка усвідомлює вимоги керівника і допомагає в організації діяльності колективу.

**Алгоритмічне мислення** – неухильне дотримання інструкції, що вказує строго послідовність дій, які надалі забезпечують отримання результату.

**Анкета** – складений дослідником перелік питань для контингенту осіб, яких обстежують, відповіді яких є вихідним емпіричним матеріалом для узагальнення.

**Анкетування** – один зі способів письмового (іноді усного) опитування значної кількості людей за певною схемою – анкетною або опитувальним листком.

**Авторитет батьків** – визнаний вплив батьків на переконання й поведінку дітей, який ґрунтується на глибокій повазі й любові до батьків, довірі до високої значущості їхніх особистих якостей і життєвого досвіду, а також слів і вчинків.

**Батьківські збори** – одна з основних форм зв'язку школи із сім'ями учнів та пропаганди педагогічних знань серед батьків.

**Бесіда** – діалогічний метод навчання, при якому педагог шляхом постановки системи запитань підводить тих, хто навчається, до розуміння нового матеріалу чи перевіряє засвоєння ними вже вивченого

**Важковиховувані учні** – категорія школярів, в яких під впливом несприятливих для розвитку соціальних, психолого-педагогічних та методико-біологічних умов з'являється негативне ставлення до навчання, норм поведінки, знижується чи втрачається почуття відповідальності за свої вчинки.

**Виправлення** – складний психічний процес перебудови особистості, що відбувається під впливом перевиховання і самостійної роботи особистості над усуненням відхилень у своїй свідомості та поведінці.

**Виробнича праця молодших школярів** – посильна участь учнів у безпосередньому виготовленні певної продукції, створенні матеріальних цінностей.

**Виробнича практика** – одна із форм організації навчального процесу у вищій школі, дидактичні цілі якої – формування професійних умінь і навичок; розширення, закріплення, узагальнення та систематизація знань шляхом їхнього застосування у реальній діяльності

**Вихованість** – комплексна характеристика особистості, яка враховує наявність і рівень сформованості в неї суспільно значущих якостей.

**Виховання** – цілеспрямований та організований процес формування особистості в цілому чи окремих її якостей залежно від потреб суспільства.

**Вихователь** – спеціально підготовлена посадова особа, яка займається вихованням дітей і молоді в навчально-виховних заходах.

**Виховна робота** – це цілеспрямована діяльність, направлена на організацію

спільної життєдіяльності дорослих і дітей, що здійснюється педагогічним колективом або окремим педагогом з метою найбільш повного їх саморозвитку й самореалізації. Її зміст, методика й технологія визначаються системою виховної роботи тої чи іншої освітньої установи.

**Виховна справа** – це форма організації й здійснення конкретної діяльності вихованців, яка є необхідною, корисною, здійсненою. Виховний процес складається з ланцюга виховних справ.

**Виховний захід** – організована дія колективу, спрямована на досягнення будь-яких виховних цілей.

**Відповідальність** – якість особистості, що характеризується прагненням і умінням оцінювати свою поведінку з погляду її доцільності або шкоди для суспільства, порівнювати свої вчинки з панівними в суспільстві вимогами, нормами, законами, керуватися інтересами соціального прогресу.

**Вправи** – це багаторазове виконання розумових або практичних дій з метою опанування ними

**Гра дидактична** – метод імітації (наслідування, відображення), прийняття управлінських рішень у різноманітних ситуаціях шляхом гри (програвання, розігрування) за правилами, що надані або виробляються самими учасниками

**Громадянське виховання** – формування громадянської якості особистості, що дає можливість відчувати себе морально, соціально, політично і юридично дієздатною та захищеною.

**Громадянська освіта** – навчання, спрямоване на формування знань про права та обов'язки людини.

**Група подовженого дня** – об'єднання учнів, з якими проводиться робота в позаурочний час. Організуються директором школи із залученням батьківського комітету. Діти проводять час у таких групах під керівництвом педагога-вихователя після уроків.

**Дипломні (кваліфікаційні) проекти (роботи)** виконуються на завершальному етапі навчання студентів у вищому навчальному закладі і передбачають: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних знань зі спеціальності та застосування їх для розв'язання конкретних наукових, технічних, економічних, виробничих та інших завдань; розвиток навичок самостійної роботи й опанування методики дослідження та експерименту, пов'язаних із темою проекту (роботи). Керівниками дипломних робіт (проектів) призначаються професори й доценти (викладачі) вищого навчального закладу, висококваліфіковані спеціалісти виробництва

**Дисциплінованість** – прагнення й уміння особистості керувати своєю поведінкою відповідно до суспільних норм і правил.

**Дитячі громадські організації** – об'єднання громадян віком від 6 до 14 років, метою яких є діяльність, спрямована на реалізацію та захист прав і свобод, творчих здібностей, задоволення власних інтересів.

**Дитячий колектив** – об'єднання дітей, згуртованих спільною корисною

діяльністю (навчанням, працею, спортом, громадською роботою).

**Дидактика** (грец. didaktikus – навчаю) – галузь педагогіки, яка розробляє теорію навчання та освіти.

**Дидактична структура уроку** – сукупність складових елементів у побудові уроку, послідовність і кількість яких визначається навчальною метою уроку, віковими особливостями дітей, специфікою предмета; забезпечує цілеспрямованість і завершеність уроку.

**Дидактична мета** – очікуваний, раніше запланований викладачем результат навчальної діяльності, спрямований на поліпшення засвоєння учнями знань, набуття вмінь та навичок.

**Дидактичні принципи** – основні ідеї, вимоги до організації навчального процесу, які впливають із закономірностей його організації. Основні дидактичні принципи: науковості і систематичності, доступності, активності й самостійності, наочності, міцності, емоційності навчання, врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, неперервності освіти тощо.

**Дискусія** – слово латинського походження, що означає дослідження, колективне обговорення спірного питання, обмін думками, ідеями між кількома учасниками.

**Діагностування вихованості** – це розпізнання й вивчення істотних ознак вихованості, їхніх комбінацій, форм вираження як реалізованих цілей виховання.

**Діалектичне мислення** – вид мислення, за якого особистість уміє бачити в явищі суперечності, тенденції розвитку.

**Діагностика педагогічна** – виявлення причин порушення стабільності в засвоєнні знань учнями, недоліків у навчанні та вихованні, надання рекомендацій щодо їх усунення під час класної та позакласної роботи.

**Ділова гра** – це метод навчання професійній діяльності шляхом її моделювання, близького до реальних умов, з обов'язковим динамічним розвитком ситуації, задачі чи проблеми, що розв'язується відповідно до характеру рішень та дій її учасників.

**Екзамен** – форма навчання, що має на меті систематизацію, виявлення та контроль знань тих, хто навчається.

**Екологічне виховання** – систематична педагогічна діяльність, спрямована на розвиток в учнів екологічної культури.

**Екологічна поведінка** – окремі дії, ставлення людини до вчинків, що впливають на мету і мотиви особистості по відношенню до навколишнього світу.

**Екологічна культура** – сформована система наукових знань, спрямованих на пізнання процесів і результатів взаємодії людини, суспільства і природи; відповідальність за природу як національну і загальнолюдську цінність; готовність до природоохоронної діяльності.

**Екологічна освіта** – неперервний процес засвоєння учнями знань, цінностей і понять, спрямованих на осмислення і оцінку взаємозв'язків між людьми, їх культурою та навколишнім середовищем, що забезпечує поступальний розвиток

навичок прийняття екологічно доцільних рішень, а також засвоєння відповідних правил поведінки в навколишньому середовищі.

**Еколого-психологічний тренінг** – комплексна форма екологічного виховання, заснована на методології соціально-психологічного тренінгу і спрямована на корекцію екологічної свідомості.

**Економічне виховання** – організована педагогічна діяльність, спрямована на формування економічної культури учнів.

**Економічна свідомість** – знання основних законів розвитку ринкової економіки, підвищення ефективності виробництва, перебудови його структури, вдосконалення виробничих відносин, системи управління та методів господарювання.

**Економічне мислення** – здатність до осмислення явищ економічного життя з урахуванням досягнень науки і техніки, яке слугує творчому розв'язанню особистістю економічних проблем та конкретних трудових завдань.

**Екскурсія навчальна** – форма організації навчання в умовах виробництва, музею, виставки, природного ландшафту з метою спостереження та вивчення тими, хто навчається, різних об'єктів та явищ дійсності. Передбачає особливу організацію взаємодії педагога та учнів.

**Естетика** – наука про мистецтво, про прекрасне в художній творчості, у природі та суспільстві.

**Естетичне виховання** – складова частина виховного процесу, безпосередньо спрямована на формування здатності сприймати і перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах діяльності людини.

**Естетичний ідеал** – уявлення людини про прекрасне, до чого вона прагне.

**Естетична культура** – сформованість в особистості естетичних знань, смаків, ідеалів, здібностей до естетичного сприймання явищ дійсності, творів мистецтва, потреба вносити прекрасне в навколишній світ, оберігати природну красу.

**Естетика побуту** – естетична організація предметного оточення школяра у відповідності з поняттями міри й гармонії.

**Естетика поведінки** – ознаки прекрасного у вчинках і діях людини: ставленні до праці й до суспільства, в манерах і зовнішньому вигляді, формах спілкування з людьми.

**Естетичні почуття** – почуття насолоди, які відчуває особистість, сприймаючи прекрасне в дійсності й у творах мистецтва.

**Естетична свідомість** – форма суспільної свідомості, що реалізується як художньо-емоційне освоєння дійсності через естетичні почуття, переживання, оцінки, смаки, ідеали тощо і концентровано виражається в мистецькій творчості та естетичних поглядах.

**Естетичне сприймання** – здатність виокремлювати в мистецтві та житті естетичні якості, образи і переживати естетичні почуття.

**Естетичні смаки** – здатність людини правильно оцінювати прекрасне,

відокремлювати прекрасне від неестетичного.

**ECTS** – європейська система перезарахування залікових кредитів, яка передбачає введення системи обліку навчального навантаження, зрозумілої для всіх європейських країн. Кредити ECTS відображають загальне навантаження студента при вивченні певного курсу або його частини (блоку), а також яку частину загального річного навчального навантаження займає певний курс (або блок курсу) у навчальному закладі, що визначає кредити.

**Етика** – наука про мораль, її природу, структуру та особливості походження й розвитку моральних норм і відповідних відносин між людьми в суспільстві.

**Етична бесіда** – це бесіда, під час якої вихователь учить школярів свідомо ставитися до своїх дій, учинків, поводитися відповідно до вироблених переконань та принципів і норм моралі.

**Ефективність виховання** – співвідношення між метою виховання і результатами, досягнутими у процесі формування особистості, соціальних груп.

**Закономірності виховання** – стійкі, повторювані, об'єктивно існуючі істотні зв'язки у вихованні, реалізація яких сприяє забезпеченню ефективності розвитку особистості школяра.

**Заохочення** – метод вираження суспільного позитивного схвалення поведінки і діяльності вихованців, що закріплює позитивні навички і звички особистості.

**Засоби виховання** – вид суспільної діяльності, який впливає на особистість у певному напрямі.

**Звичка** – схильність людини до відносно усталених способів дій.

**Здоров'язберігаючі освітні (педагогічні) технології** включають усі аспекти впливу вчителя на здоров'я учня: на інформаційному, психологічному та біоенергетичному рівнях.

**Здоров'язбережувальні технології в освіті** – це ті технології, які сприяють збереженню, зміцненню і формуванню здоров'я учнів у навчальному закладі.

**Змагання** – метод спрямування природної потреби учнів у суперництві й пріоритеті на виховання потрібних їм і суспільству якостей.

**Зміст вищої освіти** – система знань, умінь і навичок, професійних світоглядних і громадянських якостей, що має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва.

**Зміст освіти** – система наукових знань, практичних умінь і навичок, засвоєння й набуття яких закладає основи для розвитку та формування особистості.

**Індивідуально-консультативна робота** – це форма організації навчальної роботи, яка здійснюється шляхом створення необхідних умов для виявлення і розвитку індивідуальних особливостей учнів на основі особистісно-діяльнісного підходу. Індивідуально-консультативна робота проводиться з метою посилення мотивації тих, хто навчається, до пізнавальної діяльності і спрямування її в

необхідному руслі .

**Інклюзивна освіта** – це система освітніх послуг, що передбачає навчання дитини з особливостями психофізичного розвитку в умовах загальноосвітнього закладу з обов'язковим фаховим психолого-педагогічним супроводом з метою забезпечення основного права на освіту й права навчатися за місцем проживання.

**Інклюзія** (inclusion (англ.) – залучення) – повне залучення дітей з відмінними здібностями в усі аспекти шкільної освіти, які є доступними для інших учнів.

**Інклюзивне навчання** – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти учням з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх школах з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку.

**Інноваційна педагогічна технологія** – цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів, педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до очікуваних результатів .

**Інноваційне навчання** – зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі початкова діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості .

**Інтерактивні навчальні технології** – ігрові технології навчання і розвитку, що побудовані на цілеспрямованій спеціально організованій груповій та міжгруповій діяльності, «зворотному зв'язку» між всіма учасниками для досягання взаєморозуміння й корекції навчального і розвивального процесу, індивідуального стилю спілкування на основі рефлексивного аналізу .

**Класна година** – спеціально організована ціннісно-орієнтована спільна діяльність учителя та учнів, що сприяє формуванню в школярів системи правильного ставлення до навколишнього середовища: до людини, суспільства, праці, науки, мистецтва, природи, самого себе.

**Класний керівник** – один з основних суб'єктів виховної роботи в класі, організатор позакласної роботи, координатор роботи вчителів, які викладають у закріпленому класі.

**Колектив** – група людей, які об'єднані суспільно значущими цілями, спільними ціннісними орієнтаціями, сумісною діяльністю, спілкуванням, взаємною відповідальністю.

**Компетентність людини** – спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання. Вони дозволяють людині визначати, тобто ідентифікувати і розв'язувати, незалежно від контексту (від ситуації), проблеми, характерні для певної сфери діяльності .

**Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студента** – складова частина навчального процесу у вищій школі, що передбачає перевірку, оцінку (вимірювання знань, умінь, навичок, облік (фіксацію) результатів оцінювання у вигляді балів).

**Критерії вихованості** – ознаки, за допомогою яких роблять висновки про рівень вихованості людини, оцінюють результати виховного впливу. Критерії вихованості – це теоретично розроблені показники рівня сформованості різних якостей особистості (колективу).

**Культура життєвого самовизначення** – усвідомлення себе суб'єктом власного життя, уміння приймати рішення і нести відповідальність за власну поведінку і дії.

**Культура міжетнічних відносин** – реалізація взаємозалежних інтересів етносів, народностей у процесі економічного, політичного, духовного, соціального життя на принципах свободи, рівноправності, взаємодопомоги та толерантності.

**Культура поведінки** – система засвоєних положень, що спрямовують, регулюють і контролюють вчинки та дії особистості, які виражають моральні вимоги суспільства, закріплені в нормах та принципах, ідеалах закону.

**Культура праці** – організація праці учнів, що ґрунтується на наукових засадах; продуманий порядок на робочому місці, ефективне використання робочого часу та інструментів, раціональних прийомів праці, економне витрачання матеріалів; дотримання особистої гігієни й техніки безпеки.

**Курсові проекти (роботи)** – виконуються з метою закріплення, поглиблення та узагальнення знань, одержаних під час навчання та їхнього застосування для комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Тематика курсових проектів (робіт) має тісно пов'язуватися з потребами конкретного фаху. Захист курсового проекту (роботи) проводиться перед комісією у складі двох-трьох викладачів кафедри (предметної або циклової комісії) за участю керівника курсового проекту (роботи).

**Кредитно-модульна система організації навчального процесу** – це модель організації навчального процесу, що ґрунтується на поєднанні модульної організації навчального процесу та використання кредитів ECTS для обліку навчального навантаження студентів.

**Конференція навчальна** – організаційна форма навчання, спрямована на розширення, закріплення і вдосконалення знань, формування досвіду творчої діяльності. Проводиться, як правило, з декількома навчальними групами. Головне у конференції – вільне, щире обговорення проблемних питань.

**Лабораторне заняття** – це організаційна форма навчального заняття, на якому учні (студенти) під керівництвом педагога проводять експерименти чи досліди в навчальних лабораторіях з використанням відповідного обладнання, комп'ютерної техніки.

**Лабораторний метод** ґрунтується на самостійному проведенні тими, хто навчається, експериментів, дослідів із застосуванням приладів, інструментів, тобто із використанням спеціального обладнання.

**Лекція** (від лат. lectio – читання) – спосіб викладу (логічно стрункого, систематизованого, послідовного та ін.) об'ємного теоретичного матеріалу для забезпечення свідомого сприймання й засвоєння наукової інформації студентами.

**Лекція навчальна** – це логічно завершений, науково-обґрунтований і систематизований виклад певного наукового питання, ілюстрований, за необхідності, засобами наочності та демонструванням дослідів.

**Малокомплектна школа** – школа без паралельних класів з малим контингентом учнів; як правило включає класи-комплекти, в яких навчаються діти різного віку; функціонує переважно в сільській місцевості.

**Методи виховання** – способи взаємопов'язаної діяльності вихователів і вихованців, спрямованої на формування у вихованців поглядів, переконань, навичок і звичок поведінки.

**Метод демонстрацій** – ознайомлення учнів (студентів) із явищами, процесами, об'єктами в їхньому природному вигляді.

**Метод ілюстрацій** передбачає показ предметів, процесів та явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, портретів, фотографій, малюнків, схем, репродукцій, плоских моделей тощо.

**Метод конкретних ситуацій (кейс-метод)** – це такий метод навчання, за якого студентам пропонується проаналізувати реальну життєву ситуацію. Опис цієї ситуації одночасно відображає не тільки якусь практичну проблему, але й актуалізує певний комплекс знань, які необхідно засвоїти під час вирішення проблеми. При цьому сама проблема не має однозначного вирішення, являє собою особливий, розгалужений і неоднозначний оптимум.

**Метод навчання** - спосіб упорядкованої взаємодії вчителів та учнів, за допомогою якого вирішуються проблеми освіти, виховання і розвитку у процесі навчання.

**Метод презентацій** використовується для представлення досягнень або викладення матеріалу, що вимагає унаочнення у максимальному обсязі.

**Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності** – це сукупність прийомів і способів психолого-педагогічного впливу на учнів, що (порівняно з традиційними методами навчання) першою чергою спрямовані на розвиток у них творчого самостійного мислення, активізацію пізнавальної діяльності, формування творчих навичок та вмінь нестандартного розв'язання певних професійних проблем і вдосконалення навичок професійного спілкування.

**Метод науково-педагогічного дослідження** – шлях вивчення й опанування складними психолого-педагогічними процесами формування особистості, встановлення об'єктивної закономірності виховання і навчання.

**Методика навчального предмета** – часткова дидактика, теорія навчання певного навчального предмета; розглядає різні форми взаємодії викладання й учіння в оволодіння змістом конкретного предмета.

**Методи навчання** – способи спільної діяльності педагога та учнів, спрямовані на досягнення ними освітніх цілей.

**Метод навчання** – це упорядкована за певними принципами система цілеспрямованих послідовних дій суб'єктів навчання над свідомо визначеним предметом діяльності із застосуванням відповідних засобів, внаслідок чого

отримують очікувані результати навчання.

**Мислення** – процес опосередкованого й узагальненого пізнання предметів і явищ об'єктивної дійсності в їх істотних властивостях, зв'язках і відносинах.

**Модуль** – логічно завершена частина навчального матеріалу, яка обов'язково супроводжується контролем рівня знань й сформованості умінь та навичок студентів.

**Модульно-рейтингова система контролю навчальної успішності студентів** – системне і систематичне оцінювання дій та результатів дій студентів над завданнями до кожної теми навчальної дисципліни упродовж всього навчального року (поточний контроль) та оцінювання рівня засвоєння основних положень дисципліни на іспиті (підсумковий контроль).

**«Мозковий штурм»** – це ефективний метод колективного обговорення, пошук рішення, який здійснюється шляхом вільного обговорення думки всіх учасників.

**Молодіжна субкультура** – система цінностей, установок, моделей поведінки, життєвого стилю певної соціальної групи (молоді), яка є цілісним утворенням у межах домінуючої культури.

**Мораль** – система ідей, принципів, уявлень, норм, оцінок, правил поведінки та діяльності, які регулюють гуманні стосунки між людьми.

**Моральність** – воля до діяння і саме діяння відповідно до норм моралі.

**Моральне виховання** – виховна діяльність школи і сім'ї, метою якої є формування стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі засвоєння ідеалів, норм і принципів моралі, участь у практичній діяльності.

**Моральні переконання** – пережиті та узагальнені моральні принципи та норми.

**Моральні почуття** – стійкі переживання у свідомості особистості, які зумовлюють її вольові реакції, ставлення до себе та інших, явищ суспільного буття.

**Моральна свідомість** – вираження ідеального належного, на яке орієнтується особистість.

**Моральна спрямованість** – стійка суспільна позиція особистості, що формується на світоглядній основі, мотивах поведінки, виявляючись як властивість особистості в різних умовах.

**Мотиви виховання** – спонукальні причини дій і вчинків особистості.

**Навички** – психічні новоутворення, завдяки яким індивід спроможний виконувати певну дію раціонально, з точністю і швидкістю, без зайвих затрат фізичної та нервово-психічної енергії.

**Навчальна дискусія** – це метод, за допомогою якого здійснюється групове обговорення проблеми для встановлення істини шляхом зіставлення різних думок.

**Навчальна програма** – документ, що визначає зміст і обсяг знань, умінь і навичок з кожного навчального предмета, зміст розділів і тем з розподілом їх за

роками навчання.

**Навчальний комплекс** – система дидактичних засобів навчання з конкретного предмета (підручник, робочий зошит, дидактичні матеріали тощо), які сприяють повній реалізації завдань його вивчення.

**Навчальний матеріал** – призначена для вивчення і засвоєння інформація.

**Навчальний модуль** – змістова одиниця вимірювання навчальної інформації; відносно цілісний комплекс навчальних елементів, що складаються з окремих чи інтегрованих дисциплін, або їх розділів, сукупності тем чи окремих питань.

**Навчальний план** – документ, що визначає набір навчальних предметів, які вивчають у закладі освіти, їх розподіл, тижневу й річну кількість годин, відведених на кожний навчальний предмет, структуру навчального року.

**Навчальний предмет** – система знань, умінь і навичок, дібраних з відповідної галузі науки чи мистецтва для вивчення у навчальному закладі.

**Навчальні задачі** – це чітко сформульовані проблеми й умови їх розв'язання, в яких розмежовується відоме і невідоме. Тобто те, що слід віднайти шляхом здійснення певної послідовності дій.

**Навчання** – процес взаємодії вчителя та учня, в результаті якого учень засвоює знання, набуває вмій і навичок.

**Навчання у вищій школі** – спеціально організована взаємодія суб'єктів пізнавальної діяльності, яка моделюється (визначається її цілі завдання, зміст, структура, методи, форми, мотиви навчальної діяльності студентів, функції навчання) для активного опанування студентами основами соціального досвіду, накопиченого людством у різних галузях науки з метою розвитку інтелектуальної, чуттєво-волевої сфер їхньої життєдіяльності, виховання потреби в самоосвіті, самовихованні.

**Народний календар** – система історичних дат та подій, спостереження за докiллiям, народних свят, інших урочистостей, які відзначають упродовж року.

**Наукова картина світу** – система уявлень про найзагальніші закони будови і розвитку Всесвіту та його окремих частин.

**Наукове дослідження** – особлива форма процесу пізнання, систематичне цілеспрямоване вивчення об'єктів, в якому використовують засоби і методи науки і завершується формулюванням знання про досліджуваний об'єкт.

**Науковий світогляд** – цілісна система наукових, філософських, політичних, моральних, правових, естетичних понять, поглядів, переконань і почуттів, які визначають ставлення людини до навколишньої дійсності й до себе.

**Національне виховання** – виховання на основі культурно-історичного досвіду свого народу, його звичаях, традиціях та багатовіковій мудрості, духовності.

**Національна свідомість** – усвідомлення своєї національної належності, віднесення себе до певної національної спільності на основі уявлень про типові її риси, етнічну територію, мову, історичні та духовні цінності, релігію, походження

та умови розвитку.

**Неблагополучна сім'я** – сім'я, яка через об'єктивні або суб'єктивні причини втратила свої виховні можливості, внаслідок чого в ній виникають несприятливі умови для виховання дитини.

**Обдарованість** – індивідуальна потенціальна своєрідність задатків людини, завдяки яким вона може досягти значних успіхів у певній галузі діяльності.

**Обдаровані діти** – діти, у яких у ранньому віці виявляються здібності до виконання певних видів діяльності.

**Освіта** – певна сукупність систематизованих знань, умінь і навичок, поглядів і переконань, певної практичної підготовки, що досягаються в навчально-виховному процесі.

**Освітній проект** – це форма організації занять, що передбачає комплексний характер діяльності всіх його учасників, отримання освітньої продукції за певний проміжок часу – від одного заняття до декількох місяців.

**Оцінка** у навчанні відбиває результати контролю і є інтерпретацією і формалізацією результатів оцінювання.

**Особистісно-орієнтоване навчання** – організація навчання на засадах глибокої поваги до особистості вихованця, врахування особливостей індивідуального розвитку, ставлення до нього як до свідомого відповідального суб'єкта навчально-виховної взаємодії; передбачає формування цілісної особистості, яка усвідомлює свою гідність і поважає інших людей.

**Оцінювання навчальних результатів** – встановлення ступеня виконання школярами навчальних завдань, рівня їх якості; дидактичні вимоги до оцінювання: об'єктивність, систематичність, врахування індивідуальних особливостей, стимулювання учнів до вдосконалення своєї праці тощо.

**Паралельна педагогічна дія** – непрямий вплив на вихованця через колектив, у процесі якого негативні риси характеру чи поведінки долають не завдяки безпосередньому звертанню до учня, а організацією впливу на нього інших школярів.

**Патріотизм** – риса особистості, яка є показником її глибокого громадянського почуття, любові до свого народу, Батьківщини; усвідомлення своєї причетності до історії, традицій, культури свого роду, вболівання за його майбутнє.

**Педагогіка** – це наука, що вивчає процеси виховання, навчання і розвитку особистості.

**Народна педагогіка** – галузь педагогічних знань і досвіду народу, що виявляється в домінуючих у нього поглядах на мету, завдання, засоби і методи виховання та навчання.

**Родинна педагогіка** – сукупність знань і досвіду щодо створення і збереження сім'ї, трудових, моральних, мистецьких, сімейних та інших традицій.

**Педагогічна деонтологія** – народне вчення про виховні обов'язки батьків перед дітьми, вчителів – перед учнями, вихователів – перед вихованцями,

вироблені народом етичні норми, необхідні для виконання ними педагогічних функцій.

**Педагогіка народного календаря** – сукупність знань про виховання дітей та молоді послідовним залученням їх до звичаїв, свят і обрядів.

**Козацька педагогіка** – частина народної педагогіки, спрямована на формування козака-лицаря, мужнього громадянина з яскраво вираженою українською національною свідомістю, твердою волею і характером.

**Педагогіка народознавства** – напрям сучасної педагогіки та шкільної практики, який забезпечує практичне засвоєння учнями культурно-історичних, мистецьких надбань батьків, дідів і прадідів.

**Духовна педагогіка** – галузь педагогічних знань і досвіду з виховання і навчання особистості засобами релігії.

**Світська педагогіка** – галузь педагогічних знань, яка полягає у науковому погляді на проблему навчання і виховання особистості, відповідному аналізі педагогічної практики, обґрунтуванні раціональних форм і методів її вдосконалення.

**Корекційна педагогіка** – вивчає проблеми і розробляє методи виховання, навчання та освіти дітей з різними фізичними або психічними вадами.

**Соціальна педагогіка** – вивчає закономірності й механізми становлення і розвитку особистості в процесі здобуття освіти і виховання у різних соціальних інститутах, а також соціально орієнтовану діяльність освітніх, наукових, культурних та інших закладів, установ і соціальних служб, які сприяють формуванню соціальної активності особистості в процесі вирішення суспільних, політичних, економічних та інших проблем суспільства.

**Історія педагогіки** – висвітлює процес розвитку теорії та практики навчання і виховання в різні історичні епохи, різних країн і народів.

**Порівняльна педагогіка** – порівнює системи народної освіти і виховання в різних країнах.

**Вікова педагогіка** – вивчає закономірності виховання і навчання, організаційні форми й методи навчально-виховного процесу стосовно різних вікових груп.

**Професійна педагогіка** – досліджує і розробляє питання підготовки фахівців для різних галузей народного господарства.

**Педагогічна вимога** – метод виховного впливу, за допомогою якого педагог викликає і стимулює чи припиняє дії вихованців, виявлення у них тих чи інших якостей.

**Педагогічна виховна ситуація** – сукупність умов та обставин, які вимагають швидкого прийняття педагогічно правильного рішення.

**Педагогічна діяльність** – вид професійної діяльності, змістом якої є навчання, виховання, освіта, розвиток тих, хто навчається. Однією з найважливіших характеристик педагогічної діяльності є її спільний характер: вона обов'язково припускає педагога і того, кого він вчить, виховує, розвиває. Ця

діяльність не може бути діяльністю лише «для себе». Її сутність – у переході діяльності «для себе» у діяльність «для іншого», «для інших». У цій діяльності поєднуються самореалізація педагога та його цілеспрямована участь в зміні того, хто навчається (рівня його навченості, вихованості, розвитку, освіченості).

**Педагогічна майстерність** – сукупність певних якостей особистості вчителя, що зумовлена високим рівнем його психолого-педагогічної підготовленості, здатністю оптимально вирішувати педагогічні задачі (навчання, виховання, розвиток школярів).

**Педагогічний вплив** – педагогічно доцільна організація життєдіяльності учнів, у процесі якої вони набувають необхідних моральних та інших рис і якостей, знань, навичок і вмінь. Педагогічний вплив спрямований на формування в дітей позитивних якостей і подолання негативних рис характеру, поведінки. Особистий вплив здійснюється через індивідуальну бесіду, заохочення, покарання, індивідуальне доручення.

**Педагогічні читання** – заходи, що періодично проводяться за тематичною програмою виступів учителів та інших працівників освіти з узагальненим викладом педагогічного досвіду.

**Педагогічна ситуація** – найменша частина педагогічної діяльності: певний фрагмент практичної діяльності педагога, пов'язаної з вихованням учня чи учнівського колективу.

**Педагогічна технологія** – систематичне і послідовне втілення на практиці попередньо спроектованого навчально-виховного процесу. Це проект певної педагогічної системи, реалізований на практиці.

**Педагогічна технологія** – це строго наукове проектування і точне відтворення педагогічних дій, що гарантують успіх. Поняття «педагогічна технологія» ширше, ніж поняття «технологія навчання» і «технологія виховання».

**Педагогічний консиліум** – це нарада педагогів, що працюють з учнями класу, разом із психологом, лікарем, бібліотекарем школи, яка скликається класними керівниками один-два рази на рік.

**Перевиховання** – виховний процес, спрямований на подолання негативних рис особистості, що сформувалися під впливом несприятливих умов виховання.

**Переконання** – психічний стан особистості, який характеризується стійкими поглядами, впевненістю у правильності власних думок, поглядів; сукупність знань, ідей, концепцій, теорій, гіпотез, в які людина вірить як в істину.

**План роботи** – форма прогнозування педагогічної діяльності. План передбачає опис змісту роботи, послідовність її виконання, строки, умовні відмітки про виконання чи зміну тощо.

**План роботи класного керівника** – це науково обґрунтоване проектування становлення й розвитку колективу учнів класу й кожного вихованця зокрема.

**Позакласна робота** – освітня і виховна робота, спрямована на задоволення інтересів і запитів дітей, організована в позаурочний час педагогічним колективом школи.

**Позашкільна робота** – освітньо-виховна діяльність позашкільних закладів для дітей та юнацтва.

**Позашкільні навчально-виховні заклади** – широкодоступні заклади освіти, які дають дітям та юнацтву додаткову освіту, спрямовану на здобуття знань, умінь і навичок за інтересами, забезпечують потреби особистості у творчій самореалізації та організації змістовного дозвілля.

**Покарання** – виховний метод, що полягає у несхваленні, осуді негативних дій і вчинків з метою їх припинення або недопущення в майбутньому.

**Політична освіченість** – система знань особистості про типи держав, політичні організації й інституції, принципи, процедури й регламенти суспільної взаємодії, виборчу систему.

**Почуття** – психічні стани і процеси, в яких відображено емоційну сторону духовного світу людини, її суб'єктивне переживання подій та емоційне ставлення до навколишнього світу.

**Пояснення** – монологічна форма викладу змісту навчального матеріалу, словесне тлумачення закономірностей, істотних зв'язків об'єкта, що вивчається, окремих понять, явищ.

**Правове виховання** – виховна діяльність школи, сім'ї, правоохоронних органів, спрямована на формування правової свідомості та навичок і звичок правомірної поведінки школярів.

**Правова свідомість** – сукупність правових поглядів людей, що відбивають їхню оцінку чинного права, існуючого суспільного і державного ладу, а також відповідність дій, вчинків окремих громадян нормам права.

**Практичне заняття** (від лат. *practicos* – діяльний) – форма навчального заняття, в ході якої викладач організовує розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідно сформульованих завдань.

**Практичне заняття** – це організаційна форма навчального заняття, що формує практичні вміння і навички шляхом виконання практичних завдань.

**Привчання** – організація планомірного і регулярного виконання дітьми певних дій з метою перетворення їх на звичайні форми суспільної поведінки.

**Принципи виховання** – керівні положення, що відображають загальні закономірності процесу виховання і визначають вимоги до змісту організації та методів виховного процесу.

**Принцип етнізації** – виховна діяльність вчителя, спрямована на етнічну соціалізацію учнів на основі родинного, культурно-освітнього, економічного, духовного життя й історичного досвіду свого етносу, народу, нації.

**Проблемна лекція** – лекція у процесі якої включення мислення студентів здійснюється викладачем за допомогою створення проблемних ситуацій.

Для створення проблемної ситуації використовуються наступні прийоми: пряма постановка проблеми; проблемне завдання; повідомлення інформації, яка

містить суперечність; повідомлення протилежних думок з будь-якого питання; звернення уваги на те чи інше життєве явище, яке потрібно пояснити; повідомлення фактів, які викликають непорозуміння; співставлення життєвих знань з науковими; постановка питання на яке повинен відповісти студент, прослухавши частину лекції і зробити висновки

**Проблемна ситуація у навчанні** – це пізнавальна трудність, для подолання якої студенти мають здобути нові знання або докласти інтелектуальних зусиль. Проблемна ситуація, що усвідомлюється та приймається студентами до розв'язання, перетворюється у проблему. Проблема у якій зазначено параметри та умови розв'язання переходить у проблемну задачу чи проблемне завдання.

**Проблемне навчання** – такий спосіб його організації, під час якого той хто навчається отримує нові знання в результаті активної самостійної або частково самостійної (за участю викладача) мисленнєвої діяльності і який передбачає використання специфічних методичних прийомів (створення проблемних ситуацій, постановку навчальних проблем в умовах проблемної ситуації, керівництво пізнавальною діяльністю тих хто вчиться у процесі вирішення проблем).

**Проблемне навчання** – це така організація процесу навчання, сутність якої полягає в утворенні в навчальному процесі проблемних ситуацій, вирішенні та вирішенні студентами проблем.

**Проблемний виклад навчального матеріалу** – діяльність лектора, спрямована на створення проблемних ситуацій, постановку навчальних проблем і керівництво самостійною пізнавальною діяльністю тих хто навчається у процесі формулювання або вирішення проблем (або в обох цих компонентах).

**Проблемні питання** – питання, відповіді на які не містяться ні в попередніх знаннях учнів, ні в наявній інформації, що пред'являється, і які викликають у них інтелектуальні ускладнення.

**Програма виховання** – короткий виклад основних положень і цілей діяльності навчально-виховного закладу щодо виховання учнів за весь період їхнього навчання.

**Продуктивне мислення** – самостійне вирішення особистістю нових завдань на основі набутих знань, а також із використанням нових даних, способів і засобів, необхідних для вирішення.

**Проектування педагогічного процесу** – цілеспрямоване творче попереднє визначення і конструювання програми спільної діяльності суб'єктів та її подальшої реалізації, яка спрямована на забезпечення особистісно-розвивального підходу.

**Професійна адаптація** – процес пристосування людини до професійної діяльності, її умов; досягнення бажаної продуктивності праці й відповідності між професійними намірами, інтересами, якостями особистості та вимогами до діяльності.

**Професійний відбір** – система роботи, спрямована на надання допомоги

учневі у визначенні й виборі конкретної професії на основі виявлення й оцінки його загальних і спеціальних здібностей, інтересів, потреб і об'єктивних умов професійної підготовки і працевлаштування.

**Професійна діагностика** – система психологічного вивчення особистості з метою виявлення її професійно значущих властивостей і якостей.

**Професійна інформація** – психолого-педагогічна система формування в особистості активної профорієнтаційної позиції, що відповідає суб'єктивним і об'єктивним умовам вільного та свідомого професійного самовизначення особистості.

**Професійна консультація** – надання особистості на основі її вивчення науково обґрунтованої допомоги щодо найоптимальніших для неї напрямків і засобів професійного самовизначення.

**Професійна орієнтація** – система навчально-виховної роботи, спрямованої на засвоєння учнями знань про соціально-економічні й психофізіологічні умови правильного вибору професії, формування в них умінь аналізувати вимоги різних професій до психологічної структури особистості, а також свої професійно значущі якості, шляхи й засоби їх розвитку.

**Процес виховання** – система виховних заходів, спрямованих на формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості.

**Рейтинг навчальний** – «накопичена оцінка» або оцінка, що враховує «передісторію», тобто результат роботи учня упродовж певного часу, наприклад семестру.

**Рівень вихованості** – ступінь сформованості в учня відповідно до вікових можливостей важливих якостей особистості, які є показниками вихованості.

**Робота з книгою** – метод, який полягає у роботі учнів з книгою самостійно або під керівництвом вчителя.

**Розповідь** – монологічне, послідовне викладення матеріалу в описовій чи розповідній формі.

**Розумові сили (розум)** – сукупність індивідуальних здібностей до накопичення знань, оволодіння основними розумовими операціями, інтелектуальними уміньми.

**Розумове виховання** – цілеспрямована діяльність педагогів з розвитку розумових сил і мислення учнів, прищеплення їм культури розумової праці.

**Розумовий розвиток** – процес розвитку інтелектуальних сил, пізнавальних здібностей мислення учнів.

**Самовиховання** – систематична й свідомо діяльність людини, спрямована на вироблення в собі бажаних фізичних, розумових, моральних, естетичних якостей, позитивних рис волі й характеру, усунення негативних звичок.

**Самовладання** – здатність до самоспостереження й контролю за внутрішніми інтелектуально-емоційними й психофізіологічними процесами.

**Самоконтроль** – свідоме регулювання поведінки, мотивів, на основі виявлення відхилень у думках, почуттях, вчинках, діях від загальноприйнятих

ВИМОГ.

**Самообмеження** – здатність до відмови від бажаного (особистого задоволення, зручності), коли це зумовлено зовнішньою потребою чи на користь кого-небудь.

**Самонавіювання** – процес навіювання, адресований собі, за якого суб'єкт і об'єкт навіюю чого впливу одна й та ж особа.

**Самопідбадьорення** – звернення особистості до себе самої з метою зміцнення впевненості у своїх силах.

**Самопізнання** – вивчення самої себе особистістю за допомогою методів і прийомів самоаналізу, порівняння себе з іншими, позитивними людьми; сприймання критики від інших; спостереження за собою зі сторони; систематичне підбиття підсумків.

**Самоповага** – особистісне оцінне судження, виражене в позитивному ставленні індивіда до себе самого.

**Самооцінка** – оцінювання особистістю самої себе, своїх можливостей, якостей та місця серед інших людей.

**Самонаказ** – веління собі як засіб вироблення самовладання й вміння керувати собою.

**Самопідготовка** (навчальна робота учнів удома або в групі подовженого дня) – форма організації навчання, самостійна, позаурочна робота учнів з виконання навчальних завдань.

**Саморегуляція** – здатність особистості керувати собою на основі сприймання й усвідомлення актів своєї поведінки та психічних процесів.

**Самостійна робота студента** – це специфічний вид діяльності учіння, головною метою якого є формування самостійності суб'єкта, що навчається, а формування його вмінь, знань і навичок здійснюється опосередковано через зміст і методи всіх видів навчальних занять.

**Самостійна робота студента** – це навчальна діяльність студента, яка планується, виконується за завданням, під методичним керівництвом і контролем викладача, але без його прямої участі.

**Самосхвалення** – переконання себе у правильності дій, позицій, намірів завдяки добору відповідних доказів та аргументів.

**Самостимулювання** – перетворення реального на бажане за допомогою власних зусиль.

**Семінарське заняття** – це форма навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та організовує дискусію стосовно попередньо визначених тем, до яких слухачі готують тези виступів на основі індивідуально виконаних занять.

**Семінарське заняття** – (від лат. *seminarium* – «розсадник») – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію із завчасно визначених тем до яких студенти готують тези відповідей або індивідуально

виконані реферати – доповіді.

**Система освіти** – це сукупність навчальних і навчально-виховних установ, що забезпечують здобуття загальної середньої, професійно-технічної і вищої освіти, підготовку та перепідготовку кадрів для промислового виробництва, сільського господарства, культури і науки.

**Сім'я** – невелика соціальна група, до якої входять поєднані шлюбом чоловік і жінка, їхні діти (власні та усиновлені), кровні родичі, інші особи, пов'язані родинними зв'язками з подружжям.

**Сімейне виховання** – одна з форм виховання підростаючого покоління в суспільстві, у якій органічно поєднуються цілеспрямовані педагогічні дії батьків з об'єктивним повсякденним впливом духовного життя сім'ї та її побутових відносин.

**Статеве виховання** – складова загального процесу виховної роботи школи і сім'ї, що забезпечує правильний статевий розвиток дітей і молоді.

**Теоретичне мислення** – здатність аналізувати, синтезувати, порівнювати, робити висновки.

**Тест дидактичний (педагогічний)** – підготовлений згідно із певними вимогами комплекс стандартизованих завдань, що дають змогу виявити в учасників тестування компетенції, які піддаються певному оцінюванню за задалегідь встановленими критеріями.

**Тестові завдання** – певні типи дій тих, хто навчається, які мають бути прийняті за свідчення досягнення результату.

**Технологія навчання** – законотворча педагогічна діяльність, яка реалізує науково обґрунтований проект дидактичного процесу і якій притаманний більш високий ступінь ефективності, надійності та гарантованості результату, ніж традиційним способам навчання.

**Тренінг** – багатофункціональний метод передбачених змін психологічних феноменів людини, групи та організації з метою гармонізації професійного й особистісного буття людини.

**Тренінг** – навчання технологіям дії на основі певної концепції реальності в інтерактивній формі.

**Трудове виховання** – процес залучення школярів до різноманітних педагогічно організованих видів суспільно корисної праці з метою передавання їм певного виробничого досвіду, розвитку в них творчого практичного мислення, працьовитості й свідомості людини праці.

**Фізичне виховання** – система соціально-педагогічних заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я, загартування організму, гармонійний розвиток форм, функцій і фізичних можливостей людини, формування життєво важливих рухових навичок і вмінь.

**Фізичні вправи** – рухові дії, спеціально організовані й свідомо виконувані відповідно до закономірностей і завдань фізичного виховання.

**Фізична культура** – сформований спосіб життя людини, що спрямований на зміцнення здоров'я, загартування організму, гармонійний розвиток форм, функцій

і фізичних можливостей особистості, формування життєво важливих рухових навичок та умінь.

**Форма навчання** – це зовнішня сторона організації навчального процесу, що відображає спосіб організації діяльності учнів та вчителів, який здійснюється в певному порядку і режимі, та залежить від кількості учнів, характеру взаємодії суб'єктів навчального процесу, рівня самостійності, специфіки педагогічної діяльності.

**Форма організації навчання** – це конструкція певної ланки процесу навчання, певний вид заняття (урок, лекція, семінар, екскурсія, факультативне заняття, екзамен тощо)

**Форма організації навчання** – це будь-який вид заняття – урок, предметний гурток, факультатив тощо, які відрізняються складом учнів, місцем і часом проведення заняття, характером діяльності учнів і вчителя

**Форми організації виховання** – способи організації виховного процесу, способи цілеспрямованої організації колективної та індивідуальної діяльності учнів.

**Формування особистості** – процес становлення й набуття особистістю сукупності стійких рис і якостей; результат розвитку особистості.

**Характер** – комплекс психічних особливостей особистості, що виявляються у її поведінці, діяльності, ставленні до суспільства, праці, колективу, до себе.

**Характеристика педагогічна** – документ, який відображає поведінку й успішність учнів з окремих предметів і видів занять, фізичний і розумовий розвиток, дисциплінованість і моральні риси.

**Шкільна дисципліна** – дотримання учнями правил поведінки в школі та за її межами, чітке й організоване виконання ними своїх обов'язків, підкорення громадському обов'язку.